

وزیر نفت
جلوگیری از فساد
با اهرم بورس کالا

وزیر صنعت، معدن و تجارت
برنامه ویژه برای تأمین
مالی از بازار سرمایه

حسین مدرس خیابانی
قائم مقام بازرگانی وزیر صمت:

دولت تمایلی به قیمت گذاری دستوری و تثبیتی ندارد

- ✓ دولت ناچار نشود به قیمت گذاری کالاها ورود نمی کند
- ✓ مزیت صادراتی در زنجیره فولاد، دلیل اعمال برخی محدودیت هاست
- ✓ بورس کالا، نقطه تلاقی تنظیم بازار داخلی و ساماندهی صادرات است

لزوم ساماندهی تجارت
۱۶ میلیارد دلاری کالاهای
کشاورزی در میزگردی بررسی شد

با گفتارهایی از:

شمش الله شریعت نژاد - محمد باقر سعادت - غلامعلی فارغی -
عنایت الله بیابانی - احمد خورش - مسعود صباغ زاده - علیرضا
ناصر پور - ابوالفضل رضایی - سید مصطفی صفاری - فردین
آقابرگی - حمید میرمعینی

پایگاه اطلاع رسانی

کالاخبر

www.ime.co.ir

[imereport](https://www.instagram.com/imereport)

[@imereport](https://www.telegram.com/@imereport)

www.imereport.ir

بازار را از وبگاه ما ببینید

- مرور تحولات بازار کالای ایران و جهان
- جدیدترین تحلیل‌ها از روند معاملات
- معرفی ابزارهای مالی بورس کالا
- انعکاس دیدگاه کارشناسان و مسئولان
- مشاهده لحظه‌ای قیمت آتی زعفران و زیره سبز
- مشاهده لحظه‌ای حجم معاملات بازار فیزیکی

迎
新
年

صاحب امتیاز: شرکت بورس کالای ایران - زیر نظر شورای سردبیری

مدیر مسئول: حامد سلطانی نژاد

همکاران این شماره: امید امانی، مهدی حاجی وند، حبیب علیزاده، محسن نعمتی،

سحر نمایشی، الهه پیروی، محمدحسین بابالو، سودابه کیوان فر، فاطمه مشیدی، نیما

نائینیان، سعیده جلادتی

عکاس: سجاد رزم

صفحه آرایی: مهدی امامی

چاپخانه: واژه پرداز اندیشه

نشانی: تهران، خیابان آیت الله طالقانی، نبش بندر انزلی، شماره ۳۵۱

تلفن: ۲-۸۵۶۴۰۰۰۰ | شماره: ۸۸۳۸۳۰۰۰

جهت مطالعه

دولت تمایلی به قیمت گذاری دستوری

و تثبیتی ندارد

۸

زیره و زعفران دوقلوهای بازار آتی

۱۲

۱۰+۶

۱۴

مدرن سازی بخش کشاورزی

۱۸

روی ریل بورس کالا

۲۲

فولاد عرش نشین تالار نقره ای

۲۳

کوتاه از بورس های کالایی جهان

۲۴

فرش قرمز تالار نقره ای برای زیره سبز

۲۶

بورس کالا در ذهن کشاورزان نقش می بندد

۲۸

راهکاری برای پایان قاچاق گندم

۳۰

نرخ گذاری پاشنه آشیل بخش کشاورزی

۳۲ عدالت سر سفره کشاورزان

زعفران نگین بورسی شاخص تولید

۳۴ کشاورزان

شاید از افغانستان هم عقب بیفتیم

۳۷ زیر و بم بازار زیره جهان

۳۹ نیاز بخش کشاورزی به تحول

۴۰ قیمت تضمینی بازی دو سر برد دولت

۴۴ و کشاورزان

بازار سرمایه گذرگاه رونق تولید

۴۸ در تله قیمت گذاری

۵۰ به اهداف افق ۱۴۰۴ نزدیک شده ایم

۵۲ عینک خوش بینی از آینده صنعت فولاد

۵۴ ارتباط معنادار حجم معاملات و رشد تولید

۵۶ تأمین آسان مواد اولیه با وجود تحریم ها

۵۸ مدیریت طلایی فرآیند تأمین مالی

لذت سرمایه گذاری حرفه ای در بازار آتی

۶۰ و آپشن

طلای خندان نفت سرگردان

۶۴ عصر کوپن یا بیت کوپن!؟

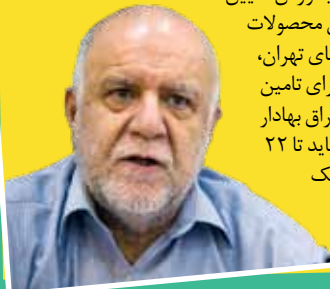
۶۸

جلوگیری از فساد با اهرم بورس کالا

بیژن نامدار زنگنه وزیر نفت

در سال گذشته به دلیل اختلاف قیمت ارز و دو نرخی شدن بازار محصولات پتروشیمی، شاهد رشد یکباره تقاضا برای خرید بودیم که با تمرکز معاملات انواع محصولات پتروشیمی در بورس کالا جلوی فساد در این بخش گرفته شد. برای مثال ۱۵۰ هزار تن «پت» تولید شده متقاضی زیادی داشت چراکه خرید محصول براساس ارز رسمی ارزان تر تمام می شد که هم اکنون مشکلات برطرف شده و تعادل در بازارها برقرار است.

همچنین قیمت محصولات پتروشیمی در بورس تعیین می شود و دولت دخالتی در قیمت گذاری این محصولات ندارد. از سوی دیگر تامین مالی پالایشگاه های تهران، اصفهان و آبادان در دستور کار است که اقدام برای تامین منابع مالی ریالی و دلاری از طریق بورس اوراق بهادار برای این پالایشگاه ها در حال انجام بوده و باید تا ۲۲ تا ۲۳ هزار میلیارد تومان از طریق بورس و بانک مرکزی تامین ارز شود.

برنامه ویژه

برای تأمین مالی از بازار سرمایه

(ضا)همانی وزیر صنعت، معدن و تجارت

امروز یکی از چالش های مهم و مؤثر در حوزه تولید، مسائل مربوط به تأمین منابع مالی واحدهای تولیدی است. به طوریکه طبق نظرسنجی صورت گرفته از سوی اتاق بازرگانی ایران از ۴۰۰ تشکل صنعتی و معدنی کشور، رتبه نخست مشکلات در زمینه «دسترسی آسان به منابع مالی، تأمین سرمایه در گردش» است. در همین زمینه بررسی تجربیات دنیا بیانگر آن است که کشورهای دیگر به بازارهای سرمایه وابسته اند اما صنعت ایران به بازار پولی و بانکی

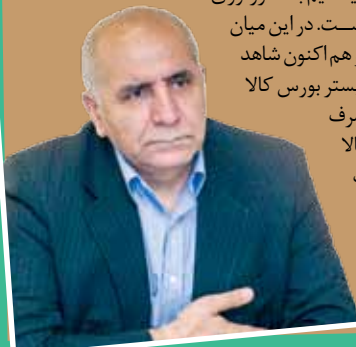
وابسته است که امسال یکی از محورهایی که در این وزارتخانه در حال پیگیری بوده، بحث تأمین مالی و سرمایه گذاری به غیر از بانک ها است. براین اساس یکی از محورهای برنامه ریزی وزارت صنعت، معدن و تجارت در سال جاری، شیوه های جدید تأمین مالی است که در این راستا با بانک مرکزی و سازمان بورس در حال رایزنی هستیم.

عبور از شرایط سخت تحریم

جعفر سرقینی معاون امور معادن و صنایع معدنی وزارت صمت

امروز با وجود همه تحریم‌ها، شرایط بین‌المللی به نفع صنعت و معدن ایران تمام شده است و ما شرایط رو به رشدی را شاهد بوده ایم به طوریکه صادرات و تولید مواد اولیه ما در حوزه معدن افزایش یافته است. همچنین با تمام سختی‌ها، توانسته ایم صنعت را سرپا نگه داریم و در این شرایط نه تنها آسیب ندیده ایم بلکه ارزآوری

و صادرات ما به ۲۰ میلیارد دلار رسیده است. در این میان اوضاع تامین مواد اولیه تولید نیز بهتر شده و هم‌اکنون شاهد تعادل و حتی روند کاهشی قیمت‌ها در بستر بورس کالا هستیم که این امر به تامین نیاز آسان‌تر مصرف‌کنندگان کمک کرده است. نقش بورس کالا در ایجاد شفافیت و تعادل بازار فولاد و فلزات به خصوص در شرایط بحرانی موثر بوده و هم‌اکنون نیز معاملات به شیوه مطلوب در جریان است.

تغییر نگاه تولید برای تامین مالی

سعید زرنندی معاون طرح و برنامه وزارت صمت

تامین مالی از طریق ابزارهای نوین مالی یک الزام برای بخش تولید کشور است و باید این واقعیت را بپذیریم که واحدهای تولیدی که خودشان را با این واقعیت منطبق نکنند به مشکل بر خواهند خورد. در واقع نیازمند تغییر نگاه تولیدکنندگان به راه‌های تامین مالی هستیم به طوری که فعالان این عرصه نباید فقط به دنبال دریافت تسهیلات از بانک‌ها باشند چرا که منابع نظام بانکی محدود است و استفاده از ابزارهای جدید مالی می‌تواند به تولیدکنندگان در تامین مالی کمک شایانی کند.

در همین زمینه وزارت صنعت، معدن و تجارت، تلاش دارد در جلسات متعدد با انجمن‌ها، تشکل‌ها و واحدهای تولیدی، این مسیر را تسهیل و آنان را با این شیوه‌ها آشنا کند. بر این اساس چندین نشست با سازمان بورس، بورس کالا، شرکت‌های تامین سرمایه و لیزینگ برگزار کرده ایم تا زمینه استفاده تولید از این بازارها را فراهم کنیم.

ورود بخش خصوصی به بازار زعفران

ممدعلی طهماسبی معاون امور باغبانی وزیر جهاد کشاورزی

بررسی‌ها در باره دلایل توسعه نیافتن صنعت زعفران ایران با وجود رتبه اول مادر تولید این محصول به نبود مکانیزاسیون در تولید زعفران کشور ختم می‌شود. البته علت کم‌رنگ بودن توسعه و ترویج مکانیزاسیون در صنعت زعفران، اشتغالزایی بودن این بخش و احتمال تأثیر منفی مکانیزاسیون بر میزان اشتغال آن است. این در حالی است که توسعه مکانیزاسیون از پرت محصول، کاهش کیفیت و برخی اتفاقات ناخوشایند در زمان برداشت به شدت می‌کاهد. در همین زمینه یکی از راهکارها برای بهبود فرآیندها در تولید و مکانیزاسیون، ورود پر قدرت بخش خصوصی به این عرصه است تا در حوزه تولید زعفران سرمایه‌گذاری کند که برای تحقق این امر نیاز به وجود بازاری متشکل در زمینه شفاف‌سازی معاملات و کشف واقعی قیمت‌ها احساس می‌شود که هم‌اکنون معاملات زعفران به شیوه‌های مختلف در بورس کالا انجام می‌شود که تقویت بخش خصوصی و شفافیت معاملاتی از اصلی‌ترین نتایج این اتفاق بوده است.

نخستین گام در مدرن سازی بازار کشاورزی

مسین شیرزاد مدیرعامل سازمان مرکزی تعاون روستایی ایران

سرانجام پس از سال‌ها به عنوان اولین گام در مدرن‌سازی بازار محصولات کشاورزی، توانستیم فعالان بازار سرمایه و کشاورزی را با جذابیت‌های زعفران در بورس کالا گردهم آوریم که این اتفاق به ثبت رکوردهای جدید معاملاتی در بورس منجر شد. به این ترتیب با اقداماتی که در حوزه معاملات زعفران در بورس کالا رقم خورد، شاهد ساماندهی در مبادلات سنتی این محصول، حمایت از زعفران‌کاران خرده‌پا و ایجاد امکانات جدید برای فعالان این حوزه با راه‌اندازی ابزارهای مالی در بورس کالا بوده‌ایم. توجه به این نکته نیز ضروری است که ساختار سازمانی بازار زعفران در ایران مبتنی بر خرده‌فروشی بوده و از دیرباز عارضه‌هایی نظیر عدم شفافیت قیمت، پایین آمدن قیمت‌ها در زمان برداشت و حضور زعفران غیراستاندارد و غیربهداشتی با برند نامشخص وجود داشته است که این موارد با ورود زعفران به بورس مرتفع شده است.

گفت و گوی اختصاصی با مسین مدرس فیابانی قائم مقام بازارگانی وزیر صمت

دولت

تمایلی به قیمت گذاری دستوری و تثبیتی ندارد

دفاعت دولت در بازارها به شیوه قیمت گذاری کالاها، ابلاغ بفشنامه های متعدد و ایجاد محدودیت های صادراتی از جمله موارد پرمناشهیه و مورد انتقاد کارشناسان و فعالان اقتصادی طی ماه های اخیر بوده است. به طوریکه برقی ورود دولت و دفاعت در امر قیمت کالاها در بورس را علاوه بر بی اثر خواندن این اقدام، باعث کم رنگ شدن اعتماد فعالان صنایع به سازوکار کشف واقعی قیمت ها در تقابل عرضه و تقاضای بورس تلقی کرده و تاکید می کنند که دولت با این شرایط، ذات و فلسفه بورس کالا را که بر مبنای اقتصاد بازار و فاصله گرفتن از قیمت گذاری دستوری ایجاد شده است را زیر سؤال می برد. این اقدامات در حالی منشأ استفاده ابزاری از بورس برای تنظیم بازار محصولات عرضه شده تلقی می شود که دست اندرکاران دولتی با اذعان بر نقش بورس در شفاف سازی و کشف قیمت های واقعی محصولات از طریق نظام عرضه و تقاضا و مذف واسطه ها، تاکید می کنند که برقی محدودیت ها یا سیاست گذاری های صورت گرفته در نظام عرضه برقی محصولات در بورس کالا، ناشی از تنگناهای ناشی از شرایط فاص اقتصادی کشور بوده و دولت چاره ای جز قیمت گذاری دستوری و تثبیتی و ایجاد محدودیت های صادراتی برای برقی اقلام کالایی به منظور تنظیم بازار، تأمین نیاز صنایع پایین دستی به مواد اولیه و مفظ اشتغال پایدار و تولید داخل نداشته است. با مسین مدرس فیابانی، قائم مقام وزیر صنعت در امور بازارگانی در مورد مغایرت قیمت گذاری دستوری دولت در بازار بورس با اصول و اهداف شکل گیری آن در اقتصاد گفت و گو کردیم. گفت و گویی که در آن وی با تشریح وضعیت زنجیره تأمین مواد اولیه، تولید و صادرات صنعت فولاد، نسخه استفاده از ظرفیت های بورس کالا را قابل تعمیم به سایر فلزات اساسی، صنایع پتروشیمی و سایر بازارها قلمداد کرد. این گفت و گو را می خوانید.

برنگار رویکرد وزارت صمت در قبال بورس کالا به عنوان بستری برای حضور تولیدکنندگان و مصرف کنندگان، کشف قیمت‌ها در تقابل عرضه و تقاضا و افزایش شفافیت اقتصادی چیست؟

بورس کالا به عنوان ابزاری برای ساماندهی عرضه و تقاضای اقلام کالایی عرضه شده محسوب می‌شود. به طور مشخص برای تنظیم بازار فولاد و محصولات فولادی یا سایر فلزات اساسی، این اقلام در بورس عرضه می‌شود که با بررسی آن می‌توان نقطه تلاقی تنظیم بازار داخلی و ساماندهی صادرات این اقلام را مشخص کرد. باید در نظر گرفت که اولاً فولاد به دلیل ماهیت، حجم وسیع تولید و استاندارد بودن محصولات تولیدی این قابلیت را دارد که از بستر بورس کالا به عنوان یکی از شبکه‌های توزیع مطمئن استفاده کند. باید بپذیریم که استفاده از بورس کالا برای عرضه محصولات مزایای بسیاری از جمله شفاف سازی دارد و در واقع نقطه‌ای است که تلاقی بی واسطه عرضه و تقاضا در آن شکل می‌گیرد و میزان حذف واسطه‌ها در نظام عرضه

کالا از طریق بورس کالا قابل توجه است. با این روند می‌توان از ظرفیت بورس کالا در عرضه و تنظیم بازار کالاهایی مانند فولاد که هم در حجم انبوه تولید شده و هم به نوعی تنوع چندانی ندارد، برای تولید، عرضه و استاندارد سازی آن استفاده کرد.

برنگار با وجود همه الزامات قانونی، چرا هنوز مقاومت‌هایی برای عرضه برخی محصولات در بورس وجود دارد و چرا دولت در روند بازار دخالت می‌کند؟

همانطور که اعلام شد وزارت صمت قائل به این موضوع بوده و تشویق و ترغیب می‌کند تا اقلامی مانند محصولات فولادی در بورس کالا عرضه شود اما چه اتفاقی افتاده که از آن به عنوان دخالت دولت در بازار بورس یاد می‌شود؟ اتفاقی که افتاده آن بوده است که به دلیل شرایطی که برای صادرات کشور به خصوص پس از دور جدید تحریم‌ها ایجاد شده، قابلیت صادراتی برای انواع زنجیره محصولاتی شکل گرفته است. به نحوی که اکنون ما هم مزیت صادراتی در سنگ آهن به عنوان مواد اولیه تولید آهن و فولاد را داریم، هم مزیت صادراتی شمش فولاد

به عنوان کالای واسطه‌ای زنجیره تولید را شاهد هستیم و در آخر در محصولات نهایی و نوردی (مقاطع فولادی) نیز مزیت صادراتی داریم. با این شرایط وقتی تاکید می‌کنیم که باید محصولات فولادی در بورس کالا عرضه شود، تولیدکنندگان در هر سه بخش این صنعت (تولیدکنندگان سنگ آهن، شمش و نوردی‌ها) تمایل چندانی به انجام این کار نداشته و ترجیح می‌دهند تا محصولات تولیدی خود را به دلیل بازارهای خوب صادراتی، به سایر کشورها صادر کنند.

برنگار رویکرد وزارت صمت به عدم اقبال برخی تولیدکنندگان مواد خام و محصولات نهایی به عرضه محصولات خود در بورس کالا چه بوده است؟

وزارت صنعت، معدن و تجارت اعتقاد دارد که به هر میزان که بتواند صادرات زنجیره فولاد یا سایر فلزات اساسی را از سمت صادرات مواد اولیه تولید مانند سنگ آهن به سمت محصولات نهایی یا حتی واسطه‌ای با ارزش افزوده بالاتر ببرد که میزان ارزش آوری این محصولات برای کشور بیشتر می‌شود. ضمن این که اعتقاد داریم باید هر سه حلقه

کارشناسان، وجهه بورس را پس از ۱۵ سال فعالیت در میان صنایع خدشه دار کرده به نحوی که به بورس لقب دولتی بودن دادند، به نظر شما آیا واقعا قیمت گذاری دستوری به نفع تولید است؟

وزارت صنعت به هیچ وجه قائل به قیمت گذاری دستوری نیست. بلکه قیمت خروجی استفاده از ابزارهای تنظیم بازار است اما آنجایی که ابزارهای تنظیم بازار ناکارآمد بوده، به ناچار به کنترل بازار از طریق قیمت‌ها روی آورده است. دولت در هیچ حوزه‌ای به جز اقلام کالایی که برای تأمین آن ارز ۴۲۰۰ تومانی پرداخت می‌کند یا کالا انحصاری است هیچ تمایلی به قیمت گذاری دستوری و تثبیتی اقلام کالایی ندارد. این موضوع در مورد همه کالاها از جمله فولاد، پتروشیمی و سایر فلزات اساسی نیز مصداق دارد. امروز نیز اگر ابزارهای تنظیم بازار از طریق صادرات، واردات، تولید و عرضه در بورس به خوبی عمل کند، نیازی به قیمت گذاری دستوری اقلام کالایی توسط دولت و وزارت صنعت نیست.

پژواک اما هر گونه قیمت گذاری دستوری مغایر فلسفه وجودی و کارکرد بورس است؟

همین طور است چرا که بورس نقطه مقابل قیمت دستوری است، بورس ایجاد شده تا

و کارکرد مطلوب بورس کالا در اقتصاد چیست؟ وزارت صنعت اعلام کرده است که باید بخشی از نیاز صنایع داخلی کشور به این اقلام از طریق بورس کالا تأمین شود، بر این اساس به کارخانه‌های داخلی اعلام کرده‌ایم که اگر می‌خواهند صادرات داشته باشند، باید کف عرضه‌ای برای این اقلام در بورس کالا نیز داشته باشند. بدان معنا که اشکالی ندارد کارخانه‌ها شمش فولاد صادر کنند اما باید بخشی از شمش تولیدی به اندازه نیاز صنایع پایین دستی در بورس عرضه کنند تا ما مطمئن شویم که خوراک مورد نیاز صنایع و کارخانه‌های داخلی به این اقلام تأمین شده و این کارخانه‌ها و صنایع با کاهش ظرفیت یا تعطیلی خطوط مواجه نمی‌شوند، در آن زمان صادرات بقیه شمش تولید داخل توسط کارخانه‌ها بلامانع است. در واقع قصه رابطه بورس، صادرات و زنجیره تأمین فولاد همانند سایر فلزات اساسی و به هم پیوسته است.

پژواک در سال گذشته شاهد اعمال دلار ۴۲۰۰ تومانی در معاملات محصولات فلزی و پتروشیمی و اجبار تولیدکنندگان به فروش با قیمت دستوری در بورس کالا بودیم، اقدامی که منجر به دوترخی شدن بازار (ترخ رسمی و آزاد کالاها) و تولد رانت شد و به زعم

زنجیره فولاد به صورتی متوازن و با همدیگر کار کنند. مثلاً اگر ما همه سنگ آهن تولید داخل را صادر کنیم، کارخانه‌های شمش با کمبود سنگ آهن مواجه می‌شوند و علاوه بر آن فرصت تولید و صادرات شمش و حضور در بازارهای هدف صادراتی را از دست می‌دهیم. همان اتفاقی که اکنون افتاده و اعلام می‌کنند که به دلیل کمبود سنگ آهن میزان تولیدات دو کارخانه بزرگ کشور یعنی فولاد مبارکه و ذوب آهن کاهش یافته است. با این شرایط وزارت صنعت باید سازوکاری برای حمایت و تداوم تولید در زنجیره حلقه فولاد کشور می‌اندیشید. برای انجام این کار با وضع عوارض صادراتی برای سنگ آهن از ابتدای مهرماه سعی در محدود کردن این ماده اولیه کرده‌ایم اما نباید این اقدام به عنوان محدودیت صادرات سنگ آهن تلقی شود بلکه با این کار موقعیت صادراتی سنگ آهن را به موقعیت صادراتی شمش تبدیل کرده و محصولی با ارزش افزوده بیشتر را عرضه می‌کنیم که باید همین کار در زمینه مقاطع فولادی و نوردهای فولادی یا سایر زنجیره تولید فلزات اساسی انجام دهیم.

اما در این میان حمایت و برنامه وزارت صنعت برای تنظیم زنجیره و در پی آن رونق و پویایی

بود. بر این اساس به هیچ وجه قائل به ایجاد محدودیت‌های صادراتی یا معطل ماندن ظرفیت‌های اقتصادی داخلی همچون بورس کالا نیستیم. از سوی دیگر با سپری شدن دوران پر التهاب سال گذشته، اکنون وضعیت بازار و تأمین مواد اولیه مورد نیاز صنایع در حوزه فلزات و محصولات پتروشیمی بهبود یافته است.

پیشنهاد مشخص شما برای حضور همه جانبه تولیدکنندگان و مصرف کنندگان در بورس و رشد شفافیت در اقتصاد چیست؟

بله ما الان هم اعتقاد به استفاده از ظرفیت‌های بورس داریم و به هر میزانی که بتوانیم تنظیم بازار و عرضه داخلی محصولات را در بورس متمرکز کنیم، شفافیت بازارها بیشتر شده و در نهایت منجر به حذف واسطه‌های غیر ضرور از چرخه تولید و عرضه کالا خواهد شد. اما اگر شبه انحصاری در تأمین کنندگان مواد اولیه و محصولات نهایی شکل گرفت، باید حواسمان به قیمت عرضه و میزان رقابتی بودن بازار این اقلام باشد. در واقع باید ابزارها و میزان رفتار رقابتی در بازار بورس رصد شود، تا شاهد شکل‌گیری شبه انحصار در بازار نباشیم، چرا که رقابت سالم و درست لازمه پویایی و نقش آفرینی بورس است.

یا ایجاد محدودیت‌های صادراتی در شرایط کنونی، تنظیم بازار داخلی، حفظ سهم بازارهای هدف صادراتی، ایجاد ارزش افزوده بیشتر، حفظ اشتغال اشتغال پایدار و استفاده از ظرفیت‌های داخلی با تأمین مواد اولیه مورد نیاز بخش‌های مختلف صنعتی است.

امروز یکی از مشکلات صنایع با وزارت صمت، ایجاد محدودیت‌های صادراتی برای توجه بیشتر به بازار داخلی است. اما در ماده ۳۷ قانون رفع موانع تولید به این موضوع توجه شده که شرکت‌های صادراتی می‌توانند پس از سه بار عرضه محصولات در تالار داخلی بورس کالا و در صورت نبود مشتری داخلی، مجوز صادرات بگیرند. آیا این ماده قانونی قابلیت اجرا و رفع مشکلات فعلی را ندارد؟

اقدامات کنونی به معنای محدودیت صادرات نیست بلکه به نوعی تنظیم صادرات در راستای تنظیم بازار، تولید و حفظ اشتغال داخلی است. یعنی در واقع میزان عرضه داخلی و خارجی این محصولات تنظیم و تعدیل می‌شود و اصلاً مفهوم تنظیم بازار همین است. شما اگر بگویید تنظیم بازار فولاد چه نقشه‌ای دارد، همان استفاده از همه ابزارهای قانونی برای تنظیم میزان عرضه این محصولات در بازار داخلی و بازارهای هدف صادراتی خواهد

قیمت‌گذاری دستوری را از بین ببرد. مبنای بورس کشف قیمت‌ها در نقطه تلاقی عرضه و تقاضاست و قیمتی که با مکانسیم بورس کشف می‌شود نباید در آن هیچ دستور، الزام اداری یا اجبار دولتی وجود داشته باشد. اگر در بورس دستوری دولتی داده شود، مفهوم آن این است که دولت قواعد بورس را تعدیل کرده است. با این وجود، علت آن که دولت در زمینه فولاد یا برخی دیگر از فلزات اساسی این کار را انجام داده آن بوده است که صادرات این اقلام به شدت مزیت پیدا کرده است. شرایط این محصولات به گونه‌ای شده که اگر مثلاً همه زنجیره فولاد شامل سنگ آهن، شمش و مقاطع فولادی را صادر کنیم، مزیت لازم در بازارهای صادراتی وجود دارد. اما ما باید بازار شرایط این زنجیره را به گونه‌ای مدیریت کنیم که اولاً سنگ آهن مورد نیاز تولید کنندگان شمش تأمین و از طرف دیگر شمش مورد نیاز مقاطع و صنایع پایین دستی فراهم شود تا ضمن ایجاد ارزش افزوده بالاتر، صنایع داخلی در این زنجیره نیز قادر به ادامه فعالیت باشند. این شرایط موجب شده است تا شرایط بورس تا حدودی تعدیل شود و گرنه دولت به هیچ وجه به دنبال قیمت‌گذاری دستوری یا دخالت در بورس نیست. در واقع فلسفه دخالت دولت در قیمت‌گذاری کالاها

زیره و زعفران

دوقلوهای بازار آتی

تولیدکنندگان و معامله‌گران از معاملات آتی زیره سبز و زعفران استقبال کردند

در بورس بیفتند و بدون شک این اتفاق در صورت حمایت مسوولان، آغازگر یک تحول بزرگ و مثبت در رونق و توسعه تجارت بخش کشاورزی خواهد بود.

پروکالا رالی طلای سرخ و سبز

بازار قراردادهای آتی زعفران در حالی از خردادماه سال ۱۳۹۷ در بازار محصولات کشاورزی فعال شده که از یک سو تولیدکنندگان و بازیگران بازار محصولات کشاورزی را به سمت خود جلب کرده و از سوی دیگر برای معامله‌گران و سرمایه‌گذاران بازار سرمایه جذابیت ایجاد کرده است؛ بطوریکه در یک بازه چهار ماهه، معادل بیش از ۴۲۳ تن زعفران نگین و رشته‌ای و نیز معادل بیش از ۳۳۴۱ تن زیره سبز در قالب قراردادهای آتی مورد دادوستد قرار گرفته است.

همچنین با ورود زیره سبز به بازار مشتقه بورس کالای ایران در ۱۷ تیرماه امسال، حجم معاملات کل بازار آتی روی نمادهای زعفران و زیره سبز به بیش از ۴ میلیون و ۲۲۲ هزار و ۴۱۹ قرارداد در ۴ ماهه ابتدایی امسال افزایش یافته است.

حجمی که بیش از ۴ میلیون و ۲۰۰ هزار قرارداد آن مربوط به معاملات زعفران نگین و رشته‌ای و حدود ۳۳ هزار و ۴۰۰ قرارداد مربوط به نخستین نماد فعال زیره سبز با سررسید تحویل شهریور ۹۸ بود. به این ترتیب، در بازه زمانی ۴ ماهه ابتدایی سال جاری معامله‌گران بر پایه دو محصول زعفران و زیره سبز، معاملاتی به ارزش بیش از ۶۱ هزار و ۶۷۸ میلیون ریال را رقم زدند.

به جایگاه جهانی صادرات خود بازگردد. زیرا زیره ایرانی که کانون اصلی تولید آن استان خراسان رضوی است، در حال حاضر به بیشتر کشورهای دنیا از جمله ایتالیا، فرانسه و آلمان صادر و با خلوص ۹۹ درصد تولید می‌شود و از نظر اسانس‌گیری در دنیا بی‌نظیر است. همچنین در چندین سال گذشته به خاطر مرغوبیت زیره تولیدی کشورمان، مقام نخست زیره در جهان به ایران تعلق گرفته است؛ هر چند به دلیل اعمال تحریم‌ها این رتبه در اختیار رقبای اصلی ایران یعنی کشورهای چین، ترکیه، افغانستان، هندوستان، پاکستان، یونان و سوریه قرار گرفته است. رونق معاملات زیره سبز در بورس هم پای زعفران، به گونه‌ای بوده که با ورود زیره سبز به بورس کالا از تیرماه سال جاری و آشنایی فعالان بازار این محصول با مزایای بورس، رفته رفته زعفران و زیره به دو نماد کالای بورسی در حوزه کشاورزی تبدیل شده‌اند تا همه کشاورزان کشور به فکر عرضه محصولاتشان

زعفران و زیره سبز به عنوان دو بازیگر اصلی بازار قراردادهای مشتقه بورس کالای ایران، افراد زیادی اعم از سرمایه‌گذاران بازار سرمایه و فعالان بخش کشاورزی را به سمت خود جذب کرده‌اند. دو محصول استراتژیک بخش کشاورزی که توسعه معاملات آن‌ها در بورس با توجه به پیشینه صادراتی شان می‌تواند موفقیت‌آمیز باشد. آنچنان که در طول مدت کوتاهی که از پذیرش و عرضه این دو محصول در بورس کالا می‌گذرد، شاهد استقبال تولیدکنندگان و معامله‌گران از معاملات دوقلوهای بازار آتی هستیم.

جذابیت زیره و زعفران در بورس به گونه‌ای رو به افزایش است که این دو محصول از ابتدای سال ۱۳۹۸ تا پایان تیرماه، گردش معاملات قابل توجهی را در بازار قراردادهای آتی به ثبت رسانده‌اند؛ معاملاتی که از ثبت تابستانی پررونق و داغ برای این دو محصول خبر می‌دهد.

به گفته کارشناسان و فعالان بازار محصولات کشاورزی، معامله این دو محصول در بورس کالای ایران یک شیوه مناسب برای حذف واسطه‌ها و افزایش شفافیت است و به کمک این بستر معاملاتی، ایران می‌تواند ضمن تبدیل شدن به مرجع تعیین قیمت طلای سرخ، در حوزه تجارت زیره نیز

پروکالا

ها و با توجه به اینکه باعث شفافیت بیشتر می شوند، می تواند اتفاق مثبتی به خصوص برای کشاورزان و تولیدکنندگان باشد. زیرا منافعی که در گذشته به واسطه‌ها می رسید، اکنون به واسطه عرضه مستقیم محصول در بورس و کشف شفاف قیمت‌ها، به خود کشاورز می رسد.

نکته حائز اهمیت این است که سایر گیاهان دارویی نیز از پتانسیل بالایی برای عرضه در بورس کالای ایران برخوردارند؛ چراکه طبق جدیدترین برآوردها، گیاهان دارویی در سال ۲۰۵۰ بالغ بر ۵ هزار میلیارد دلار گردش مالی در جهان خواهند داشت و هیچ صنعتی به اندازه صنعت گیاهان دارویی از رشد سالانه ۱۵٫۵ درصد برخوردار نیست. مهم تر اینکه ایران در حوزه تولید گیاهان دارویی از غنی ترین منابع برخوردار است و حجم و ارزش صادراتی قابل توجهی را به خود اختصاص می دهد؛ بطوریکه زعفران در بین گیاهان دارویی بیشترین صادرات سال گذشته را به خود اختصاص داده و حدود ۴۰۰ میلیون دلار ارزش صادراتی آن بوده است. از این رو، ایجاد شفافیت در بخش معاملات و به خصوص صادرات گیاهان دارویی، به کمک عرضه در بورس می تواند عواید بیشتری را به دست کشاورزان برساند و توسعه معاملات آنها در بستر بورس به ویژه در بخش صادرات می تواند به عنوان برگ برنده ایران در تجارت جهانی این محصولات از جمله زعفران و زیره سبز باشد.

سررسید تیرماه ۹۸، نظر معامله گران بیشتری را به خود جلب کرد تا از نظر حجم و ارزش معاملات به ترتیب حدود ۴۳ و ۴۱ درصد از قراردادهای منعقد شده در بازار تنها در این سررسید رقم بخورد.

همچنین حجم و ارزش معاملات کل قراردادهای آتی زعفران رشته ای در سررسیدهای مختلف فعال در این دوره، به صورت یکسان یک درصد به ثبت رسید و معاملات قراردادهای آتی زیره سبز نیز به ترتیب سهم دو و یک درصدی را در حجم و ارزش کل معاملات بازار مشتقه در اختیار داشت.

بررسی آمار معاملات بازار مشتقه در طول این مدت حاکی از آن است که با وجود آنکه زعفران و زیره سبز جزو کالاهای استراتژیکی مثل فولاد و پتروشیمی به حساب نمی آید و ورود آن به بورس حساسیت عامه مردم را تحت تأثیر قرار نمی دهد، اما زیره سبز بعد از زعفران می تواند جایگاه مناسبی را در رینگ کشاورزی پیدا کند و به اعتقاد برخی کارشناسان این محصول که از آن به عنوان طلای سبز نیز یاد می شود، در طول زمان می تواند به رقیب جدی برای محصول زعفران تبدیل شود.

حمایت از رونق هر چه بیشتر این معاملات در جایی بیشتر نمایان می شود که کلیت ورود کالاهای کشاورزی با توجه به حذف واسطه

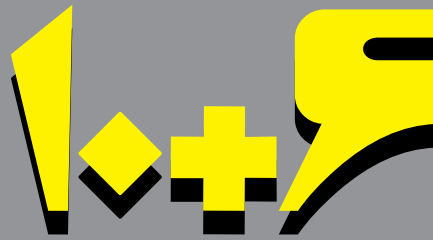
بررسی آمار معاملات بازار مشتقه بورس کالای ایران طی این بازه زمانی حاکی از آن است که بیش از ۴ میلیون و ۱۶۷ هزار قرارداد آتی در ۶ سررسید معاملاتی زعفران نگین مورد معامله قرار گرفته و ارزش انعقاد این تعداد قرارداد به بیش از ۵۹ هزار و ۸۲۰ میلیارد و ۹۵۹ میلیون ریال رسیده است. همچنین، در این بازه زمانی نزدیک به ۳۲ هزار قرارداد آتی زعفران رشته ای به ارزشی حدود ۲۸۴ میلیارد و ۱۹۳ میلیون ریال در ۶ سررسید معاملاتی منعقد شده است.

زنگ معاملات قراردادهای آتی زیره سبز نیز در حالی در چهارمین ماه از سال جاری در بورس کالای ایران نواخته شد که در سررسید شهریور ماه ۱۳۹۸ تعداد ۳۳ هزار و ۴۱۶ قرارداد آتی طی ۱۵ هزار و ۲۱۱ موقعیت معاملاتی منعقد شد و ارزش حدود ۱۴۶۳ میلیارد و ۲۳۴ میلیون ریالی را در پی داشت.

برگلاز زیره و بیم بازار

این گزارش می افزاید، قراردادهای آتی زعفران بر پایه زعفران بیش از ۹۸ درصد از کل حجم معاملات و حدود ۹۷ درصد از ارزش کل معاملات بازار مشتقه را در دوره مذکور به خود اختصاص دادند که در میان سررسیدهای مختلف فعال قراردادهای آتی، زعفران نگین

لزوم ساماندهی تجارت ۱۶ میلیارد دلاری کالاهای کشاورزی در میزگرد بررسی شد

میزگرد بررسی نقش بورس کالا در اقتصاد بخش کشاورزی و مدرن سازی سازوکار سنتی این بخش به کمک ابزارهای مالی بورس با حضور غلامعلی فارغی عضو کمیسیون کشاورزی و صنایع غذایی اتاق بازرگانی صنایع و معادن ایران، مصطفی صفاری اقتصاددان و علیرضا ناصری سرپرست معاونت توسعه بازار و مطالعات اقتصادی بورس کالای ایران برگزار شد. در این جلسه موضوعاتی همچون مشکلات بازار سنتی محصولات کشاورزی در ایران، مزایای عرضه محصولات در بورس و پیگیری فعال کردن بخش فصولی در این زمینه مورد بحث و بررسی قرار گرفت که فارغی بر لزوم ساماندهی تجارت ۱۶ میلیارد دلاری محصولات کشاورزی با ورود واردات و صادرات این کالاها به بورس کالا تاکید داشت. شرح این جلسه در ادامه آمده است.

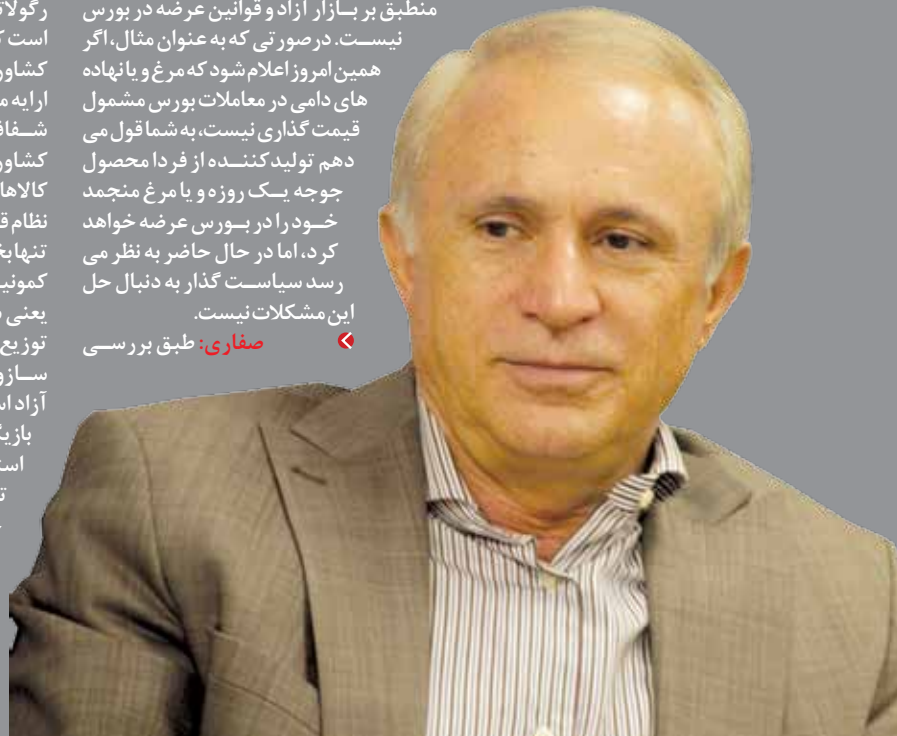
بازار اصلی ترین مشکلات بخش کشاورزی در حوزه بازار چیست؟

فارغی: مشکلات ما در حوزه کشاورزی مثل تمام بخش های دیگر مشکلات ساختاری است؛ به عبارت بهتر، ساختار تشکیلاتی یا زیربنای فکری افراد در این حوزه چه در تولید و چه در توزیع سنتی بوده و در کشور زنجیره های ارزش در صنعت نداریم. بطوریکه از قدیم به شبکه توزیع توجهی نشده و بازار متشکلی برای عرضه وجود نداشته است. در نتیجه محصول کشاورزی با قیمت واقعی و منصفانه به دست مصرف کننده نمی رسد و این موضوع مشکلی ساختاری است. دومین مورد، ساختار تفکری مسئولان است که نمی خواهند با بهره گیری از تجربه های جهانی اقدام به عرضه در بورس کنند؛ در واقع به صراحت می توان گفت اراده و عزمی اصلاح ساختاری و ایجاد

شفافیت در بازار وجود ندارد. به عنوان مثال، ما بعد از چندین سال به این نتیجه رسیدیم که جوجه یک روزه و مرغ منجمد را در بورس عرضه کنیم. این اقدام در حالی عملیاتی شد که متاسفانه با یافشاری نهادهای بالادستی برای تداوم قیمت گذاری این محصول، در حال حاضر در بورس عرضه ای صورت نمی گیرد. به همین دلیل می توان گفت در حال حاضر یکی از بزرگترین موانع در توسعه بازار محصولات کشاورزی سیاست قیمت گذاری است؛ چراکه تصمیماتی که در این زمینه گرفته می شود منطبق بر بازار آزاد و قوانین عرضه در بورس نیست. در صورتی که به عنوان مثال، اگر همین امروز اعلام شود که مرغ و یا نهاده های دامی در معاملات بورس مشمول قیمت گذاری نیست، به شما قول می دهم تولیدکننده از فردا محصول جوجه یک روزه و یا مرغ منجمد خود را در بورس عرضه خواهد کرد، اما در حال حاضر به نظر می رسد سیاست گذار به دنبال حل این مشکلات نیست.

فارغی: طبق بررسی

های انجام شده در سیاست تحول اقتصادی، یکی از بزرگترین بیماری های اقتصاد ایران و به ویژه در بخش کشاورزی، نظام توزیع بوده که جزو مشکلات اساسی است؛ بطوریکه بین کشاورز به عنوان تولیدکننده واقعی و مصرف کننده نهایی چندین گروه دلال حضور دارند که چندین برابر تولیدکننده سود کسب می کنند. به عبارت بهتر، فعالیت نظام واسطه گری در ایران باعث شده که مقاومت سنگینی در مقابل ایجاد شفافیت در معاملات حاکم شود که این مقاومت از بازیگران بازارها تا رگولاتورها را مشمول می شود. نکته بعدی این است که طبق قوانین کلی کشور، فعالیت های کشاورزی از معافیت مالیاتی برخوردار است و ارایه مشوق های مالیاتی برای عرضه در بازار شفاف همچون بورس، مزیت جدیدی برای کشاورز ایجاد نمی کند. از طرفی طبق قانون، کالاهای قابل عرضه در بورس کالا مشمول نظام قیمت گذاری نیست؛ اما بخش کشاورزی تنها بخشی است که به نظر می رسد نظام فکری کمیونیسمی و سوسیالیستی در آن وجود دارد؛ یعنی شیوه قیمت گذاری و دخالت در فرآیند توزیع، همچنان در آن حاکم است. حال آنکه سازوکار بورس مبتنی بر نظام اقتصاد باز و آزاد است. همچنین این چالش وجود دارد که بازیگران حوزه کشاورزی تنها وقتی به سراغ استفاده از سازوکار بورس می آیند که نمی توانند به صورت عادی محصول مورد نظر خود را معامله کنند؛ از این رو، در چنین شرایطی و تنها برای مدتی کوتاه به

غلامعلی فارغی

اراده از سوی برخی نهادها هم وجود داشته باشد. زیرا به طور کلی کارکرد بازار مالی چیزی به جز کشف نرخ به کمک ابزارهایی همچون ابزارهای مشتقه نیست. در نتیجه، اگر کارکرد کشف قیمت را برای بورس قائل نباشیم و در فرآیند قیمت گذاری دخالت کنیم، ایجاد چنین بازاری در اصل بی معناست.

پروکار راهکار خروج بازار محصولات کشاورزی از حالت سنتی و حل این مشکلات چیست و چه اقداماتی می توان برای توسعه معاملات کشاورزی در بورس به عنوان یک راهکار انجام داد؟

◀ **فارغی:** عرضه در بورس یکی از ابزارها و راهکارهایی است که می تواند بازار محصولات کشاورزی را از حالت سنتی خارج کرده و روند معاملات آن را تسهیل کند. اما اصل قضیه این است که آیا دولت رویکرد شفافیت و کشف قیمت را دارد یا خیر؟ امروز اکثر اشهاد هستیم که برخی محصولات در حالی در بورس عرضه می شود که این عرضه تداوم نداشته و پس از مدتی آن کالا از چرخه معاملات بورس خارج می شود، این امر نشان دهنده عدم وجود اراده در ایجاد شفافیت و همچنین نقش پر قدرت دلالانی است که اصل سود را کسب می کنند و با مقاومت سعی دارند به

سال ۹۴ تا سال ۹۶ نزدیک به ۱۲۰ هزار کشاورز کد معاملاتی بورس کالا را دریافت کردند که به دنبال آن ارزش معاملات سه محصول گندم، جو و ذرت در قالب این سیاست در بستر بورس به ارقام قابل توجهی رسید و یک ورود جدید به بازار فیزیکی محسوب می شد. همچنین با توجه به اینکه معامله در بازار فیزیکی محدودیت های خاص خود را دارد، استراتژی دوم یعنی ورود به بازار مالی به کمک ابزارهای معاملاتی یعنی صندوق های کالایی، اوراق سلف موازی استاندارد، گواهی سپرده کالایی و قراردادهای آتی در نظر گرفته شد که در این رابطه، در حوزه انتشار اوراق گواهی سپرده کالایی و قراردادهای آتی بازار زعفران، زیره و پسته موفقیت هایی به دست آمد. البته تلاش داریم به سمت عرضه کالاهای اثرگذارتر و استراتژیکی همچون ذرت، کنجاله سویا و گندم برویم که هم حجم قابل توجهی دارند و هم اقتصاد کشور متاثر از قیمت گذاری آنها است که در این زمینه قطعاً نیاز به همراهی و همکاری ارگان های دولتی به خصوص وزارت جهاد کشاورزی داریم. در این زمینه لازم به ذکر است که با عرضه محصولی مثل مرغ منجمد در بورس، تمام مشکلات بازار سنتی و محدودیت های آن را یک بار تجربه کردیم و در شرایطی که معاملات

این محصول جدی شد و تقریباً یک بازار منسجم در حال شکل گیری بود، بیانیه و یا اصلاحیه ای صادر و یا تصمیمی گرفته شد که عرضه این محصول را متوقف کرد. از این رو، اگر بخواهیم برای توسعه بازار مالی محصولات کشاورزی در کنار حفظ بازار فیزیکی آن جدی تر عمل کنیم، حتماً نیاز است که این

سراغ استفاده از ابزارهای بورس می آیند و پس از حل مسأله، معاملات محصولات دوباره به شیوه سنتی خود باز می گردد. موضوع دیگر این است که شاید بتوان گفت در ایران بخش کشاورزی سنتی ترین بخش فعال کشور است و هم در نظام تولید و هم در نظام توزیع محصولات، همچنان سنتی عمل می کند. افزون بر این موارد، یکی از دلایل عدم توسعه بخش کشاورزی ایران و پایداری ساختار سنتی آن، این است که در کشور تا سال ها درصد تعرفه واردات صفر در نظر گرفته شده، در نتیجه هر شخصی بدون توجه به نیاز کشور اقدام به واردات هر کالایی می کند؛ در مقابل این تعرفه های وارداتی، برای صادرات محصولات مختلف نیز موانع متعددی ایجاد می شود.

◀ **ناصر پور:** اینکه هنوز معاملات بخش کشاورزی از زمان راه اندازی بورس کالا و حتی پیش از آن و در زمان راه اندازی بورس کشاورزی به صورت یک بورس مستقل، نتوانسته حداقل به طور ذهنی یک سوم معاملات بورس در تالارهای مختلف را به خود اختصاص دهد، به نظر می رسد ناشی از این باشد که عمده بازیگران حوزه کشاورزی بازیگران دولتی هستند و روند حضور آن ها در بورس همواره با نوسانات سینوسی همراه بوده که این امر بستگی به آن دارد که این نهادها تا چه اندازه تمایل دارند وارد معاملات بورس شوند. از این رو، با توجه به اینکه در سال ۱۳۹۶ با جهشی مناسب حدود ۱۰ درصد ارزش معاملات کل بورس در تالار کشاورزی به ثبت رسید، تمرکز بورس بر این امر قرار گرفته که بازیگران بزرگ را وارد معاملات کند تا این سهم ارتقا یابد. به این ترتیب، بورس کالای ایران طی سنوات اخیر دو استراتژی در نظر گرفت که استراتژی اول، انجام معاملات در بازار فیزیکی با شیوه جدیدی به نام سیاست قیمت تضمینی بود که این رویداد عملاً باعث شد بخش قابل توجهی از کشاورزان و فعالان خرد بازار برای مبادلات کالایی خود برای اولین بار با نام بورس آشنا شوند. بطوریکه از

مصطفی صفاری

دور از بورس، در حاشیه امن خود بمانند. اما اگر می‌خواهیم بازار معاملات کشاورزی را در بورس فعال‌تر کنیم، به اعتقاد بنده اول دولت باید اراده کند تا محصولات مختلف در این بازار کشف قیمت و معامله شوند. بر این اساس، دولت باید نهادهایی همچون شرکت پشتیبانی امور دام، شرکت بازرگانی دولتی ایران و سازمان تعاون روستایی را مکلف کند که معاملات کالاهای مورد نظر خود را از طریق بورس انجام دهند. همچنین دولت می‌تواند مقرر کند تا همه واردات و صادرات کالاهای این بستر انجام شده و از این دریچه به شکل شفاف توزیع شوند؛ ضمن اینکه هر کالایی که در بورس عرضه می‌شود، نباید مشمول قیمت‌گذاری باشد. افزون بر همه این موارد، باید ورود به این بازار برای تولیدکننده تسهیل شود تا با تشویق تولید کنندگان به عرضه در این بازار، بتوانیم مردم را هر چه بیشتر با بورس آشنا کرده و فرهنگ سازی کنیم. نکته مهم این است که در کشور تنها در بخش کشاورزی، حدود ۱۰ میلیارد دلار واردات نهاده‌ها و کالای کشاورزی داریم که همه آنها می‌توانند از طریق بورس توزیع و معامله شوند. در مقابل ۶ میلیارد دلار نیز صادرات محصولات کشاورزی داریم که مجموع این ۱۶ میلیارد دلار تجارت کالا در صورت وجود اراده بر انجام معاملات در بورس، می‌تواند بخش کشاورزی کشور را شفاف کرده، از واردات و صادرات بی‌مورد و ضد تولید جلوگیری کند و در نهایت تالار کشاورزی بورس را توسعه داده و متحول کند.

«ناصر پور»: باید توجه داشت که در خصوص عرضه کلیه محصولات کشاورزی در بورس کالا به عنوان راهکاری برای توسعه بازار این محصولات، بسترهای قانونی نیز وجود دارد، بطوریکه استفاده از ابزارهای بورس کالا برای تنظیم بازار محصولات کشاورزی طبق ماده ۳۲ قانون برنامه ششم توسعه، یک الزام قانونی است. در ابتدای عرضه محصولی همچون مرغ منجمد نیز مقرر شده بود که بهای حاصل از فروش مرغ منجمد با هزینه مربوط

به خرید خوراک دام و سایر نهاده‌های تولید این صنعت نهایتاً شود تا در این معاملات پولی جابه‌جا نشود و این تصمیم در قالب اجرای همین ماده قانونی گرفته شد تا با استفاده از ابزارهای مالی موجود در بورس برای تنظیم بازار، ضمن مدیریت فرآیند انبارش عظیم کالاهای و جلوگیری از صرف هزینه‌های مالی سنگین، شرکت پشتیبانی امور دام و یا شرکت بازرگانی دولتی ایران بتوانند در زمان افزایش قیمت نهاده‌ها و یا رشد تقاضای مصرف مرغ، با استفاده از قرارداد سلف موازی استاندارد و یا قرارداد پیمان آتی بازار را مدیریت کنند. در چنین شرایطی کشاورز هم وقتی احساس کند که بورس محل منصفانه‌ای برای فروش محصولاتش است، چرا به آن ورود نکند؟ اگر کشاورز به لحاظ مزیت رقابتی و اقتصادی مطمئن باشد که با عرضه در بورس منفعت بیشتری بدست می‌آورد و ضمن فروش محصول خود به قیمت واقعی و دریافت به موقع پول خود، ریسک اعتباری نیز ندارد، نسبت به عرضه در این بازار رغبت بیشتری پیدا می‌کند. «صفاری»: اگر بخواهیم در ایران کالاهای تقسیم‌بندی کنیم، از یک منظر کالاهای دو گروه طبقه‌بندی می‌شوند. گروه اول، کالاهایی که میزان تولید آن‌ها از میزان مصرف کشور بیشتر است و مازاد بر نیاز آن صادر می‌شود. گروه دیگر، کالاهایی که عمده آن وارداتی است؛ مثل ذرت که خود این محصول به عنوان نهاده تولید در بخش‌های دیگر کشاورزی مصرف می‌شود. اما معمولاً کالاهایی که تولید داخل کشور و مازاد بر مصرف است، مثل زعفران و زبیره، ثبات قیمتی بیشتری دارد. اما در بحث کالاهای وارداتی به دلیل وجود مشکلات ناشی از تخصیص ارز مرجع با نرخ ۴۴۰۰ تومان بازار اغلب التهاب دارد. از منظر دیگر، سه گروه کالایی داریم؛ ضروری یا استراتژیک، معمولی یا عادی و در نهایت کالاهای لوکس. کالاهایی مثل گندم، جو و ذرت ضروری محسوب می‌شوند و کالاهای معمولی مثل مرغ و گوشت است و کالاهای

لوکس همچون زعفران و پسته و زبیره و مواردی از این دست که این کالاهای لوکس عملاً در سبد خانوار سهم اندکی دارند. اگر دقت کنیم می‌توان دید که در حال حاضر بیشتر عرضه اینگونه کالاهای به دلیل حساسیت کمتر در حوزه تنظیم بازار در بورس موفق بوده است؛ کالاهایی که تولیدات مازاد داشته و صادراتی هستند. واقعیت این است که می‌توان در بورس مدیریت تقاضا و بازار کلیه کالاهای اعم از وارداتی و صادراتی را نیز اجرایی کرد و بورس ابزاری است که وزارت جهاد کشاورزی به عنوان متولی می‌تواند طبق بسترهای قانونی موجود از این ابزار برای تنظیم بازار محصولات کشاورزی و دامی استفاده کند. حتی در خصوص کالاهای استراتژیک مثل گندم نیز می‌توان از بورس کمک گرفت؛ همانطور که دولت برای اجرای سیاست خرید تضمینی و پرداخت پول کشاورزان با چالش مواجه بود، اما به کمک بورس توانست پول کشاورزان را تأمین و به حساب آنها واریز کند. حتی وزارت جهاد کشاورزی هم می‌تواند در بورس به عنوان بازیگر فعال شده و عرضه‌کننده و یا متقاضی باشد. زیرا عرضه کالاهای در بورس در اصل یک تفکر برای ایجاد شفافیت است. اما در مجموع به دلیل آنکه در بازار محصولات کشاورزی برخی افراد دارای امتیازاتی هستند، تاکنون در مقابل عرضه محصولات در بورس مقاومت‌های زیادی شده است که دولت و مجلس باید در این زمینه ورود کنند. همچنین اگر نگاه کنید در بورس کالای برزیل نیز عمده تولیدات این کشور در بخش کشاورزی، همانند قهوه، گوشت قرمز و بوفالو، در بورس عرضه و معامله می‌شود و خریدار از هر کشوری باشد باید کالای مورد نیاز خود را از بورس تهیه کند. بنابراین راهکار دیگر، استفاده از تجربه دیگر کشورهاست؛ بطوریکه در دنیا از ابزارهای مالی نوین مثل ابزارهای مشتقه برای محصولات کشاورزی استفاده می‌کنند و در بسیاری از کالاهای حجیم معاملات ابزارهای مشتقه چندین برابر حجم تولید محصولات است و به کمک این

محصولات در دنیاست و اتفاق مطلوب این است که شرکت های حوزه صنعت کشاورزی نیز به سرعت در حال ورود به بورس اوراق بهادار هستند و با این اتفاق عملا صنعت کشاورزی در بازار سرمایه قوی تر شده که این امر باعث تقویت معاملات محصولات تولیدی این بخش در بورس کالا نیز می شود.

◀ **ناصر پور:** همان طور که اعلام شد بورس کالا با توجه به تجربیات چند سال گذشته و همچنین وجود بسترهای قانونی مشخص به طور کامل آمادگی عرضه انواع محصولات کشاورزی از جمله کالاهای مهم و اثر گذار در اقتصاد را دارد که این موضوع در صورت همراهی نهادهای دولتی به عنوان عرضه کنندگان اصلی محصولات کشاورزی با نتایج مطلوبی در این بخش همراه خواهد شد.

◀ **فارغی:** برای تشویق شرکت های کشاورزی به حضور در بورس کالا، پیشنهاد می کنم که شرکت های این حوزه که تقاضای ورود به بازار سهام را دارند با تدابیری مناسب نسبت به

عمده در بورس وجود ندارد و در این بین بخش خصوصی حداقل در بخش کشاورزی قدرت کمی دارد و نقش اثر گذاری در تصمیم گیری ندارد. با همه این تفاسیر به نظر می رسد که باید بخش خصوصی را هدایت کرد تا بداند یک بازار متشکل وجود دارد که می تواند از منافع این بازار بهره مند شود. بنابراین، اگر تولیدکننده خرده مالک بداند که می تواند

در بورس محصولش را با قیمت عادلانه تری بفروشد، شک نکنید که به سمت بورس می آید. زیرا تولیدکننده به دنبال کسب سود است و دولت یا سازمان هایی مثل سازمان بورس و اوراق بهادار و بورس کالای ایران باید این بستر را ایجاد کنند. با همه این تفاسیر برای فعال کردن بخش خصوصی در بورس، باید اول آشنایی خرده مالکان با این فضا را هدف قرار داد و پس از آن، در مرحله دوم کشف قیمت را مدنظر داشت. ضمن اینکه می توان در خصوص سیاست هایی همچون خرید تضمینی، در بورس مزیتی در نظر گرفت که کشاورز مایل به انجام این معامله در بورس باشد؛ به عنوان مثال می توان اجازه داد که قیمت تضمینی دولت، در بورس بین ۵ تا ۱۰ درصد نوسان داشته باشد تا

بخش خصوصی به عرضه در بورس ترغیب شود. باور دارم اگر این مزیت را ایجاد کنیم، تولیدکننده ها با رغبت فراوان، محصول خود را در بورس عرضه خواهند کرد.

◀ **صناری:** واقعیت این است که بازار محصولات کشاورزی مزیت مطلق اقتصاد ما است؛ چرا که طبق تحقیقات انجام شده، محصولات کشاورزی تولید ایران ارزان ترین

ابزارها، بازار محصولات کشاورزی را متعادل می کنند. اگر مایز استفاده از ابزارهای مشتقه را برای مبادلات محصولات کشاورزی توسعه دهیم، ضمن تنظیم بازار، جلوی احتکار و قاچاق محصولات نیز گرفته خواهد شد؛ چرا که دیگر لازم نیست سوداگران و سفته بازان، کالا را به منظور بهره بردن از رشد قیمت ها در آینده احتکار کنند؛ بلکه این افراد می توانند با اتخاذ موقعیت فروش در بازار مشتقه از رشد قیمت ها در آینده منتفع شوند. خوشبختانه در بورس کالای ایران نیز روی محصولاتی همچون زعفران و زیره سبز این ابزارها تعریف شده و نتایج مطلوبی نیز در برداشته است؛ بطوریکه صادرکننده می تواند به کمک معاملات مشتقه، خود را در مقابل نوسانات قیمتی و ایفای تعهدات صادراتی اش بیمه کند و تولیدکننده نیز می تواند قیمت فروش خود را بیمه کرده و ریسک های احتمالی را پوشش دهد.

◀ **برکات:** به عنوان سوال آخر، نقش تولیدکننده ها و به ویژه عرضه کنندگان دولتی برای عرضه در بورس چیست و چگونه می توان بخش خصوصی فعال تری در بورس داشت؟

◀ **فارغی:** با توجه به اینکه تولید در بخش کشاورزی عمدتاً به صورت خرده مالکی است و اغلب خرده مالکان به صورت مستقیم با بورس آشنایی لازم را ندارند، لازم است ورود تولیدکننده ها به بورس به کمک تشکلهایی مثل تعاونی ها و یا تولیدکنندگان بزرگ و عمده صورت گیرد؛ همانند آنچه در خصوص زعفران رخ داد و به نظر می رسد این برنامه برای سایر کالاهای نیز قابل اجرا است. معمولاً در تمام دنیا اساس بر است این که فرهنگ از بالا به پایین تزیق می شود و در این رابطه نقش تعاونی های روستایی برجسته تر است. مایز به عنوان یک تولیدکننده معتقدیم شرکت پشتیبانی امور دام و یا شرکت بازرگانی امور دام باید هر معامله ای که در قالب سلف و یا نقد با مرعدار دارد را از بستر بورس انجام دهد تا معاملات شفاف باشد. اما فعلاً عزمی جدی در حوزه ورود عرضه کنندگان دولتی به شکل

علیرضا ناصر پور

دستیابی به رشد پایدار کشاورزی از جمله مسایل اساسی است که دولت‌ها و کشورها با آن مواجه هستند. ایجاد چنین رشدی به تمایل دولت‌ها در زمینه فقرزدایی، ضرورت ساماندهی عرضه غذای کافی و توجه به نقش کلیدی که بخش کشاورزی می‌تواند در توسعه فراگیر اقتصادی کشورها ایفا نماید، بستگی دارد. در ایران نیز بخش کشاورزی به جهت تأثیر فراگیری که می‌تواند در زمینه رفع پالیش‌های اقتصادی و اجتماعی در فصول تامین استقلال و امنیت غذایی، ایجاد اشتغال، توسعه پایدار و مضا محیط زیست داشته باشد از جایگاه مهمی برخوردار بوده و ضرورت انجام سرمایه‌گذاری‌های جدید در کشاورزی را آشکار می‌سازد. در این بین دسترسی آسان و سریع به منابع مالی، یکی از الزامات و پیش‌نیازهای سرمایه‌گذاری و توسعه بخش کشاورزی است ولی به سبب ویژگی‌های منمصر به فرد بخش کشاورزی، عدم آشنایی کافی با بازارهای مالی کشاورزی و وجود تنگناهایی در زمینه تامین منابع مالی مورد نیاز، این بخش را با محدودیت شدید سرمایه‌گذاری مواجه ساخته است. بررسی محققان نشان می‌دهد که برای ایجاد کارایی در بازارهای مالی کشاورزی، دولت باید ضمن وضع پارچوب سیاستی مناسب و حذف مداخله‌های ناکارآمد در این بخش به رفع موانع واسطه‌گری مالی، تقویت سافتکارهای مالی و توسعه ابزارهای مالی اهتمام ورزیده و خدمات مالی پایداری برای انجام سرمایه‌گذاری‌های جدید و عاملان اقتصادی این بخش فراهم آورد.

مدیران سازی بخش کشاورزی روی ریل بورس کالا

پژاکا عدم امنیت سرمایه گذاری در سطح اقتصاد کلان و کمبود زیربنای مناسب برای توسعه بخش کشاورزی.

پژاکا وجود تنگناهای ساختاری در بخش کشاورزی از جمله پایین بودن نرخ سواد در میان کشاورزان و کوچک بودن اندازه مزارع و واحدهای اقتصادی که به کارگیری روش‌های نوین آبیاری و تولید را محدود ساخته است. سودآوری اندک در بخش کشاورزی به دلیل کوچک بودن مقیاس واحدهای بهره‌برداری و فعالیت‌ها و بالا بودن مخاطرات که منجر به کاهش تمایل به سرمایه‌گذاری در این بخش، گریز وام و سرمایه و جذب آن در سایر بخش‌های اقتصادی به ویژه بخش غیرمولد شده است.

پژاکا کمبود سرمایه گذاری در زمینه ایجاد و گسترش صنایع تبدیلی و تکمیلی.

پژاکا کمبود سیاست‌ها و برنامه‌های تشویقی مناسب برای سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و تولید تجاری در بخش کشاورزی.

و ایجاد بازده مناسب برای سرمایه‌گذاری‌ها، مازاد عرضه داخلی و توسعه صادرات محصولات کشاورزی را به همراه داشته است. در این رابطه، بازار مالی کشاورزی به سبب نقش مؤثری که در تامین منابع مالی و سرمایه مورد نیاز برای سرمایه‌گذاری و توسعه بخش کشاورزی دارد، از اهمیت درخور توجهی برخوردار است.

پژاکا موانع و چالش‌ها وجود یک بازار مالی کارآمد که نیازهای مالی کشاورزان را با هزینه مبادله نسبتاً پایینی تامین کند، از جمله پیش‌نیازهای بنیادی توسعه بخش کشاورزی به شمار می‌رود. ایران نیز به لحاظ دارا بودن ظرفیت‌های قابل توجه در زمینه تولید بسیاری از محصولات کشاورزی مزیت نسبی داشته و یا می‌تواند خلق مزیت نماید. اما سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی ایران با موانع و چالش‌های اساسی مواجه است که در ادامه به برخی از این چالش‌ها اشاره شده است.

لزوم توجه به امر سرمایه‌گذاری و تامین مالی فعالیت‌های اقتصادی از آن جهت است که سرمایه به عنوان یکی از مهمترین نهاده‌های تولید اهمیت بسزایی در افزایش سطح تولید و در نتیجه افزایش بهره‌وری سایر عوامل تولید دارد. در بخش کشاورزی نیز سرمایه و سرمایه‌گذاری عنصر کلیدی رشد و توسعه محسوب می‌شود. آنچنان که کمبود سرمایه در بخش کشاورزی کشور باعث پایین آمدن سطح بهره‌وری نهاده‌های تولید شده است. بهره‌وری اندک موجب کاهش درآمد انتظاری طرح‌های کشاورزی و سودآوری این فعالیت‌ها شده و آن‌ها را برای سرمایه‌گذاری غیراقتصادی و پربیسک متصور ساخته است.

تجربه کشورهای موفق در زمینه تولید محصولات کشاورزی نشان می‌دهد که به کارگیری تجهیزات سرمایه‌ای در فعالیت‌های مختلف کشاورزی منجر به افزایش بهره‌وری عوامل تولید از جمله مدیریت، نیروی کار و زمین شده است. این امر علاوه بر پوشش هزینه نهاده‌های تولید

عدم وجود سازوکار ارشادی برای هدایت منابع بخش خصوصی در جهت سرمایه گذاری تولیدی.

پژواک فراهم نبودن زمینه های جلب سرمایه گذاری خارجی به ویژه عدم شفافیت قوانین و مقررات ناظر بر فعالیت های اقتصادی و وجود ریسک های سیاسی، اقتصادی و اجرایی.

پژواک توسعه نیافتگی نهادها و بازار مالی کشاورزی و فقدان ابزارهای مالی مناسب جهت تامین مالی طرح های میان مدت و بلندمدت بخش کشاورزی.

از این رو برای ایجاد تحرک و سرمایه گذاری در بخش کشاورزی لازم به نظر می رسد که اصلاحات اساسی در حوزه های مختلف صورت گیرد و با توجه به نقش کلیدی تامین سرمایه و تاثیر کارکرد بازار مالی کشاورزی بر سرمایه گذاری در بخش کشاورزی، اصلاح و توسعه نهادها و بازار مالی و ایجاد و به کارگیری ابزارهای مالی مناسب جهت تامین مالی طرح ها در این بخش از اهمیت بسزایی برخوردار است.

طبق تعریف، بازار مالی به دو جزء بازار پول و بازار سرمایه تقسیم می شود. بر پایه این تقسیم بندی، بازار پول، دیون کوتاه مدت نظیر تسهیلات بانکی را شامل شده و بازار سرمایه، دیون بلندمدت مانند اوراق قرضه یا مشارکت و اوراق سهام را دربر می گیرد. در سنوات گذشته با توجه به کمبود ابزارها در بازار سرمایه کشور و عدم استفاده از ابزارهای مالی موجود در این بازار جهت تامین مالی بخش کشاورزی، قسمت عمده ای از منابع مالی مورد نیاز سرمایه گذاری ها در بخش مذکور خارج از بازار مالی و توسط دولت تامین می شد. به بیان دیگر پرداخت اعتبارات و تسهیلات تنها شیوه تامین مالی مبتنی بر بازار برای بخش کشاورزی و روستایی بود. به علاوه بازار مالی را می توان در دو بخش رسمی و غیررسمی طبقه بندی کرد. بخشی از بازار مالی که در چارچوب قوانین، مقررات و سیاست های پولی کشور عمل می کند، با نام بخش رسمی یا متشکل بازار مالی و در مقابل بخشی که خارج از ضوابط و مقررات رسمی عمل می کند، در مقام «بخش غیررسمی» یا «غیرمتشکل» شناخته می شود.

در این بین گفتنی است بخش وسیعی از بازار مالی کشاورزی روستایی ایران تحت مراقبت و نظارت دولت قرار داشت. به طوری که پیش از شکل گیری بازارهای مالی و تا سال ۱۳۸۷ بیش از ۷۵ درصد از عرضه وجوه در این بازار از محل منابع رسمی شامل بانک کشاورزی، تعاونی های روستایی و بانک های تجاری تامین می شد. منابع غیررسمی شامل صندوق

های قرض الحسنه، کاسیان محل، سلف خرها، آشنایان و غیره نیز مابقی عرضه وجوه را تامین می کردند.

این در حالی است که طی سنوات اخیر با کاهش قدرت نقدینگی دولت تحت تاثیر شرایط اقتصادی و آثار سوء ناشی از اعمال تحریم های بین المللی بر ضد کشور، دولت به ارزش های بازار سرمایه در تامین مالی صنایع پی برد و با راه اندازی و توسعه ابزارهای تامین مالی در بازار سرمایه کشور، این نسبت به تدریج تغییر کرد تا به کمک ظرفیت ها و پتانسیل های موجود در بازار سرمایه، سهم دولت و سایر بخش ها در تامین مالی بخش کشاورزی به بازار مالی منتقل و از بار تحمیل شده بر دوش دولت جهت حمایت از کشاورزان، کاسته شود.

پژواک بزرگترین تامین مالی بخش کشاورزی در بورس

در شهریور ماه ۱۳۹۵، با پذیره نویسی اوراق سلف موازی استاندارد گندم به ارزش ۲۶ هزار و ۵۰۰ میلیارد ریال، بزرگترین تامین مالی بخش کشاورزی از طریق بورس کالا و دومین تامین مالی بزرگ در بازار سرمایه رقم خورد. این در حالی بود که در سنوات پیش از آن دولت بین ۷ تا ۱۲ هزار میلیارد تومان از منابع مالی بانک ها را صرف خرید گندم می کرد، اما با استفاده از اوراق سلف موازی استاندارد توانست بخشی از منابع مالی مورد نیازش را از طریق بازار سرمایه و ابزارهای موجود در بورس کالا تامین کند.

این تامین مالی تاریخی بخش کشاورزی از بازار سرمایه در حالی به ثبت رسید که بیش از ۳ دهه دولت برای خرید گندم از منابع مالی بانک ها کمک می گرفت، اما در شرایطی که به دلایل مختلف از جمله کسری بودجه، توجه دولت به ابزارهای جدید مالی جلب شد، در سال ۱۳۹۵ مقرر شد با استفاده از اوراق سلف موازی استاندارد، ۲۶ هزار و ۵۰۰ میلیارد ریال از پول مورد نیاز برای خرید گندم کشاورزان تامین شود و در عین حال کشاورزان هم خیلی سریع به پولشان برسند. این در حالی است که در گذشته دولت برای اینکه در تولید گندم به خود کفایی برسد، در مجموع این محصول را ۴۰ درصد گران تر از قیمت های جهانی خریداری می کرد که همین امر مشکلات عدیده ای را هم برای دولت و هم برای کشاورزان به وجود می آورد و شرایط کسب سود را برای فعالیت دلالان شیرین تر می کرد.

بخش خصوصی کشاورزی نیز به تدریج با آشنایی با کاربردها و مزایای تامین مالی به کمک ابزارهای مالی همچون اوراق سلف موازی استاندارد، طی دو مرحله بر پایه دارایی مرغ منجمد اقدام به انتشار این اوراق کرد تا

۷۰۰ میلیارد ریال تامین مالی صنعت مرغداری از بستر بورس صورت گیرد و از سال ۱۳۹۵ تاکنون حجم تامین مالی بخش کشاورزی تنها از طریق این ابزار مالی در بورس کالای ایران به ۲۷ هزار و ۲۰۰ میلیارد ریال افزایش یابد.

اما این تنها یکی از ابزارهایی است که طی سنوات گذشته به کمک بخش کشاورزی آمده و سایر ابزارها از جمله معاملات گواهی سپرده کالایی، معاملات قراردادهای آتی، صندوق های سرمایه گذاری مبتنی بر محصولات کشاورزی و اوراق مباحه نیز دیگر ابزارهایی است که می توانند به تامین مالی این بخش کمک بسزایی کنند. بطوریکه در آبان ماه سال ۱۳۹۶ وزارت امور اقتصادی و دارایی برای خرید گندم مورد نیاز شرکت مادر تخصصی بازرگانی دولتی ایران و به نمایندگی از طرف وزارت جهاد کشاورزی، در بازار ابزارهای بدهی فرابورس ایران اوراق صکوک مباحه به ارزش ۲۰ هزار میلیارد ریال با سود سالانه ۱۷ درصد منتشر کرد. همچنین ۱۰ هزار میلیارد ریال اوراق مباحه گندم نیز با نرخ سود ۲۰ درصد با ضمانت دولت منتشر شد که این اوراق هم با استقبال سرمایه گذاران تمام این اوراق به فروش رفت. همچنین دولت جهت بازپرداخت مطالبات کشاورزان طی دو مرحله اقدام به انتشار اسناد خزانه اسلامی در مجموع به ارزش ۲۰ هزار میلیارد ریال در بازار فرابورس کرد و به کمک این ابزار بدهی توانست بخشی از بار مالی تحمیلی ناشی از خرید تضمینی گندم و مطالبات معوق کشاورزان را تسویه کند.

ضمن اینکه بایستی به این نکته نیز اشاره کرد که سهام ۸۲ شرکت فعال در حوزه کشاورزی، زراعت و خدمات وابسته در دو بازار بورس اوراق بهادار تهران و فرابورس ایران پذیرش شده اند و ضمن عرضه بخشی از سهام خود به سرمایه گذاران، در مجموع با افزایش ۴۰۷ میلیارد و ۲۳۷ میلیون ریال سرمایه خود، اقدام به تامین مالی پروژه ها و طرح های خود کرده اند. دو گروه مواد غذایی و قند و شکر نیز از ابتدای راه اندازی این دو بورس تاکنون بیش از ۲۵ هزار و ۶۶۹ میلیارد و ۷۴ میلیون ریال افزایش سرمایه داشته اند که در مجموع، شرکت های فعال در این سه صنعت حوزه کشاورزی و محصولات غذایی با انتشار سهام جدید، بالغ بر ۳۰ هزار و ۴۹۲ میلیارد ریال تامین مالی انجام دهند تا از این طریق، پتانسیل های بازار سرمایه در کاهش هزینه های تامین مالی به رخ بازار پولی کشور کشیده شود.

پژواک راهکارهای مرکز پژوهش های مجلس بهره گیری از فرصت ها و پتانسیل های تامین مالی از بستر بازار سرمایه و به ویژه تولیدکنندگان به کمک ابزارهای مالی

آشناسازی مردم با بورس اوراق بهادار به ویژه اوراق جدید

برنگار راه دشوار تامین مالی از کانال بازار پول نکته مهم این است که اتکا به بازار پول، به خصوص بانک‌ها، سنتی‌ترین و دشوارترین راهکار تامین منابع مالی است. این در حالی است که امروزه ابزار جدید از جمله بازار سرمایه نقش اساسی تری را در تأمین مالی سریع‌تر و آسان‌تر بنگاه‌های اقتصادی ایفا می‌کند و نوآوری‌های مالی زیادی در جهان شکل گرفته است که با استفاده از تجارب جهانی می‌توان از این نوآوری‌ها برای تامین مالی بخش کشاورزی و فعالیت‌های کار آفرینی روستایی ایران بهره برد.

برنگار بازار سرمایه موتور تجهیز منابع مالی در پایان، چالش‌های تامین مالی از بازار پول در حالی است که بازار سرمایه موتور تجهیز منابع مالی برای بخش واقعی اقتصاد محسوب می‌شود. این بازار با متنوع سازی ابزارها،

بورس کالای ایران فراهم است که مرکز پژوهش‌های مجلس نیز در مطالعات خود راهکارهای متعددی برای بهبود فرآیند تامین مالی و سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی را با توجه به لزوم کاهش مداخلات دولت در تامین منابع و عدم تخصیص اعتبارات کافی به این بخش در نظام بانکی کشور و در مقابل افزایش سهم بازار مالی و سرمایه در جذب سرمایه‌ها به سمت اقتصاد بخش کشاورزی ارایه کرده که از جمله آنها می‌توان به موارد ذیل اشاره کرد.

فراهم آوردن زمینه ثبت و گسترش ورود سایر کالاهای کشاورزی به بورس کالا

بررسی ابعاد تاسیس صندوق‌های تخصصی سرمایه‌ای

ظرفیت‌سازی در اتحادیه‌های کشاورزان به منظور تسهیل و توسعه معاملات محصولات کشاورزی در بورس کالا

سرمایه‌گذاران مختلفی را جذب کرده و بدین واسطه به بخش حقیقی اقتصاد کمک می‌نماید. نهادها و ابزارهای متنوع موجود در بازار سرمایه کمک شایانی در جهت رشد تولید خواهند داشت. بورس کالای ایران، فرابورس ایران، صندوق‌های سرمایه‌گذاری و شرکتهای تامین سرمایه، نهادها و انواع اوراق بهادار اسلامی و سهام از جمله ابزارهایی هستند که نقش بسزایی در جهت تامین یا تکمیل مالی یا سرمایه در گردش بنگاه‌های اقتصادی دارند. معافیت‌های مالیاتی، نوآوری در بازار سرمایه، تسهیل تامین مالی و شفافیت از جمله مزایای تامین مالی تولید از طریق بازار سرمایه هستند. ارتقای سواد مالی، خرید اعتباری کالا، انتشار سهام، بورس تها تری، ایجاد صندوق‌های مخاطره پذیر و قابل معامله نیز از جمله و روش‌هایی است که می‌تواند به رشد و گسترش بازار سرمایه در بخش تولید به ویژه بخش کشاورزی کمک نماید و این بخش را در استفاده مدرن از منابع مالی و ابزارهای نوین هدایت کند.

فولاد عرش نشین تالار نقره‌ای

زعفران از محصولات معامله شده در این تالار بودند.

بازار فرعی

حجم معاملات بازار فرعی طی ۴ ماهه ۲۹ هزار و ۴۳۴ تن محصول به ارزش بیش از یک هزار میلیارد و ۷۹۷ میلیون ریال مورد داد و ستد قرار گرفت که این تالار کاهش ۳۵ درصدی حجم و کاهش ۴ درصدی ارزش معاملات نسبت به مدت مشابه سال گذشته را تجربه کرد.

بازار مشتقه

همچنین آمار معاملات قراردادهای مشتقه بورس کالای ایران بیانگر آن است که در مجموع در این بازار ۴ میلیون و ۱۱۷ هزار و ۶۶۸ قرارداد به ارزش بیش از ۶۰ هزار میلیارد ریال منعقد شد که نسبت به مدت مشابه سال گذشته رشد ۴۱ درصدی حجم و کاهش ۹۰ درصدی ارزش معاملات را نشان می‌دهد. به این ترتیب از ابتدای امسال تا پایان تیرماه بیش از ۴ میلیون و ۸۳ هزار قرارداد آتی به ارزش بیش از ۵۹ هزار میلیارد ریال منعقد شد که نسبت به مدت مشابه سال گذشته بارشد ۴۰ درصدی حجم و کاهش ۹۰ درصدی ارزش رو به رو شده است. در این مدت همچنین ۲۳ هزار و ۷۳۶ قرارداد اختیار معامله منعقد شد.

بازار مالی

در پایان نیز در بازار مالی که شامل اوراق سلف موازی استاندارد، گواهی سپرده کالایی و صندوق سرمایه گذاری کالایی است، بیش از ۴۰۱ میلیون و ۹۲۳ هزار قرارداد به ارزش بیش از ۲۴ هزار میلیارد ریال منعقد شد.

میلیون و ۳۶۵ هزار تن محصول به ارزش بیش از ۱۳۱ هزار میلیارد ریال دادوستد شد که حجم و ارزش معاملات این بازار نیز کاهش ۱۱ و افزایش ۷۶ درصدی را نسبت به مدت مشابه سال گذشته تجربه کرده است. به این ترتیب در این تالار ۹۵۲ هزار و ۹۶۹ تن مواد پلیمری، ۴۱۲ هزار و ۲۳۴ تن مواد شیمیایی و ۶۰ تن گازها و خوراکیها به فروش رسید.

تالار صنعتی و معدنی

آمار معاملات تالار محصولات صنعتی و معدنی نیز نشان می‌دهد که طی ۴ ماهه امسال ۲ میلیون و ۴۴۶ هزار تن محصول به ارزش بیش از ۱۶۴ هزار میلیارد ریال مورد دادوستد قرار گرفت که این تالار افزایش حجم ۲/۶ و رشد ۱۰۱ درصدی ارزش معاملات نسبت به مدت مشابه سال گذشته را تجربه کرد. در این تالار ۲ میلیون و ۲۸۷ هزار و ۵۷۸ تن فولاد، ۷۲ هزار و ۹۰۰ تن مس، یک هزار و ۹۰۰ تن کنسانتره مولیبدن معامله شد. همچنین ۱۲۲ تن طلا به ارزش بیش از ۶۵۷ هزار میلیون ریال در این تالار مورد معامله قرار گرفت.

تالار کشاورزی

همچنین از ابتدای فروردین تا پایان تیرماه امسال در تالار محصولات کشاورزی ۴ هزار و ۵۱ تن محصول به ارزشی بیش از ۹۱ هزار میلیون ریال دادوستد شد که چهار هزار و ۵۱ تن خرما و ۴۲ کیلوگرم

ارزش کل معاملات بورس کالای ایران در ۴ ماهه نخست امسال در سه بخش بازار فیزیکی، مشتقه و مالی به ۴۸۳ هزار میلیارد ریال رسید که براساس آمار، انواع محصولات فولادی با معامله بیش از ۲ میلیون و ۲۸۷ تنی بیشترین سهم معامله کالاها در بورس کالا را به خود اختصاص داد. به گزارش «پیام اقتصادی بورس کالا»، آمار معاملات بازار فیزیکی بورس کالای ایران در ۴ ماهه سال ۹۸ حاکی از آن است که در این بازار و در مجموع بیش از ۷ میلیون و ۱۱۶ هزار تن محصول به ارزشی بیش از ۳۹۹ هزار میلیارد ریال دادوستد شد که نسبت به مدت مشابه سال گذشته کاهش ۲۱ درصدی حجم و افزایش ۷۵ درصدی ارزش را تجربه کرد.

تالار فرآورده‌های نفتی و پتروشیمی

طبق آمار ۴ ماهه سال ۹۸ بیش از ۳ میلیون و ۲۷۰ هزار و ۴۵۲ تن محصول به ارزش بیش از ۱۰۰ هزار میلیارد ریال در تالار فرآورده‌های نفتی به فروش رفت که حجم و ارزش محصولات معامله شده در این تالار به نسبت مدت مشابه سال گذشته به ترتیب کاهش ۲۳/۱ و رشد ۷۰ درصدی را تجربه کرد.

در این تالار بیش از یک میلیون و ۶۱۲ هزار تن و کیوم باتوم، یک میلیون و ۲۴۸ هزار و ۶۶۷ تن قیر، ۳۲۵ هزار و ۷۹۰ تن لوب کات، ۵۷ هزار و ۳۹۰ تن گوگرد، ۳ هزار و ۸۸۷ تن روغن، ۱۳ هزار و ۴۷۰ تن سلاپس واکس و ۸ هزار و ۶۹۳ تن عایق رطوبتی معامله شد.

در تالار محصولات پتروشیمی بورس کالا نیز طی ۴ ماهه امسال، بیش از یک

کوتاه از بورس های کالایی جهان

قرارداد آتی فولاد در بورس بمبئی

با امضای تفاهم نامه میان بورس بمبئی و فدراسیون کاربران و مصرف کنندگان فولاد هند، فدراسیون مذکور تمامی امکانات و اعضای فود را برای مشارکت در قراردادهای آتی فولاد این بورس به میدان خواهد آورد که براساس پیش بینی ها، راه اندازی قرارداد آتی محصولات فولادی طویل و تفت موجب ارتقای صنعت فولاد هند در سال های آینده خواهد شد. «آشیشکومار پاهان» مدیر عامل بورس بمبئی در این باره گفت: براساس تفاهم نامه امضا شده، بورس بمبئی و فدراسیون فولاد در نظر دارند طی یک همکاری بلندمدت قراردادهای آتی محصولات فولادی طویل و تفت را راه اندازی کنند.

استایرن و فلفل روی تابلوی بازار آتی

مدیرعامل بورس کالای دالیان گفت: این بورس در نظر دارد به زودی قرارداد آتی استایرن و فلفل پیللی را پذیرش و راه اندازی کند. «لی ژنگ یانگ» اظهار کرد: معاملات آتی استایرن و فلفل پیللی ضمن ارسال سیگنال های قیمتی به بازار، ابزار پوشش ریسک نوسانات قیمت را به ویژه در شرایطی که تغییر جریان اقتصاد داخلی و جهانی موجب بروز ناطمینانی در تولید و عملیات بازار می شود، برای فعالان بازار فراهم می آورد. وی با اشاره به راه اندازی این قراردادها، فبرهایی نیز برای مشتريان خارجی این بورس داشت. به گفته مدیرعامل بورس کالای دالیان، قرار است به منظور سرعت بخشیدن به مضمون معامله گران خارجی در این بورس، با اصلاح قوانین و مقررات مشتريان خارجی، محدودیت های قانونی خارجی ها برای ورود به معاملات این دسته از کالاها رفع شود.

اوراق مشتقه الماس در بورس کالای هند

وزیر دولتی در امور مشارکت ها و دارایی کشور هند با بیان اینکه هند از امکان بالقوه برای تبدیل شدن به مرجع قیمت گذاری کالاها برفوردار است، اعلام کرد: ما نخستین کشور در جهان هستیم که به تازگی اقدام به عرضه و معامله اوراق مشتقه الماس کرده ایم. این موضوع نشان دهنده توانایی ها و پتانسیل بازارهای کالای هند است که باید از آن بهره بیشتری ببریم. «آنوراگ سینگ تاکور» با بیان اینکه ایجاد یک بورس کالای قوی به روند اشتغال زایی هند کمک خواهد کرد، گفت: زمان آن فرا رسیده که به جای گرفتن قیمت ها از بازارهای دیگر، هند به مرجعی برای تعیین قیمت کالاها تبدیل شود. در همین زمینه هند از امکان بالقوه برای تبدیل شدن به مرجع قیمت گذاری کالاها برفوردار است و فواستار ایجاد یک سازوکار مطمئن و تضمینی برای معاملات کالایی در کشور است که به زودی اوراق مشتقه الماس در بورس کالای هند رونمایی می شود.

مهلت ۹ ماهه برای راه اندازی بورس کالا

وزیر صنایع و بازرگانی کنیا گفت: نهادهای اقتصادی کنیا ۹ ماه فرصت دارند تا بورس کالای این کشور را برای حمایت از صنایع کشاورزی و معدنی راه اندازی کنند؛ این فرصت از اول جولای ۲۰۱۹ (۱۰ تیر ۹۸) آغاز شده است. «پیتر مونیوا» اعلام کرد: وزارت صنایع و بازرگانی مبالغی را برای ارتقاء و مدرنیزه کردن انبارهای دولتی اختصاص داده است تا به سیستم صدور قبض انبار مطابق با استانداردهای بین المللی دست پیدا کند. این سیستم برای شرکت های فرد، کوپک و متوسط مورد استفاده قرار خواهد گرفت تا این گروه از شرکت ها، محصولات فود را از طریق بازار جدید عرضه کنند. در این راستا بورس کالای جدید که راه اندازی آن در مرامل پایانی قرار دارد، به افزایش درآمد تولیدکنندگان کنیایی و نیز رونق صادرات کمک زیادی خواهد کرد.

فرش فرقه قاهره فقره‌های جایز سبز

شانزدهم تیرماه ۹۸ بورس کالای ایران میزبان یکی از مهم ترین رویدادهای بازار سرمایه بود تا با راه اندازی معاملات گواهی سپرده و قراردادهای آتی زیره سبز، شرایط برای تکمیل زنجیره ابزارهای مالی روی این محصول صادراتی بفش کشاورزی فراهم شود.

به گزارش «پیام اقتصادی بورس کالا»، بورس کالای ایران در مراسم آیین راه اندازی معاملات گواهی سپرده و آتی زیره سبز، میزبان علی اکبر مهر فرد معاون وزیر جهاد کشاورزی، شاپور ممدی رییس سازمان بورس و اوراق بهادار، مسین زینلی مدیر گیاهان دارویی وزارت جهاد کشاورزی و فعالان بازار کشاورزی و بازار سرمایه بود.

حمایت سازمان بورس از توسعه صندوق های کالایی

رییس سازمان بورس و اوراق بهادار در این مراسم ضمن تقدیر از وزارت جهاد کشاورزی برای همکاری جهت عرضه و ورود کالاهای جدید به بورس کالای ایران گفت: با توجه به تجربه خوبی که برای عرضه زعفران در بورس داشتیم امیدواریم این موضوع پس از زیره سبز، برای پسته هم اتفاق بیفتد. شاپور محمدی ادامه داد: در سال گذشته ۲۸ تن زعفران مورد معامله قرار گرفت که این رقم در سال جاری تاکنون به ۱۱ تن رسیده است که آمار قابل قبول است.

محمدی افزود: زعفران یک تجارت ۸ میلیارد دلاری در دنیا دارد این در حالی است که در ایران تنها ۳۰۰ تا ۴۰۰ میلیون دلار سهم کشاورزان می شود و در تلاش هستیم با فعال کردن هر چه بیشتر معاملات این محصول در بورس، شرایط کشاورزان این حوزه نیز بهبود یابد. رییس سازمان بورس و اوراق بهادار گفت: یکی از اهداف عرضه در بورس این است که کشاورزان به حق خودشان برسند و قیمت عادلانه به آنها پرداخت شود؛ در همین راستا بورس در کشف عادلانه قیمت و رسیدن سود واقعی به کشاورزان موثر است که امیدواریم به زودی شاهد عرضه پر حجم سایر محصولات کشاورزی در بورس باشیم.

به گفته محمدی، روند پذیرش و عرضه محصولات در بورس کالای ایران به این گونه است که در گام اول معاملات گواهی سپرده کالایی راه اندازی می شود و سپس معاملات قراردادهای آتی شروع به کار می کند. همچنین پس از تکمیل معاملات در بازار مشتقه، صندوق های کالایی راه اندازی می شود که سازمان بورس با جدیت به دنبال تسهیل اخذ مجوز صندوق های کالایی حوزه کشاورزی در بورس کالا است.

رییس سازمان بورس و اوراق بهادار با بیان اینکه بورس کالای ایران همواره در بازار سرمایه ایران پیش رو بوده است، گفت: امروزه یکی از مباحث مهم انجام

معاملات در بستر بلاک چین است که بورس کالا می تواند در استفاده از بستر بلاک چین نیز پیش رو باشد که در این صورت شاهد ارتقای جایگاه بورس کالا در اقتصادمان خواهیم بود.

محمدی در پایان اظهار داشت: محصولات خرما و پسته از اهداف بعدی بورس کالا هستند به طوریکه این محصولات نیز می توانند همچون زعفران و زیره در بورس کالا عرضه شوند تا شاهد ساماندهی بازار داخلی و صادراتی این محصولات در بستر بازار سرمایه باشیم.

توسعه تجارت زیره سبز به کمک ابزارهای مالی

علی اکبر مهر فرد معاون وزیر جهاد کشاورزی به عنوان سخنران بعدی با اشاره به تجربه موفق عرضه زعفران در بورس کالا گفت: با توجه به معاملات مطلوب زعفران طی یکسال گذشته و آغاز معاملات زیره در بورس کالای ایران، با جدیت به دنبال تبدیل شدن به مرجع نخست زعفران دنیا و یکی از مراجع قیمتی زیره به بورس کالا هستیم.

مهر فرد گفت: زیره جزو یکی از گیاهان دارویی صادراتی ایران است و در سال زراعی جاری ۱۲ هزار و ۵۰۰ تن زیره سبز در ایران کشت شده که نسبت به سال پیش از آن بارش ۳۰۰۰ تنی در تولید این محصول همراه شده است. همچنین صنایع تبدیلی این محصول نیز هنوز چندان توسعه پیدا نکرده و جای کار بسیاری دارد.

معاون وزیر جهاد کشاورزی افزود: بعد از هند و سوریه سومین تولیدکننده در دنیا هستیم اما پنجمین صادرکننده در جهان به شمار می رویم چراکه زیره ایران در امر صادرات با نام دیگر کشورها صادر می شود.

وی افزود: شرایط کنونی در بازار محصولات کشاورزی به دلیل مشکلات ناشی از تحریم ها، سخت و بحرانی است و تلاش می کنیم که کالاها به طور کامل تامین

اندازه و عمق بازار محصولات کشاورزی در بورس کالا کمک می کند که در نتیجه کشف قیمت بهینه تر، تبدیل شدن به مرجع قیمتی و توسعه تجارت در بازار این محصولات حاصل می شود.

مدیرعامل بورس کالای ایران افزود: هم اکنون در حوزه اوراق بهادار سازی و توسعه ابزارهای مشتقه امکان استفاده از ابزارهایی همچون گواهی سپرده کالایی، قراردادهای آتی و اختیار معامله زعفران در بورس فراهم شده است.

وی با اشاره به اینکه گواهی سپرده کالایی یکی از بازارهای نوین مالی است، گفت: معاملات گواهی سپرده کالایی در بورس کالا در سال ۹۴ با معاملات سکه طلا راه اندازی شده که تا به امروز نماد گواهی سپرده سکه از نظر حجم و ارزش با رشد قابل توجهی روبه رو شده است. بعد از آن، گواهی سپرده زعفران و پسته راه اندازی شد و امروز شاهد راه اندازی گواهی سپرده زیره سبز هستیم.

به گفته سلطانی نژاد، گواهی سپرده کالایی ابزاری برای، کشف بهتر قیمت و ابزاری برای تامین مالی است. همچنین عدم نیاز به تحویل فیزیکی، امکان خرید و فروش مستمر، ایجاد اطمینان خریدار و فروشنده نسبت به کیفیت محصول خریداری شده و امکان فروش محصول به قیمت واقعی از جمله مزایای راه اندازی معاملات گواهی سپرده کالایی است.

وی در ادامه به بازار زیره سبز اشاره کرد و گفت: پس از تجربه موفق معاملات زعفران در بورس کالا و شفاف سازی قیمت و اطلاع کشاورزان از نرخ های واقعی، از این پس فعالان بازار زیره نیز می توانند با آمارهای شفاف و براساس کشف نرخ های عادلانه در بورس کالا مواجه شوند.

وی تصریح کرد: در دنیا بزرگترین بازار زیره مربوط به هند است و ایران در تجارت جهانی زیره سبز بین رتبه سوم تا ششم در حرکت است که با توجه به اقلیم کشورمان می توان میزان تولید و صادرات این محصول را افزایش داد.

مدیرعامل بورس کالای ایران با بیان اینکه توسعه نظام انبارداری به عنوان یکی از الزامات بازار محصولات کشاورزی در برنامه های بورس کالا قرار دارد، عنوان کرد: بورس کالا در تلاش است تا تعداد انبارهای پذیرش شده زیره سبز را افزایش دهد؛ بطوریکه پذیرش انبار کشت و صنعت زیره ایرانیان در دست اقدام است تا به جرگه دو انبار پذیرفته شده بپیوندد.

وی در پایان سخنان خود از همه مجموعه ها و افرادی که به راه اندازی این معاملات کمک کرده اند قدر دانی کرد و گفت: با تلاش های صورت گرفته طی چند سال اخیر، هم اکنون استان خراسان رضوی به عنوان قطب محصولات کشاورزی قابل عرضه در بورس کالا تبدیل شده است که این اتفاق به سایر استان های کشور نیز سرایت خواهد کرد.

که ضعیف تر می شوند.

حسین زینلی گفت: طی سال گذشته ۳۷۰ میلیون دلار صادرات گیاهان دارویی داشتیم که انتظار داریم این رقم در بدترین

حالت به ۷۰۰ میلیون دلار برسد. از این میزان ۵ میلیون دلار صادرات به زیره سبز اختصاص داشت. وی افزود: در تلاش هستیم امسال سطح زیر کشت زیره سبز را به ۵۰ هزار هکتار برسانیم که البته علت کاهش سطح زیر کشت در سال گذشته این بود که محصول زیره سبز گران شد و ماده اولیه برای کشت محصول نداشتیم اما در سال جاری این موضوع حل شده است.

به گفته زینلی، باید به جایی در تولید محصولات کشاورزی برسیم که کشاورزان ما قدرت تجارت با کشاورزان دیگر کشورها را پیدا کنند.

وی عنوان کرد: در کشور هند ۵۰۰ هزار هکتار زیر کشت دارند که این رقم در ایران حدود ۲۰ هزار هکتار است البته در مقابل کیفیت زیره سبز ایرانی بالاتر است و جا دارد تا صادرات زیره سبز ایرانی در دنیا توسعه یابد که برای این اتفاق نیز روی بورس کالا حساب باز کرده ایم.

مدیر گیاهان دارویی وزارت جهاد کشاورزی در پایان سخنانش اظهار داشت: از طریق سازو کار بورس کالا به دنبال پایداری در تولید و صادرات زیره هستیم به طوریکه بورس به شفاف سازی قیمت، ایجاد انگیزه تولید و حمایت از کشاورزان نقش ویژه ای خواهد داشت.

افزایش ظرفیت انبارهای پذیرش شده زیره سبز

حامد سلطانی نژاد مدیرعامل بورس کالای ایران در این مراسم گفت: به زودی تعداد انبارهای پذیرش شده زیره سبز در بورس کالا افزایش می یابد تا با رونق

معاملات گواهی سپرده زیره شاهد کشف قیمت بهینه تر و توسعه تجارت این محصول باشیم.

مدیرعامل بورس کالای ایران به راهبردهای این بورس در حوزه محصولات کشاورزی اشاره کرد و گفت: اقداماتی همچون اوراق بهادار سازی محصولات، توسعه ابزارهای مشتقه، ایجاد و به کار گیری ابزارهای تامین مالی و معاملاتی متناسب با نیاز مشتریان به گسترش

شود اما کالاهایی مثل زیره و زعفران که استفاده اولیه در مصرف مردم ندارند حساسیت چندانی برای کنترل قیمت ندارند و به این ترتیب امکان عرضه و صادرات این گونه محصولات از طریق بورس کالا وجود دارد.

مهر فرد ادامه داد: برای اینکه یک کالا بتواند توسعه یابد باید تجارت آن توسعه یابد در غیر این صورت تولید آن محصول از چرخه خارج می شود؛ در این زمینه با روش های سنتی امکان توسعه وجود ندارد که به کمک بورس کالای ایران امکان توسعه تجارت فراهم می شود.

به گفته وی، بورس کالا می تواند تجارت محصولات کشاورزی را شفاف کرده و در استاندارد سازی و برند سازی نقش موثری داشته باشد. همچنین ماز طریق بورس کالا می توانیم با بازارهای بین المللی ارتباط برقرار کرده و در کشف قیمت در این بازارها نیز نقش ایفا کنیم که این امر به معنای مرجعیت قیمت کالاهای ایران در بازارهای منطقه ای از مسیر بورس کالا است.

معاون وزیر جهاد کشاورزی اظهار داشت: ما می توانیم در زعفران به صورت صد درصدی به عنوان مرجع قیمت باشیم و برای زیره نیز این امکان وجود دارد تا به عنوان یکی از مراجع قیمتی در دنیا معرفی شویم.

وی اعلام کرد که عملکرد بورس کالا در عرضه محصولات مختلف و معرفی ابزارهای متنوع با موفقیت همراه بوده و بررسی عملکرد آن از نظر تئوری و نظری نشان می دهد که این بورس هیچ چیزی از بورس های کالایی دنیا کم ندارد و می تواند در دنیا به عنوان مرجع قیمتی بسیاری از کالاها معرفی شود.

مهر فرد در خصوص عرضه گندم و آرد در بورس کالای ایران نیز گفت: در حوزه عرضه محصولاتی مثل گندم و آرد سختی های زیادی وجود دارد و سیکل دولتی از جمله مباحث مربوط به پارهانه دولتی مشکلاتی را در این رابطه ایجاد می کند. زیرا کالایی که پارهانه ای باشد دخالت و نظارت و کنترل دولت در آن وجود دارد اما با وجود همه این موانع به مرور و در سال های آینده شاهد عرضه انواع محصولات همچون گندم و آرد در بورس خواهیم بود.

وی در پایان سخنان خود گفت: ایران با روسیه و قزاقستان دارای توافقی است که این کشورها خط اعتباری از این راه کنند و ما آرد تولید کرده و صادر کنیم در این زمینه بورس کالا می تواند ورود پیدا کرده و به وزارت جهاد کشاورزی کمک کند.

کشاورزان دیگر قشر ضعیف نخواهند بود

مدیر گیاهان دارویی وزارت جهاد کشاورزی نیز در این مراسم گفت: از طریق سازو کار بورس کالا می توانیم شرایطی را مهیا کنیم که دیگر کشاورزان قشر ضعیف جامعه نباشند به طوریکه با کشف واقعی و عادلانه محصولات در بورس کالا، سود واقعی به کشاورزان می رسد و این واسطه ها هستند

قائم مقام دبیر کل خانه کشاورز:

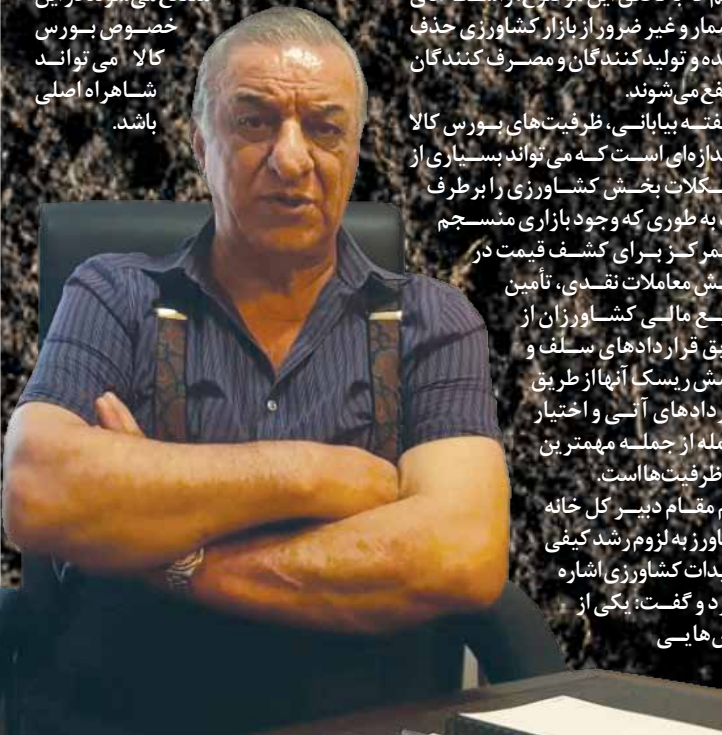
بورس کالا

در ذهن کشاورزان نقش می بندد

بازار محصولات کشاورزی در ایران همواره با محدودیت‌ها و دشواری‌های زیادی روبه‌رو بوده که بخش عمده‌ای از این مشکلات به عدم استفاده از ابزارهای نوین اقتصادی و ساختار نامناسب و ناکارآمدی بازار برمی‌گردد. در این راستا و در جهت کاهش ناکارآمدی‌های بازار محصولات کشاورزی، در دنیا از ابزارهای مختلف بورس‌های کالایی بهره‌گرفته‌اند. در ایران نیز با هدف شفاف‌سازی قیمت محصولات کشاورزی و کاهش دخالت دولت در بازار این محصولات، بورس کالای ایران به طور رسمی از سال ۱۳۸۶ آغاز به کار کرد و در طول این سال‌ها محصولات مختلف بخش کشاورزی از جمله گندم، جودامی، ذرت، کنجاله سویا، شکر، مرغ، جوخه یک‌روزه، خرما، زعفران و غیره در آن مورد معامله قرار گرفته‌است.

که می‌توان برای بورس کالا بر شمرده، بهبود کیفیت تولید محصولات کشاورزان است زیرا در تابلوی بورس کالا همه جزئیات از جمله کیفیت و قیمت محصول مشخص است و کالای با کیفیت‌تر، قیمت بالاتری نیز دارد. بنابراین باید به سمت جاگذاری حرکت کنیم که این اطمینان‌دهنده‌تر برای کشاورزان ایجاد شود که هیچ سازوکاری بهتر از بورس کالا نمی‌تواند در عرضه و فروش محصولاتشان بهتر باشد زیرا بورس کالا جای است که در تمام دنیا تجربه شده و تولیدکننده و مصرف‌کننده می‌توانند از مزایای آن بهره‌مند شوند. بیابانی با بیان اینکه بورس کالا رفته رفته در ذهن و باور کشاورزان نقش می‌بندد، خاطر نشان کرد: از سوی دیگر عرضه انواع محصولات کشاورزی از جمله گندم در بورس ضمن شفافیت قیمت و افزایش کیفیت کالا در جلوگیری از قاچاق کالا به دلیل کشف قیمت عادلانه و واقعی هم مؤثر است. از این رو، باید از مزیت‌هایی که عرضه کالاهای مختلف در بورس برای اقتصاد کشور به همراه دارد، استقبال کنیم.

وی در پایان اظهار امیدواری کرد که اگر تفکر پارانه‌ای بودن بازار از بخش کشاورزی جدا نشود و به مکانیزم بازار و جامعه کشاورزی سپرده شود، بازار این محصولات رقابتی شده و تولیدکنندگان و عرضه‌کنندگان منتفع می‌شوند در این خصوص بورس کالا می‌تواند شاهره اصلی باشد.

کالا اشاره کرد و افزود: به اعتقاد من اولین اقدامی که باید در بخش کشاورزی انجام داد، افزایش سطح فرهنگ سازی است زیرا بخش کشاورزی مخصوصاً کشاورزان بتانسیل‌های خوبی برای سوق به سمت بورس را دارند ولی آنچه در این میان مهم است آنکه با وجود تلاش‌های متعدد و اقداماتی همچون اجرای طرح قیمت تضمینی جو و ذرت و دریافت کد بورسی برای کشاورزان، هنوز فرهنگ و آگاهی لازم وجود ندارد و همچنان نگرانی‌هایی از سوی کشاورزان مطرح است. به گفته قائم مقام دبیر کل خانه کشاورز، نگرانی کشاورزان از تغییر شیوه معاملات سنتی که سال‌ها به آن عادت کرده‌اند، ناشی می‌شود این در شرایطی است که عرضه محصولات کشاورزی در بورس یکی از بهترین و عادلانه‌ترین روش‌هاست و کشاورزان می‌توانند با عرضه مستقیم محصولاتشان در بورس به سود واقعی برسند. وی افزود: بنابراین برای رسیدن به این هدف باید فرهنگ سازی در بخش کشاورزی صورت بگیرد تا جایی که بی‌اطلاعی کشاورزان از مزایای ورود به بورس به صورت کامل از بین برود و کشاورزان با اشتیاق و اعتماد به عرضه محصولات خود در بورس عادت کنند. در این صورت است که می‌توانیم تمام تولیدات کشاورزی را در بورس عرضه کنیم که با تحقق این موضوع، واسطه‌های پرشمار و غیر ضرور از بازار کشاورزی حذف شده و تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان منتفع می‌شوند.

به گفته بیابانی، ظرفیت‌های بورس کالا به اندازه‌ای است که می‌تواند بسیاری از مشکلات بخش کشاورزی را برطرف کند به طوری که وجود بازاری منسجم و متمرکز برای کشف قیمت در بخش معاملات نقدی، تأمین منابع مالی کشاورزان از طریق قرار دادهای سلف و پوشش ریسک آنها از طریق قرار دادهای آتی و اختیار معامله از جمله مهمترین این ظرفیت‌هاست. قائم مقام دبیر کل خانه کشاورز به لزوم رشد کیفی تولیدات کشاورزی اشاره کرد و گفت: یکی از نقش‌هایی

عرضه محصولات کشاورزی در حالی در بورس کالای ایران انجام می‌شود که به اعتقاد کارشناسان و صاحب‌نظران، بورس کالا بهترین بستر برای عرضه محصولات کشاورزی است به طوری که اگر بتوانیم با استفاده از ظرفیت‌های بورس کالا و رفع برخی موانع و مشکلات، عمده محصولات کشاورزی را در این بازار عرضه کنیم به طور یقین شاهد شفافیت در معاملات و حذف واسطه‌ها از این بازار خواهیم بود.

از مزایای عرضه کالاهای کشاورزی در بورس کالا می‌توان به اطلاع کشاورزان از نرخ واقعی محصولاتشان اشاره کرد ضمن اینکه با عرضه محصولات کشاورزی در بورس علاوه بر کاهش قابل توجه نقش واسطه‌ها، رفته رفته داده‌ها و مستندهای سنتی و بدون تضمین از بین رفته و معاملات در بستر الکترونیک به توسعه این بخش و افزایش بهره‌وری کمک می‌کند. از سوی دیگر به دلیل امکان رصد معاملات، نوسانات قیمتی به صورت منطقی و به دور از واسطه‌گری و قابلیت پیش‌بینی رخ می‌دهد که این امر نیز به نفع خریدار، کشاورز و سیاست‌گذاران اقتصادی در تنظیم بازار خواهد بود.

بنابراین سیاست دولت مبنی بر عرضه محصولات کشاورزی در بورس کالا طی چند سال اخیر ثمرات زیادی را برای کشاورزان و اصلاح ساختار بخش کشاورزی به همراه داشته است در این میان بورس کالا نیز با استفاده از ابزارهای جدیدی همچون راه اندازی معاملات گواهی سپرده کالایی و اجرای سیاست قیمت تضمینی نیز توانسته به توسعه این بخش کمک کند و موجب رضایت کشاورزان شود.

در این زمینه عنایت‌الله بیابانی قائم مقام دبیر کل خانه کشاورز به نقش بورس کالا در توسعه صنعت کشاورزی اشاره کرد و به «پیام اقتصادی بورس کالا» گفت: بورس کالا ایران به میزان بالایی می‌تواند در بخش کشاورزی مؤثر واقع شود به طوری که با عرضه محصولات کشاورزی در بورس، کشاورزان اطمینان حاصل می‌کنند که محصولاتشان با قیمت شفاف و مشخص به فروش می‌رود؛ همین یک اتفاق یعنی شفافیت قیمت و فروش محصول از اصلی‌ترین معضلات بازار کشاورزی است که قدمی بزرگ برای اصلاح این بخش به شمار می‌رود.

وی به اهمیت آشنایی کشاورزان با بورس

راهکاری برای پایان قاچاق گندم

بازار محصولات کشاورزی در ایران همواره با مشکلات ساختاری متعددی نظیر ضعف سیستم بازاریابی و بازاریابی، نوسانات قیمت، نبود زیرساخت‌های مناسب برای ممل و نقل و مواردی مشابه روبرو بوده؛ مشکلاتی که ریشه عمده آن مربوط به ساختار سنتی و ناکارایی بازار محصولات کشاورزی است.

در زمان تدوین برنامه سوم، کشور از میث گندم که از استراتژی‌های کلیدی کشاورزی به شمار می‌آید، به واردکننده‌های بزرگ از کانادا تبدیل شده بود و در حالی که گندم دافلی ارزان فریداری می‌شد که برای واردات همین کالا دو برابر پول پرداخت می‌شد؛ اما پس از آن سازوکار تغییر پیدا کرد و از زمانی که گندم از طرف دافلی نیز با نرخ وارداتی فریداری شد، کشاورزان به سمت کشت گندم گام برداشتند و از سال ۱۳۸۶ بورس کالای ایران در راستای کاهش ناکارآمدی‌های بازار محصولات کشاورزی، شفاف سازی و کشف قیمت صمیع، کنترل نوسانات قیمت محصولات و تنظیم عرضه و تقاضای محصولات کشاورزی، به صورت رسمی شروع به فعالیت کرد و به اعتقاد کارشناسان و صاحب نظران در صورت عرضه کل گندم تولیدی کشور در بورس کالا شاهد موفقیت در این حوزه و رفع مشکلات فوایم بود.

محمدباقر سعادت

عضو کمیسیون کشاورزی مجلس:
وجود تفاوت قیمتی در بازار داخلی و خارجی منجر به بروز قاچاق محصول به خارج از مرزهای کشور می‌شود، بنابراین اگر بتوانیم موجباتی را فراهم آوریم که قیمت خرید و فروش گندم واقعی تر شود، امکان اینکه بتوانیم جلوی این قاچاق بی‌رویه را بگیریم وجود دارد

شمس الله شریعت نژاد

عضو کمیسیون کشاورزی مجلس:
قیمت‌ها در بورس ممکن است از قیمت خرید تضمینی بالاتر رود و با قیمت کشورهای همسایه ایران برابر شود که این امر به توقف قاچاق گندم منجر می‌شود

در همین ارتباط، محمدباقر سعادت عضو کمیسیون کشاورزی مجلس به «پیام اقتصادی بورس کالا» گفت: عرضه کل گندم تولیدی در بورس کالا می‌تواند مفید باشد اما باید زیرساخت‌های آن فراهم شده و برای اجرای سیاست قیمت تضمینی به صورت موافقت آمیز لازم است تا این موضوع پس از انجام اقدامات کارشناسی شده، به مشورت گذاشته شده و چکش کاری آن صورت گیرد تا تصمیمی مناسب اخذ گردد.

وی ادامه داد: لازم است تا کمیته‌ای مشترک از جهاد کشاورزی، مرکز تحقیقات وزارت کشاورزی و اعضای کمیسیون کشاورزی مجلس و همچنین چندین کارشناس از بورس کالا و فعالان این حوزه تشکیل گردد تا بهترین تصمیم در مورد عرضه و تقاضای گندم گرفته شود. این عضو کمیسیون کشاورزی مجلس بیان داشت: مسلماً اگر تیم متخصص در این خصوص دور هم جمع شوند، می‌توانند تصمیماتی بگیرند که مفید باشد، شاید حتی عرضه گندم در بورس کالا را بتوان با خرید تضمینی تلفیق کرد؛ یعنی بتوان راهکاری را همچون طرح قیمت تضمینی ارائه داد که هر دو سیاست مدنظر قرار گیرد. مهم این است که راهی انتخاب شود تا برای کشاورزان بیشترین مزایا را داشته باشد.

سعادت در پاسخ به این سؤال که آیا عرضه در بورس می‌تواند قیمت‌ها را شفاف‌تر و روشن‌تر نماید، گفت: ذات بورس شفافیت در عرضه و تقاضاست و می‌تواند این موضوع برای گندم نیز جامه عمل بپوشاند؛ اما همان طور که گفته شد باید بورس کالا هم مقدمات و امکانات کافی برای این موضوع را داشته باشد، اگر کشاورز بتواند به طور مستقیم در بورس کالا گندم خود را عرضه کند می‌توان امیدوار بود که پول سریعتر به دست وی برسد.

سعادت در مورد قاچاق محصولات گندم در نتیجه انجام معاملات غیر قابل رصد و به شیوه سنتی نیز بیان داشت: وجود تفاوت قیمتی در بازار داخلی و خارجی منجر به بروز قاچاق محصول به خارج از مرزهای کشور می‌شود، بنابراین اگر بتوانیم موجباتی را فراهم آوریم که قیمت خرید و فروش گندم واقعی‌تر شود، امکان اینکه بتوانیم جلوی این قاچاق بی‌رویه را بگیریم وجود دارد که در این راستا بورس کالا نیز می‌تواند مناسب‌ترین گزینه برای جلوگیری از بروز قاچاق گندم و آرد باشد.

وی تاکید کرد: با تمام این شرایط نمی‌توان چشم‌بسته موضوعی را تصویب یا لغو کرد و باید تصمیمات بر اساس واقعیت و سنگین‌تر بودن کفه مزایا بر معایب گرفته شود. کارشناسان این حوزه باید بتوانند بهترین تصمیم بگیرند و اگر لازم باشد خرید تضمینی حذف و طرح قیمت تضمینی در بورس کالا جایگزین آن شود.

برگزار قیمت گذاری صحیح ذات بورس است

شمس‌الله شریعت نژاد دیگر عضو کمیسیون کشاورزی مجلس در مورد عرضه گندم در بورس کالا بیان داشت: مسلماً عرضه در بورس کالا موجب شفافیت قیمتی می‌شود، ذات بورس قیمت گذاری صحیح در اقلام بوده و می‌توان این موضوع را مفید دانست؛ اما باید در نظر بگیریم که عرضه گندم در بورس کالا و قیمت گذاری از طریق این سیستم در چه شرایط و امکاناتی در کشور وجود دارد.

وی افزود: با توجه به حجم بالای گندم تولیدی، شرایط فعلی کشور و اقتصاد ایران باید مناسب‌تر و با ثبات‌تر شود تا بتوان عرضه کل گندم در بورس کالا را بدون مشکل اجرایی کرد.

این عضو کمیسیون کشاورزی مجلس خاطر نشان کرد: قیمت گذاری گندم در بورس کالا می‌تواند منجر به شفافیت قیمتی شود؛ اما با توجه به اینکه نمی‌توان به یکباره حذف بارانه بخش کشاورزی را اجرایی کنیم بهتر است به مرور اقدام به عرضه محصول در بورس کالا کنیم. بنابراین بهتر است در ابتدای امر موجبات افزایش قدرت خرید مردم را فراهم آوریم و سپس به فکر حذف بارانه بخش گندم و آرد باشیم. چرا که شرایط اقتصادی مردم و کشور مناسب نبوده و نمی‌توان به شکل فوری اقدام به حذف سیستم خرید تضمینی گندم در اقتصاد کرد.

وی در پاسخ به این سؤال که آیا عرضه در بورس کالا می‌تواند موجب کاهش قاچاق گندم و آرد شود، گفت: بله این موضوع می‌تواند قاچاق را کمتر کند، چرا که قیمت‌ها در بورس ممکن است از قیمت خرید تضمینی بالاتر رود و با قیمت کشورهای همسایه ایران برابر شود و زمانی که قیمت‌ها در دو کشور برابری داشته باشد، امکان قاچاق نیز وجود ندارد.

شریعت نژاد بیان داشت: ما می‌توانیم با قیمت گذاری درست در گندم و آرد و حداقل برابری قیمت دلاری آن‌ها با کشورهای همسایه مانع از قاچاق بی‌رویه این محصولات شویم.

گفت‌وگو با کارشناسان؛

نرخ‌گذاری

پاشنه آشیل بخش کشاورزی

نیما نایب‌نیا

حذف دلالتان با ابزارهای نوین معاملاتی
رسول علی محمدی مدیر معاملات کارگزاری ایساتیس پویا در خصوص مشکلاتی که این روزها بر سر راه عرضه پر حجم محصولات کشاورزی در بورس وجود دارد، اظهار کرد: بخش محصولات کشاورزی بورس کالا مدتی است که عقبگرد دارد؛ در واقع یکی از مدون‌ترین و قدیمی‌ترین بورس کالایی در کشور، بورس محصولات کشاورزی است، اما دلایلی مانند برخی مسائل خاص، ناهماهنگی‌ها و ترس از کشف نرخ‌های واقعی به واسطه افزایش قیمت دلار، مانعی سر راه رشد این بخش شده است.

علی محمدی اظهار کرد: در تمام بورس‌های دنیا، پویاترین بخش از نظر گستردگی، حجم قرار داده‌ها

بر اساس اطلاعات پرتال رسمی بورس کالای ایران، در حال حاضر اقلامی مانند کنجاله و تفاله و کنسانتره‌های پنبه دانه، سویا، کلزا، آفتابگردان، گلرنگ، کنجد، چغندر قند و خوراک دام، ذرت، شکر، پسته، پنبه، زیره، زعفران، عدس، نخود، جو، برنج، خرما، کشمش، گندم، چای، مرغ منجمد و تخم مرغ در ۱۷ زیرگروه اصلی و ۶۲ زیرگروه فرعی قابل عرضه هستند.

در یک سال گذشته، شرایط تالار کشاورزی نیز همگام با تحولات اقتصادی ناشی از افزایش نرخ ارز به واسطه تحریم‌های اعمالی بر کشور تغییر کرد؛ تعیین قیمت دستوری به واسطه چند نرخ شدن دلار و سود قابل ملاحظه صادرات در مقایسه با عرضه داخلی، مشکلاتی را برای این بخش تحمیل کرد. این در حالی است که استفاده از ابزارهای نوین معاملاتی می‌تواند بسیاری از این مشکلات را رفع کند. برای کنکاش بیشتر در این خصوص و پیدا کردن راه‌های برون رفت از مشکلات اخیر به سراغ دو کارشناس این حوزه رفتیم و نظر آنها جویا شدیم.

تصویب قانون سوم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی ایران، شرایط تشکیل بورس کشاورزی را در سال ۸۳ شمسعی مهیا کرد؛ این بورس با همکاری سه بخش اصلی شامل وزارت جهاد کشاورزی، سازمان بورس و اوراق بهادار تهران و بانک کشاورزی راه اندازی و پس از گذشت حدود ۳ سال و با تجمیع بورس کشاورزی و بورس فلزات، بورس کالای ایران در سال ۸۶ تاسیس شد؛ طی این سال‌ها انواع محصولات کشاورزی در تالار کشاورزی بورس کالای ایران معامله شده است.

در کشورهای توسعه یافته دنیا، بورس‌های کالایی سابقه‌ای تاریخی داشته و امروزه وظیفه انجام معاملات نقدی، آتی و اختیار معامله برای کالاها را به عهده دارند. در ایران نیز با راه‌اندازی بورس کالا، بازاری متشکل و شفاف برای انجام معاملات کالاها به وجود آمد و به صورت ویژه، مهمترین اثرات راه‌اندازی تالار کشاورزی در بورس کالای ایران شامل ایجاد شرایط رقابتی در بازار محصولات کشاورزی، کمک به استانداردسازی محصولات، توسعه عملیات بازاریابی، شفاف‌سازی اطلاعات، انتقال ریسک قیمت، تضمین معاملات توسط ابزارهای مشتقه و توسعه بازاریابی محصولات کشاورزی می‌شود.

گرفته شود.

پرور گام نخست برای تشکیل این بازارها استفاده از ابزارهایی نظیر مشتقه و بازار های آتی، دانست و بیان کرد: در کنار ابزارهای مشتقه و آتی باید سپرده های کالایی و دیگر ابزارهای نوین را در بازار محصولات کشاورزی توسعه داد، تا هم کشاورز بتواند روی آن حساب کند و هم بحث نقد شوندگی در بورس کالا معتبر باشد. از این طریق می توان به تدریج فعالان را به این بازار، جذب کرد.

این کارشناس معاملات کالایی، نرخ گذاری دستوری را پاشنه آشیل بخش کشاورزی دانست و اضافه کرد: بحث نرخ گذاری در بازار کالا حاشیه های فراوانی دارد که همواره مشکلاتی نظیر زیان تولیدکننده و سود دلال را ایجاد کرده است. زمانی که قیمت گذاری در محصولی مانند گندم با نرخ دلار دولتی انجام گرفت، اختلاف قیمت دولتی و بازار آزاد سبب شد مقدار کالای مورد نیاز داخل به سمت صادرات حرکت کند و گاهی گندم های بی کیفیت خارجی به مصرف داخل برسد؛ این موضوع باعث شد شرکت های صنایع غذایی و دیگر شرکت های مصرف کننده این محصول دچار مشکلاتی شوند. این در حالی بود که با نرخ گذاری مناسب در بورس کالا می شد تا این مشکل برطرف شود و نیاز به عرضه نکردن برای رفع این مشکل، نبود. معضل دیگری که نرخ گذاری دستوری در بورس دارد، رقابت پذیری کمتر است و در این شرایط، تالار کشاورزی

در بازار پیدا کند.

وی با ابراز

امیدوایی برای

بازگشت

مجدد گندم

به تالار

کشاورزی

بورس کالا

اظهار کرد:

گندم یک محصول

استراتژیک است و با

ارتزاق مردم رابطه مستقیم دارد؛

بنابراین، ورود مجدد این محصول

به بورس، می تواند موجب شفافیت

دادوستد آن شود که این مهم

نیازمند عزم جدی دولت و وزارت

جهاد کشاورزی را نیاز دارد.

تمرکز روی محصولات کشاورزی سرمایه ای مهم است، گفت: محصولاتی مانند زعفران و پسته چون قوت غالب جامعه نیست، می تواند در نقش کالاهای سرمایه ای ظاهر شود و بدون ایجاد حساسیت و تنش در بازار به ایفای نقش در بورس بپردازد؛ محصولاتی از این دست، جای مانور بیشتری دارند و باید شناسایی شده و در بورس عرضه شوند تا تالار کشاورزی به رونق نسبی خود دست پیدا کند.

معضلی به نام قیمت گذاری

امیر مسعود پرور، مدیر معاملات کالا کارگزاری گنجینه سپهر پارت نیز تالار کالاهای کشاورزی را از موفق ترین بازارهای مالی کشور در گذشته دانست و اظهار کرد: تجربیات موفق که در سال های گذشته در کشف نرخ محصولات کشاورزی دولتی نظیر گندم، جو، ذرت و... در بورس محصولات کشاورزی انجام شده است، مورد موافقت دولت و فعالان و کشاورزان قرار داشت؛ اما در سال گذشته به دلیل به وجود آمدن مشکلات اقتصادی در کشور، این امر کمرنگ بود. امسال هم کشور با مشکلات بزرگی دست و پنجه نرم می کند که نیاز به تلاش بیشتر و نظارت دقیق تر دارد تا روند طبیعی بورس محصولات کشاورزی طی شود. وی زعفران را از کالاهای پربازده در بورس دانست و افزود: امروز زعفران در معاملات مشتقه و گواهی های سپرده حضور دارد و تجربیات خوبی برای فعالان به وجود آورد و عرضه های موفق را در بورس تجربه کرد. باید از این تجربیات برای عرضه محصولات مشابه مانند پسته که صحبت هایی برای حضور در بورس را دارد، استفاده شود و از این طریق، بورس محصولات کشاورزی توسعه پیدا کند. پرور توسعه سبد محصولات عرضه شده در بورس را موجب رونق بورس کالاهای کشاورزی دانست و اظهار کرد: علاوه بر بورس کالا، دستگاه های دیگر هم باید در این امر ورود کرده و بحث های فرهنگ سازی برای به رسمیت شناخته شدن کالاهای سرمایه ای بخش کشاورزی انجام شود. همچنین تلاش های گسترده ای برای شناخت ابزارهای مختلف و تدوین استانداردهای مورد نیاز محصولات مختلف مورد نیاز است.

وی ادامه داد: باید چگونگی عرضه، مستمر بودن آن و تکمیل بحث های نظارتی که می تواند به جذب هر چه بیشتر فعالان به این بازار کمک کند تا بازار سپرده های کالایی پا بگیرد، به سرعت انجام شود و نتیجه به صورت عملیاتی در بورس به کار

و ابزارهای نوین مالی، محصولات کشاورزی هستند و بیشتر ابزارهای نوین مالی جدید مانند اوراق مشتقه ابتدا در بورس های کشاورزی استفاده شد و بعد به دیگر محصولات تعمیم داده شد. بنابراین، تداوم استفاده از این ابزارها می تواند علاوه بر رونق بورس کالا مزایای فراوانی برای بخش کشاورزی کشور داشته باشد.

این کارشناس راه حل های مختلفی را برای برون رفت از شرایط خاص بخش کشاورزی و نوسانات قیمتی مطرح و پیشنهاد کرد: برای برون رفت از این شرایط می توانیم از قراردادهای مشتقه در تالار کشاورزی استفاده کنیم یا شرایط را ایجاد کنیم تا کشاورزان بتوانند محصولات خود را در بورس کشاورزی پیش فروش کنند تا هم از سودجویی دلالان در محصولات مورد نیاز جامعه جلوگیری شود و هم کشاورزان بتوانند کالاهای خود به نرخ واقعی پیش فروش کنند. مدیر معاملات کارگزاری ایستایس پویا جلوگیری از ورود دلالان به بازار محصولات کشاورزی را از اقدامات مهمی و اساسی در کنترل بحران دانست و اظهار کرد: دلالان با افزایش قیمت کاذب و سوداگرانه ضرر و زیان زیادی را هم به کشاورزان و هم به مصرف کنندگان وارد می کنند. حاشیه سود دلالی محصولات کشاورزی در کشور بین ۱۰۰ تا ۲۰۰ درصد است؛ به عنوان مثال، محصولی مانند خرما که بحث های داغی را امروز در جامعه دارد سال گذشته بین ۱۰ الی ۱۲ هزار تومان پیش فروش شده است، اما امروز در بازار بین ۳۰ تا ۳۵ هزار تومان به فروش می رسد و تفاوت این رقم ها در جیب سوداگران و دلالان رفته است. اگر سازوکار مناسبی برای پیش فروش این محصول در بورس کشاورزی وجود داشت، قیمت های عادلانه تری برای محصولات کشف می شد و این سود در جیب کشاورزان برای توسعه کسب کار خود قرار می گرفت. این کارشناس اقتصادی با ابراز نگرانی از نگاه های غیر منطقی به ابزارهای نوین در دوره بحران، بیان کرد: برای ایجاد هر یک از ابزارها و پذیرش هر کالا در بورس کشاورزی، زحمات بسیاری کشیده شده است و اگر قرار باشد با هر تکان های دستاوردهای بازار شفاف بورس، نادیده گرفته شود، دیری نخواهد گذشت که به بازار غیر شفاف گذشته بازگردیم. وی با اشاره به اینکه

گفت و گو با کارشناسان بازار سرمایه

عدالت سر سفره کشاورزان

تضمینی موجب کشف قیمت واقعی می شود تا کشاورزان بدون حضور واسطه‌های پر شمار و با قیمت واقعی کالای خود را بفروشند. وی افزود: اجرای ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی به منظور جایگزینی سیاست قیمت تضمینی به جای خرید تضمینی بود که از سال ۱۳۹۴ در بورس کالا بر روی محصول جو و ذرت اجرا شده و موفق هم بود. وی ادامه داد: البته در سال ۱۳۹۷ به دلیل اینکه قیمت بازار جو و ذرت در زمان برداشت محصول بسیار بالاتر از قیمت تضمینی اعلام شده از طرف دولت بود، بنابراین انگیزه برای اجرای این طرح کاهش یافت و به همین دلیل حجم معاملات افت کرد. محمدباقری با اشاره به مزایای عرضه و کشف قیمت ذرت در بورس کالا بیان داشت: از مزایای عرضه ذرت در بورس کالا در چارچوب سیاست قیمت تضمینی این

کالای ایران رونق داشته که طبق آمار بورس کالای ایران از سال ۱۳۹۴ تا پایان سال ۱۳۹۷ بیش از یک میلیون و ۴۸۶ هزار تن ذرت دانه‌ای توسط ۴۷ هزار و ۹۲۳ کشاورز مورد معامله قرار گرفته است. بطوریکه از این میزان محصول ۷۴ درصد به صورت گواهی سپرده کالایی و ۲۶ درصد به صورت فیزیکی معامله شده و شرکت پشتیبانی امور دام کشور و توابع، اتحادیه‌های تعاون روستایی، صندوق‌های حمایتی و نیز بخش خصوصی خریدار این میزان محصول بوده‌اند. این حجم معامله به طرح قیمت تضمینی محصولات کشاورزی مرتبط است که از سال ۹۴ بر روی جو و ذرت و در مقطعی روی گندم چند استان کشور اجرایی شده است. در همین ارتباط، مصطفی محمدباقری مدیر واحد کالایی و انرژی کارگزاری بانک کشاورزی به «پیام اقتصادی بورس کالا» گفت: عرضه محصولات کشاورزی در بورس کالا در قالب سیاست قیمت

ذرت به علت موارد مصرف زیاد، کیفیت و ارزش غذایی بالا، کشت وسیع در جهان و ارزش مناسب اقتصادی به سلطان محصولات کشاورزی معروف است. در این میان به دلیل ضعف ساختاری بازار محصولات کشاورزی ایران، بورس کشاورزی در سال ۸۳ به منظور ساماندهی بازار و کشف عادلانه قیمت‌ها و حمایت از کشاورزان راه‌اندازی شد که در ادامه در قالب بورس کالای ایران به فعالیت خود ادامه داد. به این ترتیب با هدف شفاف سازی قیمت محصولات کشاورزی و کاهش دخالت دولت در بازار محصولات کشاورزی، بورس کالای ایران به طور رسمی از سال ۱۳۸۶ شروع به کار کرد و طی این سال‌ها انواع محصولات بخش کشاورزی از جمله گندم، جو دامی، ذرت، کنجاله سویا و غیره در آن مورد معامله قرار گرفته است. ذرت یکی از اصلی‌ترین کالاهای بخش کشاورزی است که معامله آن در بورس

اقتصادی غلط موجود در کشور از ریشه نیاز به اصلاحاتی دارد که جز با همت دولتمردان و مسوولان امکان پذیر نیست؛ ذرت کالایی بوده که مصرف آن در جامعه بالا بوده و قیمت گذاری صحیح آن بسیار اساسی است. بطوریکه اگر شرایط اقتصادی به گونه‌ای باشد که سیاست خرید تضمینی حذف و عرضه در بورس به طور کامل جایگزین آن شود، اتفاق بسیار خوشایندی خواهد بود چرا که علاوه بر شفاف سازی قیمتی شاهد عرضه و تقاضای واقعی خواهیم بود که مانع از قاچاق کالاها نیز خواهد شد. ضمن اینکه با حذف این سیاست مبالغ زیادی از یارانه تخصیصی به خرید تضمینی محصولات کشاورزی به دولت بازمی‌گردد؛ یارانه‌ای که از بودجه دولتی هزینه شده و متعلق به همه مردم است.

وی خاطر نشان کرد: باید بارها و بارها به کشاورزان اعلام کنیم که اگر در بورس ذرت خود را عرضه کنید، می‌تواند سریعتر و با نرخی واقعی به پول خود برسند و این اتفاق نیاز به فرهنگ سازی و آموزش‌های دوره‌ای دارد.

میرمعینی در پایان با تاکید بر اینکه ساختارهای اقتصادی به هم وابسته است و نمی‌توان آن‌ها را از هم جدا کرد، گفت: هر چه فضای اقتصاد غیر شفاف تر باشد، رانت و سوء استفاده و نوسانات قیمتی نیز در آن بیشتر می‌شود. از این رو؛ باید بتوانیم معاملات کالاهار را در بورس کالا توسعه دهیم تا بازار رقابتی کامل و با حضور بخش خصوصی فعال و موفق را شاهد باشیم.

محصولات کشاورزی، صنعتی، معدنی، پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی باشد. وی با تاکید بر لزوم تقویت بورس کالا در اقتصاد کشور اظهار کرد: تا زمانی که نگاه‌ها به اقتصاد بر اساس قیمت گذاری باشد، همچنان زمینه رانت و دونه‌خیز بودن بازارها فراهم است اما با تقویت عرضه محصولات در بورس، ساز و کار عرضه و تقاضا ایجاد می‌شود و رشد اقتصادی و توسعه صنایع نیز سرعت می‌گیرد.

وی با بیان اینکه در بازار محصولات کشاورزی مانند ذرت شاهد حضور یک بازار انحصاری هستیم، گفت: این بازار انحصاری در مقابل معاملات شفاف بورس قرار دارد و عدم شفافیت قیمت و معاملاتی، شرایط سوء استفاده در آن را فراهم می‌آورد. از این رو، اگر بتوانیم شاهد حضور حداکثری تولیدکنندگان و کشاورزان در بورس و در نتیجه کشف قیمت محصولات کشاورزی باشیم، از نوسانات کاذب قیمت جلوگیری به عمل آمده و بازارهای غیر شفاف برچیده می‌شود.

این کارشناس بازار سرمایه در خصوص جایگزینی سیاست قیمت تضمینی ذرت در بورس کالا با سیاست خرید تضمینی توسط دولت، معتقد است حذف طرح خرید تضمینی ذرت توسط دولت و جایگزینی آن با بازار شفاف بورس کالا، به معنای رقابت آزاد و حضور ۱۰۰ درصدی بخش خصوصی است که تحقق کامل این امر نیاز به اصلاح ساختارهای کلان اقتصادی کشور دارد. میرمعینی تاکید کرد: ساختارهای

است که کشاورزان طی سه روز کاری و جوه حاصل از فروش محصول خود در بورس را دریافت می‌کنند و مابه‌التفاوت قیمت کشف شده در بورس با قیمت تضمینی نیز بعد از چند روز از سوی دولت به کشاورزان پرداخت می‌شود.

مدیر کالایی کارگزاری بانک کشاورزی عنوان کرد: از دیگر مزایای اجرای این سیاست کاهش بار مالی از روی دوش دولت است؛ به این صورت که هنگام عرضه ذرت در بورس دولت فقط در صورتی که ذرت با قیمت کمتر از قیمت تضمینی فروش رود، مابه‌التفاوت قیمت کشف شده با قیمت تضمینی را پرداخت خواهد کرد و دیگر مانند سال‌های گذشته نیاز به خرید کل محصول ذرت کشور از سوی دولت و صرف هزینه‌های سنگین نیست.

وی همچنین گفت: نکته مهم دیگر این است که قیمت ذرت در بورس کالا بر اساس مکانیزم عرضه و تقاضا کشف می‌شود به این معنا که امکان قیمت گذاری درست و عادلانه برای این محصول به کمک بورس کالا وجود دارد و ساز و کارهای سنتی و غیر شفاف با این روند کنار می‌روند.

بزرگان کشاورزان شفافیت قیمتی و فرآورده بورس برای

در همین زمینه حمید میرمعینی کارشناس بازار سرمایه گفت: بورس کالا دارای فضایی است که منجر به شفافیت قیمتی می‌شود؛ در واقع کالایی که در بورس معامله می‌شود، قیمت‌های واقعی به خود می‌گیرد که این کالا می‌تواند شامل تمامی موارد از جمله

گفت و گو با مدیر جهاد کشاورزی شهرستان نیشابور

زعفران نگین بوریسی

شاخص تولید کشاورزان

اظهار کرد: در سال های گذشته کشاورزان از قیمت محصول طی دو سه ماه بعد از فصل برداشت اطمینان کافی نداشتند و با اقدام به عرضه محصول موجب کاهش بیشتر قیمت هادر بازار می شدند. یعنی خود کشاورز هم از این شرایط متضرر می شد. در سال های نیز هنگام برداشت محصول قیمت زعفران بالا بوده و بعد از شش ماه قیمت آن پایین می آمد به این ترتیب، کشاورز از قیمت آتی زعفران مطمئن نبود. ولی به کمک راه اندازی معاملات قراردادهای آتی زعفران در بورس کالا این امیدواری ایجاد شده که کشاورز با فعال شدن هر سررسید معاملاتی از قیمت محصول با تحویل در ماه های آتی اطلاع دارد؛ ضمن اینکه به کمک این ابزار هانوسان قیمت ها نسبت به گذشته نیز کاهش پیدا کرده

بازار طلای سرخ و کمک به کشاورزان و زعفران کاران برای فروش مستقیم محصول با قیمت واقعی تر و سود عادلانه افزود: اما از دو سال گذشته که زعفران به ترتیب در قالب گواهی سپرده کالایی، قراردادهای آتی و اختیار معامله وارد بازار بورس کالا شده، نشاط زیادی در بین زعفران کاران ایجاد گردیده و رضایت خاطر آنها را فراهم کرده است. بطوریکه در سال های گذشته هر کیلو زعفران مرغوب، در بهترین قیمت به پنج میلیون تومان خرید و فروش می شد و اگر همین شرایط ادامه می یافت، در سال ۹۶ و ۹۷ نیز قیمت ها در فصل برداشت افت می کرد. این در حالی است که طی دو سال گذشته با ورود بورس به بازار طلای سرخ، قیمت هر کیلو زعفران نگیں در بازار به حدود ۱۰ میلیون تومان که قیمت واقعی این محصول بوده، افزایش یافته است.

مدیر جهاد کشاورزی شهرستان نیشابور یکی از دلایل عدم کاهش قیمت ها در فصل برداشت طی

دو سال گذشته را ورود بورس به بازار زعفران دانست و گفت: عرضه زعفران در بورس قیمت ها را متعادل کرده و قیمت ها به سطح عادلانه تری رسیده است، بطوریکه تحت تاثیر واقعی شدن قیمت ها به کمک بورس کالا، در سال ۹۷ نسبت به سال پیش از آن از سال گذشته سطح کشت محصول در این شهرستان بیشتر شده و پیش بینی می کنیم در سال جاری سطح زیر کشت زعفران بیشتر از میزانی که در سال ۹۷ اتفاق افتاده، توسعه پیدا کند.

حمایت از کشاورزان خرده مالک

به گفته فرهمندراد، عرضه زعفران در بورس کالا یک حمایت مالی خیلی خوب از کشاورز به ویژه کشاورزان خرده مالک است؛ چراکه کشاورزان خرده مالک نسبت به فروش زعفران تولیدی خود با قیمت پایین نگران بودند، اما به کمک بورس ضرب اطمینان بیشتری برای کشاورز ایجاد شده و این اقدام مثبت برای کشاورزان نشاط و انگیزه ای ایجاد کرده که بیشتر به تولید این محصول ارزشمند بپردازند.

افزایش ضرب اطمینان برای فروش

معاون جهاد کشاورزی استان خراسان رضوی در خصوص نقش ابزارهای مالی بورس کالا در مدیریت و پوشش ریسک ناشی از نوسانات قیمتی زعفران

حدود ۹۰ درصد از زعفران جهان در حالی در ایران تولید می شود که با توجه به عوامل مختلف از جمله هزینه های بالای تولید و زیرساخت های نامناسب، کشورهایی با تولید ناچیز رقیب ایران در بازار جهانی زعفران شده اند. اسپانیا و امارات از این دست کشورها هستند که عمده تجارت بازار زعفران را در اختیار گرفته اند. در این میان مشکلاتی نظیر صادرات فله ای، نبود نظارت و ایجاد انگیزه در تولید محصول با کیفیت، حضور دلان و واسطه ها در این بازار، عدم نظارت و مدیریت مناسب، نبود بسته بندی مناسب، عدم تعامل با کشورهای مقصد و غیره سبب شده است تا زعفران ایران با نام کشورهایی نظیر اسپانیا و امارات وارد بازارهای جهانی شود و دست اقتصاد و کشاورزان ایرانی از مزایای تولید زعفران در کشور کوتاه باشد. در خصوص بازار زعفران توجه به این نکته حائز اهمیت است که شرایط تولید این محصول با سایر محصولات کشاورزی کشور تفاوت دارد، چراکه ایران اصلی ترین تولیدکننده زعفران دنیاست و بورس کالا با مهیا کردن بستر عرضه این محصول در صدد است سود واقعی حاصل از تولید سخت این محصول به کشاورزان برسد. در این راستا چند وقتی است که بورس کالای ایران به عنوان راهکاری مناسب جهت حل این مشکلات و تجربه شده در دنیا، پذیرای این محصول با ارزش و فعالان این بازار است. در این خصوص نیز قراردادهای آتی زعفران به عنوان یکی از مهمترین اثرگذارترین ابزارها در حل مشکلات این صنعت از دوم خرداد سال ۱۳۹۷ راه اندازی شده و شروع به فعالیت کرده که از قضا مورد توجه و استقبال فعالان اقتصادی به ویژه زعفران کاران قرار گرفته است. همچنین پس از موفقیت معاملات آتی زعفران در اسفندماه سال گذشته معاملات اختیار معامله زعفران نیز راه اندازی شد. بر این اساس به گفتگو با محمدعلی فرهمندراد معاون سازمان استان و مدیر جهاد کشاورزی شهرستان نیشابور پرداخته ایم که شرح آن در ادامه آمده است.

افزایش سطح زیر کشت در پی خشکسالی

فرهمندراد در ابتدای این گفت و گو با «پیام اقتصادی بورس کالا» اظهار کرد: با توجه به خشکسالی های اخیر که در کشور رخ داده، سطح زیر کشت زعفران در استان های شرقی کشور از جمله خراسان رضوی به عنوان محصول شاخص با مصرف پایین آب، افزایش یافته؛ اما رشد سطح زیر کشت محصول طی سال های گذشته این نگرانی را ایجاد می کرد که اگر تولید زیاد شود چه اتفاقی در روند قیمت ها خواهد افتاد؟ از این رو، کشاورزان با نوسانات قیمتی خیلی زیادی مواجه بودند. ضمن اینکه در این شرایط متاسفانه دلان هم موقعیت پیدا کرده و زمان عرضه محصول در فصل برداشت، زعفران را با قیمت پایین از کشاورزان می خریدند و به همین دلیل اکثر زعفران کاران از دامپینگ قیمت ها متضرر می شدند.

جلوگیری از افت کاذب قیمت در فصل برداشت

وی در خصوص نقش بورس کالا در حل مشکلات

است. به این ترتیب، کشاورز این ضریب اطمینان را پیدا می کند که اگر زعفران را نگه دارد و یا وارد بازار بورس کند، متضرر نمی شود. این در حالی است که پیش از راه اندازی قراردادهای آتی در سال های قبل امکان پیش بینی قیمت ها در ماه های بعد از فصل برداشت وجود نداشت.

مرجع قیمتی جهان خواهیم شد

فرهمندراد با اشاره به اینکه حدود ۹۰ درصد کل زعفران جهان در ایران تولید می شود، در خصوص تبدیل شدن بورس کالا به مرجع قیمتی این محصول در دنیا گفت: اگر بورس بتواند انبارهایی را در خارج از کشور مخصوصاً کشورهایی که خریدار زعفران ما هستند، پذیرش کند تا خریدار خارجی به جاری خرید زعفران بی کیفیت و غیراستاندارد، محصول با کیفیت و دارای استاندارد بورس را خریداری کند، مطمئن می تواند به شناسایی و معرفی زعفران ایرانی در کل دنیا منجر شده و بورس کالای ایران را به عنوان مرجع قیمتی در جهان تبدیل کند.

لزوم افزایش و توسعه ظرفیت انبارداری

وی افزود: طبق آمارها نزدیک به ۲۰۰ تن زعفران در ایران تولید شده و بنده فکر می کنم با واقعی شدن قیمت ها به کمک بورس کالا سطح زیر کشت محصول نیز در کشور بالا رود که پیش نیاز این افزایش تولید این است که ما در کشورهای خارجی که خریدار زعفران ما هستند، انبارهای متعددی را پذیرش کنیم و با چند انباری که در استان خراسان توسط بورس کالا پذیرش شده هنوز خیلی راه داریم؛ از این رو، به نظر من باید علاوه بر ایجاد ظرفیت انبارداری در کشورهای مقصد، باید ظرفیت انبارداری در کشور را نیز توسعه دهیم. چرا که در حال حاضر ظرفیت انبارهای پذیرفته شده در بورس در مقابل تولید بالای ۲۵۰ تنی تنها در استان خراسان رضوی، محدودیت هایی را برای کشاورزان و زعفران کاران در پی دارد؛ از این رو، باید ظرفیت این

انبارها هم در داخل کشور و هم در خارج از کشور توسعه پیدا کند.

راهکارهای رشد سهم ایران در تجارت جهانی

مدیر جهاد کشاورزی شهرستان نیشابور در خصوص اقدامات لازم برای افزایش سهم ایران در تجارت هشت میلیارد دلاری بازار زعفران در جهان و حضور بورس برای ارتقای جایگاه ایران در این حوزه گفت: یکی از مشکلاتی که در حال حاضر در بازار زعفران داریم این است که کشور ما به جز تولید، در بحث برندسازی زعفران ایرانی چندان فعال نبوده است؛ بطوریکه برندسازی زعفران ایرانی در کشور هنوز ضعف دارد و مناسبانه صادر کنندگان ما هم در بحث زعفران و برندسازی این محصول ارزشمند حرفه ای نیستند؛ در نتیجه سود واقعی را کشورهای مثل اسپانیا و سایر کشورهای خریدار زعفران ایرانی کسب می کنند؛ اما اگر انبارهای مورد تایید بورس در خارج از کشور احداث شود، در بحث معرفی زعفران صادراتی و دارای استاندارد بورسی و نیز ایجاد یک برند ملی می توانیم موفق باشیم. ضمن اینکه با توسعه نظام انبارداری و عرضه در بورس، جایگاه ایران در تجارت جهانی زعفران می تواند ارتقا پیدا کند و قیمتی که مورد انتظار کشاورزان و تولید کنندگان واقعی است، به کمک بورس کشف خواهد شد.

سایر محصولات کشاورزی بورسی شوند

وی در خصوص افزایش کیفیت محصول تولیدی از طریق تعریف استانداردهای مورد تایید بورس کالا گفت: پیش از راه اندازی بورس زعفران کیفیت

محصول چندان برای تولیدکننده مهم نبود و کشاورزان و زعفران کاران بیشتر دنبال افزایش وزن محصول تولیدی بودند. ولی از زمانی که زعفران وارد بورس شده، زعفران نگین بورسی به عنوان یک محصول شاخص در بین زعفران کاران مطرح شده و همه زعفران کاران به دنبال آن هستند که زعفران نگین بیشتری فرآوری کنند؛ چراکه به کمک بورس به این موضوع پی برده اند که ارزش افزوده بیشتر در کیفیت بالاتر محقق می شود و این امر به عرضه محصول با کیفیت بالاتر کمک کرده است. از این رو، بایستی به دنبال عرضه سایر محصولات شاخص استان از جمله زیره، پسته، عناب، الو و کشمش در بورس باشیم.

فرهمندراد در خصوص توسعه اقتصاد بخش کشاورزی با افزایش کیفیت محصولات عرضه شده در بازار و توجه بیشتر به استانداردهای محصولات به کمک عرضه در بورس تاکید کرد: به طور قطع با افزایش کیفیت محصولات و لزوم رعایت استانداردهای مورد تایید بورس کالا از طریق عرضه در این بازار شاهد توسعه اقتصاد بخش کشاورزی در کشور خواهیم بود. چراکه تاکنون در بخش کشاورزی کمیت مهم تر از کیفیت بوده؛ چراکه بیشتر تولیدات کشور برای مصرف داخلی بوده و بحث صادراتی چندانی اهمیت نداشته؛ ولی مکانیسم بورس کالا و قیمت گذاری بر اساس کیفیت، به نظر من در ارتقای کیفیت و استانداردسازی محصول و نیز افزایش ارزش افزوده برای کشاورزان و تولید کنندگان و از همه مهمتر استفاده بهتر از بخش کشاورزی برای ایجاد توسعه اقتصادی کمک شایانی می کند. چراکه یکی از مشکلاتی که همواره در بخش کشاورزی وجود دارد این است که به دلیل اینکه بازار مصرف چندان نسبت به کیفیت محصولات حساس نبوده، کشاورز روی مباحث کیفی برنامه ریزی دقیقی ندارد. اما اگر خریداران خارجی بر اساس شاخص هایی که بورس کالا برای کیفیت محصولات تعریف می کند، برای پایداری تولید در بخش کشاورزی و توسعه اقتصاد این بخش کمک شایانی می کند.

زعفران ایران همواره بین فعالان بازار این محصول در جهان دارای شهرت است، اما در حالی که ایران تولیدکننده بیش از ۹۰ درصد زعفران جهان است، وجود مشکلات زیرساختی موجب شده که منفعت حاصل از این ثروت ملی به جای اینکه به کشاورزان ایرانی برسد به یکی از منابع تولید ثروت در کشورهایمانند اسپانیا و امارات شود. این در حالی است که گفته می‌شود تولید زعفران کشورهایمانند امارات را در دست دارند. به یک تن در سال نیز نمی‌رسد و این اتفاق جای افسوس دارد.

فعالان این صنعت، یکی از دلایل اصلی این مشکل را در سنتی بودن بازار زعفران می‌دانند، چراکه واسطه‌ها و دلالان، طلای سرخ ایران را با قیمتی بسیار اندک از کشاورزان می‌فروند و با قیمتی بیشتر و بدون بسته‌بندی و برندسازی ایرانی به کشورهای دیگر صادر می‌کنند که البته در این بین سود اصلی را خریدار خارجی به دلیل قیمت چند ۱۰ برابری زعفران ایران در دنیا می‌برد. وجود همین مشکلات باعث شد تا سرانجام ذهن‌ها برای راه‌اندازی بازاری مدرن و با استفاده از ابزارهای معاملاتی نوین برای زعفران آماده شود که در این راستا عرضه زعفران به شکل معاملات گواهی سپرده کالایی، قرارداد آتی و قراردادهای اختیار معامله در بورس کالا آغاز شد. در این فصول مصائبی‌ای با مسعود صباغ‌زاده، صادرکننده نمونه زعفران داشته‌ایم که متن کامل آن را در زیر می‌خوانید.

گفت و گو با صادرکننده نمونه زعفران؛

شاید از افغانستان هم عقب‌بافتیم

بزرگان در بیشتر بازارهای مربوط به محصولات کشاورزی در ایران، معاملات به شکل سنتی انجام می‌شود. معاملات زعفران همواره چگونه بوده و آیا زعفرانکاران عموماً شرایط مساعد دارند؟

در بازار سنتی زعفران، واسطه‌ها همواره در فصل برداشت و افزایش حجم زعفران در بازار، تقاضا را کاهش می‌دادند و به این ترتیب، قیمت زعفران افت پیدا می‌کرد و کشاورز متضرر می‌شد. در نتیجه سود عمده به دست واسطه‌گران بازار و دلالان می‌رسید که زحمتی برای تولید زعفران نکشیده بودند. این امر همواره موجب ناراحتی کشاورزان بود و از سوی دیگر، به دلیل اینکه برای امرار معاش و کاشت سال پیش روی خود مجبور بودند که دست رنج خود را با قیمت کمتر به واسطه‌ها بفروشند و از سود بیشتر محروم می‌ماندند.

بزرگان اکنون با ورود معاملات زعفران به بورس کالای ایران، چه تغییری در نحوه معاملات به وجود آمده است؟

بورس کالای ایران، بازاری برای معامله کالاهای مختلف از جمله کالاهای استراتژیک کشور مانند زنجیره تولید فولاد، پتروشیمی، محصولات کشاورزی و... است و تغییراتی بسیاری را در این زمینه‌ها به وجود آورده که لازم بود در حوزه زعفران نیز از این بستر بهره‌برد. ورود زعفران به بورس کالا از چند سال گذشته مطرح شده بود، اما زیرساخت‌های این محصول وجود نداشت؛ چراکه باید مقدمات مربوط به معاملات انبارهای مخصوص بورس کالا، تحویل جنس و... فراهم می‌شد. اما در نهایت هلدینگ به نام زرین زعفران مشرق زمین در تربت حیدریه تأسیس شد که از ۶۰ هزار سهام این شرکت، ۳۰ هزار سهام آن متعلق به کشاورزان زعفران است. این هلدینگ توانست با فراهم کردن زیرساخت‌های مربوط به انجام معاملات زعفران در بورس کالا، این هدف را نهایی کند.

با معامله زعفران در بورس کالا، کشف قیمت به صورت بسیار مناسبی انجام می‌شود و قیمت زعفران نیز به دور از واسطه‌ها و به شکل واقعی افزایش یافت. این در حالی است که مدت زیادی از ورود طلای سرخ به بورس کالا نگذشته و در همین مدت کوتاه، رضایت زعفران‌کاران جلب شده است. بنابراین، در حال حاضر شاهد شرایط معاملات و قیمت‌های

جدید زعفران نسبت به زمانی هستیم که این محصول در بازار سنتی معامله می‌شد. به طوری که عرضه زعفران در بورس به دلالان این اجازه را نداده که قیمت‌ها را در زمان برداشت به صورت عمدی پایین بیاورند. به این ترتیب تحت تأثیر شفاف‌سازی قیمت‌ها در بورس برای کشاورزان، همه فعالان بازار از قیمت‌های مبنای در مکانیسم بورس تعیین شده، مطلع هستند و کشاورزان نیز حاضر نیستند محصول خود را به قیمت‌های ناچیز به دلالان بفروشند.

بزرگان همانطور که اشاره کردید، مدتی است که معاملات زعفران به شکل گواهی سپرده کالایی، قرارداد آتی و اختیار معامله در بورس کالا در حال انجام است. مزیت راه‌اندازی این معاملات در یک بازار شفاف و رسمی چیست؟

بورس کالای ایران تاکنون اقدام به معرفی و به کارگیری چندین ابزار نوین معاملاتی کرده و انتظار می‌رود که بهره‌گیری از این ابزارها در آینده به میزان قابل توجهی افزایش یابد؛ همانطور که تاکنون معاملات زعفران در قالب گواهی سپرده زعفران و قراردادهای آتی انجام می‌شد که از اسفند ماه سال گذشته قرارداد اختیار معامله زعفران نیز افزوده شد. یکی از این ابزارهای نوین معاملاتی گواهی سپرده کالایی است که بورس کالا از چند سال پیش آن را طراحی کرده است. با استفاده از این ابزار، زمانی که کشاورز محصول خود را برداشت کرد، آن را به انبار پذیرش شده بورس کالا می‌سپارد و در قبال آن، گواهی سپرده‌ای دریافت می‌کند که با مراجعه به کارگزاری‌های بورس و تکمیل فرم درخواست فروش، می‌تواند آن محصول را از طریق بورس به فروش برساند یا در صورت عدم تمایل به فروش، می‌تواند آن را تا مدت معینی در انبار نگهداری کند. همچنین، کسانی که قصد دارند زعفران را از طریق بورس کالا خریداری کنند، می‌توانند از طریق کد بورسی و پس از واريز وجه به ميزانی که قصد خرید آن را دارند اقدام کنند؛ بطوریکه فرم درخواست را دریافت کرده، وجه خرید زعفران را پرداخت و گواهی سپرده خود را دریافت کرده و در صورت تمایل، نسبت به تحویل گرفتن زعفران خود از انبار اقدام کنند.

تنها ۷ تا ۸ تن در سال زعفران تولید می‌کند، حدود ۲۵ تن صادرات انجام می‌دهد که این موضوع نشان‌دهنده قاچاق عظیم زعفران ایران به افغانستان است. این در حالی است که این حجم از زعفران می‌توانست از مبادی قانونی وارد افغانستان شود و سود خوبی را نصیب فعالان بازار کند. در این راستا، اگر اقدامات برندسازی هر چه زودتر انجام نشود، افغانستان کد GI را خواهد گرفت و از آن پس، هر صادرکننده باید مبلغی را به عنوان حق لایسنس به افغان‌ها پرداخت کند. یکی از علل این اتفاق ناگوار، کوتاهی متولیان امر جهت برندسازی زعفران و همچنین نبود بازار رسمی و متشکل جهت صادرات و جلوگیری از قاچاق بوده است.

شما صادرکننده نمونه زعفران هستید و با وجود همه مشکلات مطرح شده آیا می‌توان از طریق بورس کالا به صادرات منسجم و برندسازی زعفران در سطح جهان پرداخت؟

صادرکنندگان همواره با این مشکل مواجه بودند که هیچ اتحادیه‌ای تا کنون از عهده نظم بخشیدن به صادرات زعفران برنمی‌آید. بیش از ۱۵۰ صادرکننده در کشور وجود دارد، اما تعداد صادرکنندگان عمده بسیار کم است؛ از این رو به وحدت رویه رسیدن این صادرکنندگان امر بسیار مشکلی است و با یکدیگر رقابت منفی دارند. این رقابت منفی موجب می‌شود که ثبات قیمتی در بازار ایجاد نشود؛ به عنوان مثال، سال گذشته زعفران به قیمت ۱۱۰۰ فروروخته می‌شد و پیش از فصل برداشت، قیمت به کمتر از ۵۰۰ یورو رسید. این در حالی است که قیمت برای مشتری خارجی تفاوتی ندارد، اما رقابت منفی بین صادرکنندگان موجب شده بود که شاهد این افت قیمتی باشیم، چرا که برخی از صادرکنندگان قیمت تمام شده داخلی را با ارز مقایسه می‌کنند؛ به عبارتی دیگر اگر نرخ یورو در داخل کشور افزایش قیمت داشته باشد، صادرکنندگان زعفران را با قیمت کمتری صادر می‌کنند. این موضوع و نبود ثبات قیمت موجب می‌شود که خریداران خارجی نسبت به بازار ایران بی‌اعتماد شوند. به این ترتیب علاقه‌مند بودیم که معاملات زعفران به بازار متشکل و قانونمند بورس کالا ایران وارد شود تا به ثبات قیمتی نزدیک شویم. سیستم صادراتی در کشور ما همواره با مشکل مواجه بوده و مدیریت نشده است؛ امروزه هر کسی می‌تواند با هر میزان از توانایی به صادرات زعفران بپردازد و صادرکنندگان درجه‌بندی نشده‌اند. در حال حاضر، صادرکنندگانی وجود دارند که به صورت فله محصول را صادر می‌کنند و عده‌ای فعال اقتصادی نیز هستند که با تعداد کارگران بیشتر زعفران را با برندسازی کرده و صادر می‌کنند. بین این دو دسته از صادرکنندگان تفاوت زیادی وجود دارد و باید به درجه‌بندی آنها پرداخت تا صادرات به شکل مناسب‌تری انجام شود.

علاوه بر این، کشاورزان در گذشته برای نگهداری محصولات خود نیز با مشکلات بسیاری مواجه بودند؛ چراکه طلای سرخ محصولی گرانبهاست و کشاورزان مجبور هستند که برای جلوگیری از سرقت ثروت خود، آن‌ها را در منزل نگهداری کنند که با گذر زمان کیفیت محصول کاهش می‌یابد. اما وقتی زعفران در انبارهای بورس کالا که استانداردهای مشخصی دارند نگهداری شود، کیفیت آن حفظ می‌شود؛ از سوی دیگر، از آنجا که کیفیت محصولات جهت صادرات از اهمیت بسیاری برخوردار است، این امکان نیز ایجاد خواهد شد که خدمات مشخصی به صادرکنندگان ارائه شود. در این زمینه به دلیل آنکه کیفیت محصول هر کشاورز متفاوت است، صادرکننده هنگام خرید محصول از کشاورز باید تمام محصول را آزمایش و درجه بندی کند اما محصولی که در انبارهای بورس کالا پذیرفته می‌شود، آزمایش و درجه بندی شده و به صورت آماده در اختیار صادرکننده قرار داده می‌شود. علاوه بر این، صادرکننده می‌تواند از بانک زعفران این انبارها تسهیلات دریافت و با شرایط مشخصی بهای آن را پرداخت کند.

از سوی دیگر، معاملات آتی زعفران نیز در حال انجام است که به کشاورز کمک خواهد کرد تا محصول خود را حتی قبل از برداشت با قیمت مناسبی به فروش برساند؛ از سوی دیگر، افرادی که قصد سرمایه‌گذاری روی محصول زعفران دارند، قادر خواهند بود که از ابزارهای نوین معاملاتی در خصوص این کالای گرانبها استفاده کنند و از طریق معاملات آتی ریسک معاملات خود را پوشش دهند. هر چند تمام الگوی طراحی شده به صورت کامل اجرایی نشده است، اما تاکنون توانسته رضایت فعالان این بازار را جلب کند که با پیگیری این اقدامات در بورس کالا می‌توان به ثبات قیمتی رسید و تلاش کرد که در سطح بین‌المللی تعیین‌کننده قیمت جهانی بوده و همچنین، می‌توان از متضرر شدن کشاورز و صادرکننده جلوگیری کرد. همچنین از جمله محدودیت‌هایی که در این زمینه وجود داشت، این بود که معاملات آتی از جمله ابزارهای پیشرفته مالی بوده و استفاده از آن، نیازمند آموزش‌های بسیار زیاد است؛ بنابراین، بیشتر کشاورزان نتوانستند مستقیماً وارد معاملات آتی شوند و آنها بیشتر از گواهی سپرده کالایی استفاده می‌کنند که استقبال نیز از این ابزار بالا است. از این رو، زیرساخت‌ها هنوز نیاز به تکمیل دارد و نیاز به اطلاع‌رسانی و فرهنگ‌سازی بیشتری نیز وجود دارد.

آیا انجام معاملات زعفران در بورس کالا در برندسازی زعفران ایرانی تأثیر خواهد گذاشت؟

کشاورز به صورت مستقیم علاقه به برندسازی ندارد، اما تمایل دارد که دستمزد یک سال زحمت خود را به صورت عادلانه‌تری به دست آورد که با وجود واسطه‌ها این امر تاکنون میسر نبوده؛ همچنین اکثر زعفران‌کاران خرد هستند و تمام درآمد آنها از حجم کم محصولات کاشته شده به دست می‌آید. اما در خصوص برندسازی باید گفت که انبارهای بورس کالا، بر اساس معیارهای سختگیرانه عمل می‌کند؛ به طوری که وقتی کشاورز زعفران خود را به انبار تحویل می‌دهد، محصول در چند نوبت به دقت آزمایش می‌شود و در صورتی بورس رعایت این استانداردها را تأیید کند، زعفران پذیرش شده و بهترین محصول با بیشترین کیفیت وارد انبارها می‌شود. این در حالی است که اگر محصولی پذیرفته نشود، به کشاورز آموزش داده می‌شود که چگونه طی سال‌های آینده محصول بهتری داشته باشد تا در بورس کالا پذیرفته شود. از آنجا که این تطبیق استاندارد از یک کانال در حال انجام است، پیشرفت بسیار خوبی در خصوص کیفیت و برندسازی محصولات انجام شده که ادامه این روند قطعاً به سود منافع ملی است.

بازار با تازگی گفته می‌شود که افغانستان در حال معرفی زعفران در سطح جهانی است؛ آیا این موضوع صحت دارد؟ دلیل آن چیست؟

بله، طی سالیان گذشته افغانستان پیاز زعفران ایران را وارد کرده و در حال کشت زعفران ایران است. از سوی دیگر، افغانستان که

بازار زیره جهان

با توجه به راه اندازی معاملات گواهی سپرده و قراردادهای آتی زیره سبز در بورس کالای ایران در این گزارش با چگونگی کاشت، برداشت و اصلی ترین تولیدکنندگان این محصول در دنیا آشنایی شویم. زیره، ادویه ای است معطر با طعمی تلخ و قوی که رایحه گرم آن ناشی از مقادیر بالای روغن در این دانه گیاهی است. زیره میوه خشک شده گیاهی یک ساله از خانواده جعفری است. خاستگاه این دانه جنوب مدیترانه است و در سه رنگ سفید، سیاه و سبز کشت می شود. زیره در بازار و به صورت دانه کامل و یا پودر عرضه می شود و یکی از ادویه های محبوب برای طبخ غذا در آسیا، خاورمیانه، مدیترانه و مکزیک است. زیره در هند در فصل پاییز و زمستان کشت و در بهار برداشت می شود. بر اساس آمارهای موجود، تولید جهانی زیره در سال های خشک سالی و تر سالی متفاوت بوده و در سال زراعی بین ۴۵۰ هزار تن تا ۷۰۰ هزار تن متغیر است.

کشورهای تولیدکننده زیره

هند بزرگترین کشور تولیدکننده زیره و همچنین بزرگترین مصرف کننده آن در جهان است. بطوریکه نزدیک به ۷۰ درصد کل زیره دنیا معادل حدود ۶۵۰ هزار تن زیره، در کشور هند تولید می شود که ۹۰ درصد آن در بازار داخلی این کشور به مصرف می رسد. این امر بدین معناست که هند ۶۳ درصد کل زیره جهان را مصرف می کند. سایر کشورهای تولیدکننده زیره و سهم آنها از بازار صادراتی بین المللی عبارتند از سوریه ۷ درصد، ایران ۶ درصد و ترکیه ۶ درصد؛ شمال افریقا و سایر کشورها نیز سهم ۱۱ درصدی را در تولید و صادرات این محصول به خود اختصاص داده اند. ایالت های گوجرات و راجستان هند نیز به ترتیب بیشترین میزان تولید زیره کشور هند را دارند و سهم نزدیک به ۹۰ درصدی از کل تولید این کشور را به خود اختصاص داده اند.

بازار مصرف زیره در جهان

عمده کشورهای مصرف کننده زیره در جهان عبارتند از: هند، مکزیک، پرغال، اسپانیا، ترکیه، چین، ژاپن، هند، فرانسه و مراکش، مالزی، پاکستان، آلمان و انگلیس. زیره به عنوان افزودنی نان، پنیر، انواع سس، سوپ و طعم دهنده های غذا کاربرد دارد و در انواع غذاهای هندی، شرقی،

مکزیک، پرغالی و اسپانیایی به عنوان طعم دهنده اصلی استفاده می شود. از مهم ترین عوامل مؤثر بر قیمت زیره می توان به شرایط فصلی و آب و هوایی در زمان کاشت، داشت و برداشت، تقاضای بازار به ویژه از سوی کارخانجات فرآوری و بسته بندی زیره و همچنین شرایط صادراتی، سیاست ها و مقررات دولتی در خصوص صادرات و واردات، قیمت های جهانی و موجودی انبارها اشاره کرد.

بورس NCDEX هند

قراردادهای آتی زیره در بورس NCDEX هند در تاریخ سوم فوریه ۲۰۰۵ راه اندازی شده و میزان تحویل محصول توسط کشاورز به انبار بورس دریافت گواهی سپرده طی سال ۲۰۱۷ رقمی حدود ۲۲ هزار تن و در سال ۲۰۱۸ میلادی ۱۳ هزار تن بوده است. میزان تحویل محصول در سررسید قراردادهای آتی زیره نیز در سال ۲۰۱۷ میلادی ۱۶ هزار تن و در سال ۲۰۱۸ میلادی ۲۲ هزار و ۵۰۰ تن اعلام شده است. مشخصات قرارداد آتی زیره قابل معامله در بورس NCDEX نیز به شرح ذیل است: دارایی پایه این قراردادها محصول زیره سبز بوده و وجه تضمین اولیه آن چهار درصد در نظر گرفته شده است. اندازه هر قرارداد نیز به میزان سه تن بوده و حداکثر میزان سفارش ۱۵۰ تن (معادل ۵۰ قرارداد) به ازای هر بار سفارش است. همچنین، مبنای قیمتی قراردادهای آتی زیره در هند بر حسب واحد پولی رویسه و به ازای هر ۱۰۰ کیلوگرم بوده و حد مجاز نوسان قیمت روزانه آن مثبت و منفی دو درصد است. همچنین

در این قراردادها، حداقل تغییر

قیمت سفارش ۵ روپیه

در نظر گرفته شده

است. در بورس

این کشور چنانچه

نوسان قیمت

در یک جلسه

معاملاتی به ۲

درصد برسد،

معاملات

به مدت ۱۵

دقیقه در این

حد نوسان ادامه

یافته و سپس

دامنه نوسان مجاز به ۴ درصد افزایش می یابد. سررسید قرارداد در این بازار برای همه ماه های سال قابل تعریف بوده و بنا بر تعریف بورس در مشخصات قرارداد، ماه قرارداد (سررسید) چهار ماه بعد از تاریخ شروع قرارداد است؛ یعنی قراردادی که به طور مثال نوامبر سال ۲۰۱۸ میلادی راه اندازی شده، مارس ۲۰۱۹ میلادی سررسید شده؛ و یا قراردادی که آگوست ۲۰۱۹ شروع می شود، چهار ماه بعد یعنی در دسامبر ۲۰۱۹ سررسید خواهد شد. در این بازار، مدت هر قرارداد چهار ماه بوده و سررسید آن بیستم ماه سررسید در نظر گرفته شده است. همچنین در تاریخ سررسید حداقل تقاضا برای تحویل محصول به صورت فیزیکی، سه تن است. در این قراردادها بسته بندی به صورت کیسه های ۶۰ کیلوگرمی بوده و محل تحویل آن انبار اختصاصی بورس در اونچا (Unjha) و سایر انبارهای منطقه تاشعاع ۶۰ کیلومتری است که بر حسب دوری یا نزدیکی به انبار مرکزی مشمول پرمیوم بادیسکانت خواهند بود. گفتنی است، در بورس NCDEX کشور هند، تعداد موقعیت های مجاز معاملاتی برای اعضا ۲۴ هزار تن یا معادل ۱۵ درصد کل موقعیت های بازار (هر کدام که بیشتر باشد) و برای مشتریان عادی ۲۴۰۰ تن در نظر گرفته شده و تعداد موقعیت های مجاز در ماه سررسید قرارداد برای اعضا ۶۰۰۰ تن یا یک چهارم کل موقعیت های عضو در آن دارایی پایه (هر کدام که بیشتر باشد) و برای مشتریان عادی ۶۰۰ تن است.

نیاز بخش کشاورزی به تحول

مهدی حاجی‌وند

با توجه به رشد روزافزون جمعیت جهان و نیز افزایش هزینه‌های تولید و نیاز به بهبود کیفیت دریافت خدمات و ارائه محصولات، استفاده از ابزارها و روش‌های مختلف و نیز بکارگیری از تکنولوژی و متدهای روز دنیا در همه موزه‌ها مورد توجه قرار گرفته و مومب شده تا از این موارد برای بهبود تولید و ارتقای کیفیت محصولات و خدمات بیش از پیش استفاده شود. بر این اساس یکی از موزه‌های که به لحاظ ماهیت و دربرگیری موارد مورد اشاره در آن، بیشتر از هر زمان و موزه دیگری مورد توجه و استفاده قرار می‌گیرد، موزه کشاورزی است؛ چرا که این موزه از یک طرف با سلامت جسم و روان آدمی در ارتباط است و از سوی دیگر کالاها و محصولات تولیدی در آن در دنیای کنونی شرایطی استراتژیک پیدا کرده و نشان از قدرت بیشتر کشورهایی دارد که در این موزه سرآمد هستند.

است که از قدیمی ترین آنها بورس تجاری شیکاگو با بیش از ۱۷۰ سال سابقه، بورس فلزات لندن با ۱۳۰ سال سابقه، بورس کالای نیویورک، بورس کالای توکیو، بورس کالای شانگهای و بورس کالای هند اشاره کرد.

رشد و ارتقای جایگاه بورس های کالایی جهان تا جایی پیش رفته است که امروزه دادوستد ده ها قلم کالای کشاورزی و معدنی به طور گسترده رواج دارد که از جمله محصولات کشاورزی مورد معامله در این بازارها می توان به این موارد اشاره کرد: ذرت، جو، گندم، سویا، کنجاله، سویا، شکر، قهوه، سیب زمینی و پشم. مواد معدنی مورد معامله در این بازارها نیز عبارتند از نقره، طلا، پلاتین، مس، سرب، قلع، روی، نیکل، آلومینیوم، نفت خام، گاز وئیل و کائوچو و ...

در این راستا در کشور ما نیز نیاز به ایجاد بازار شفاف جهت تسهیل معاملات و کشف نرخ قیمت کالاهای اساسی و مواد اولیه واسطه ای بر اساس مکانیزم عرضه و تقاضا، ایجاد ابزارهای مدیریت ریسک قیمت و تأمین مالی بازار کالایی و تضمین تعهدات طرفین معامله به منظور دستیابی به اثرات مثبت این مهم در توسعه اقتصادی، دولت و مجلس را بر آن داشت تا بستر قانونی لازم جهت تأسیس و راه اندازی بورس های کالایی را در ایران فراهم سازند. در این راستا سازمان کارگزاران بورس فلزات تهران در شهر بومر ماه سال ۸۲ به عنوان اولین بورس کالای کشور فعالیت خود را آغاز کرد و پس از آن نیز سازمان کارگزاران بورس کالای کشاورزی در شهر بومر ماه سال ۸۳ شروع به فعالیت نمود. با بازنگری و تصویب قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران در سال ۱۳۸۴ و تصمیم شورای عالی بورس، سرانجام بورس های فلزات و کشاورزی در یکدیگر ادغام و بورس واحدی با عنوان بورس کالای ایران تشکیل شد و از ابتدای مهر ماه سال ۱۳۸۶ فعالیت خود را آغاز کرد. طبق قانون بازار اوراق بهادار کلیه معاملات در بورس کالای ایران تحت نظارت سازمان بورس و اوراق بهادار انجام می شود.

توجه به بورس کالا و سازوکار عرضه و فروش محصولات در آن این روزها تا جای بیپیش رفته و مورد اقبال عموم قرار گرفته است که در چند سال گذشته همواره به دلیل حجم و ارزش بالای معاملات بورس کالای ایران نسبت به سایر بورس ها، از بورس کالای ایران به عنوان شاگرد اول بازار سرمایه یاد شده است.

جدای از حجم و ارزش بالای معاملات صورت گرفته در این بورس که نشان از اقبال عمومی و اعتقاد به نقش سازنده و سازوکار اثرگذار بورس کالا در تنظیم بازارهای مختلف کشور دارد، همانگونه که اشاره شد از میان بازارهای مختلف حوزه کشاورزی، به دلیل حساسیت هایی که در آن در زمینه های مختلف از جمله سلامت افراد و استراتژی یک بودن کالاهای تولیدی در این حوزه وجود دارد، همواره یکی از حوزه های فعال و موفق در زمینه پیوند با سازوکار و ابزارهای این بورس طی سال های گذشته

بر این اساس دهه ها است که در دنیا و البته چند سالی است که در کشور ما نیز تلاش شده تا با استفاده از سازوکار بورس و کارگیری از ابزارهای آن، هم کمیت تولید محصولات حوزه کشاورزی مورد توجه قرار گیرد و هم کیفیت محصولات تولید شده ارتقا پیدا کند.

البته بازارهای کالایی نه تنها مختص حوزه کشاورزی نیستند، بلکه مهم ترین بخش اقتصادی یک کشور محسوب می شوند و شامل محصولات بالادستی مثل نفت خام تا صنایع میان دستی و پایین دستی در حوزه های معدنی، نفت و گاز و پتروشیمی، کشاورزی و صنعتی هستند.

این در حالی است که به باور کارشناسان برای کشوری با جمعیت بالا از جمله ایران که از وسعت، تنوع زیستی و مواهب طبیعی زیادی نیز برخوردار است، برای گذران معاش، ناگزیر به اتکا به ظرفیت های بخش کالا در مقایسه با بخش خدمات هستیم؛ به ویژه اینکه با توجه به ظرفیت های مختلف کشور در زمینه نفت و گاز، معادن، محصولات کشاورزی و با توجه به موقعیت جغرافیایی ایران در خاورمیانه، نیاز به بورس کالای وسیع تر در سطح مرجعی برای تعیین قیمت کالاهای مختلف در منطقه بیشتر از پیش احساس می شود.

بر این اساس نگاهی به تاریخچه شکل گیری بورس های کالای در دنیا نشان می دهد پیدایش بورس های کالایی در دنیا از آنجا شروع شد که اقتصاد کشورها بعد از قرن ۱۹ میلادی دیگر پاسخگوی نیازهای اقتصادی و تنگناهای ناشی از آن نبود. به عبارت دیگر، وجود برخی مشکلات در بازار کالا و به تبع آن نوسانات قیمت کالاها و همچنین برخی از نارسایی ها و ناکارآمدی های بازارهای سنتی از یک طرف و مزایا و منافع ایجاد و راه اندازی بورس های کالا و توانمندی آنها در رفع مشکلات از طرف دیگر، مهم ترین انگیزه ها و عواملی هستند که موجب پدیدار شدن بورس های کالا در صحنه اقتصاد کشورهای مختلف شده اند.

به عقیده کارشناسان نارسایی های بازارهای سنتی در شکل نوسانات کاذب و عدم شفافیت در کشف قیمت و فقدان تضمین های لازم برای معامله گران از مهم ترین دلایل راه اندازی بورس های کالایی در کشورهای جهان بوده است. در چنین شرایطی راه اندازی بورس های کالایی و به تبع آن، استفاده از ابزارهای مشتقه به ایجاد یک نظام سازمان یافته دادوستد و توزیع کالاها در کشورهای مختلف منجر شده و راه ورود به بازارهای جهانی را برای کشورها تسهیل کرده است. از این رو هم اکنون صدها بورس کالایی مدرن در سراسر جهان دایر

در این زمینه نیز مهدی کاظمی اسفنه، عضو هیئت مدیره کانون نهادهای سرمایه گذاری ایران معتقد است: داشتن یک بازار متشکل و منسجم برای مبادلات کالایی، سنگ بنای توسعه در هر کشوری بشمار می آید؛ بر همین اساس عواملی همچون مساله حذف ریسک تحویل کالا و تسویه وجه، داشتن یک مرجع قیمت گذاری، حذف عدم تقارن اطلاعات عرضه کننده ها و متقاضیان و در نهایت، وجود یک مکانیزم شفاف برای مبادله کالاها منجر به توسعه این بازار مالی شده است.

در این میان اما نقش بورس کالا در توانمندسازی حوزه های مختلف بویژه بخش کشاورزی در سال های گذشته در خور توجه بوده است؛ به طوری که با توسعه ابزارهای نوین مالی در بخش کشاورزی در این بورس، ریسک خرید کالاها کاهش یافته است و شرایطی فراهم آمده تا تولید کنندگان و مصرف کنندگان بسته به نیاز خود، با به کارگیری ابزارهای مختلف برنامه تولید و مصرف خود را اجرایی کنند. ضمن این که با استفاده از این ابزارهای نوسانات قیمتی نیز در آینده پوشش داده می شود.

از سوی دیگر بورس کالای ایران با توجه به ماهیتی که دارد، شرایطی را فراهم کرده است که بر این اساس آن سیاست گذاران و متولیان امر و نیز سرمایه گذاران و فعالان حوزه های مختلف امکان ارائه تحلیل های اقتصادی و مالی را برای توسعه سرمایه گذاری ها و تولید خود پیدا کرده اند.

از سوی دیگر یکی از ویژگی های ممتاز بورس کالای ایران که بویژه در چند سال گذشته مورد توجه قرار گرفته است، توسعه و تنوع ابزارهای نوین مالی مانند ابزارهای مشتقه، سلف و قراردادهای آتی و اختیارات است که با استفاده از این ابزارها کاهش یا حذف ریسک خرید کالاها و محصولات بویژه در حوزه

مطرح بوده است.

تا جایی که به تازگی عباس کشاورز، معاون وزیر جهاد کشاورزی با اشاره به این که مسیر ساماندهی بازار محصولات کشاورزی از بورس کالا می گذرد، می گوید: یکی از راه های علمی و صحیح شفاف سازی قیمت محصولات کشاورزی برای عرضه کننده و طرف متقاضیان، بهره گیری از ظرفیت های بورس کالا است. ضمن این که از طریق این بستر معاملاتی، هم عرضه کننده که صاحب کالا و تولید کننده است، هم مصرف کننده که متقاضی کالا است یا حتی بازرگان که برای صنایع یا صادرات کالا می خواهد کالا را بخرند، در یک فضای رقابتی و شفاف و داشتن اطلاعات کافی از تولید کننده و کیفیت کالا اقدام به خرید می کند.

علاوه بر این اگر شرایط اقتصادی را فراهم کرده و بتوانیم کشاورزان را حمایت کنیم که بتوانند کالاهایشان را در بورس عرضه کنند، فضا برای افزایش رقابت و کاهش اختلاف قیمت محصول سر مزرعه با قیمت مصرف کننده فراهم می شود. در واقع با برنامه ریزی دقیق می توان به بخش کشاورزی و مبادلات محصولات در زمین بورس کالا سامان داد؛ چرا که عرضه محصولات در بورس، بازی برد-برد برای هر دو طرف معامله است.

بر این اساس باید گفت چند سالی است که عرضه محصولات کشاورزی در بورس کالای ایران افزایش یافته و به واسطه اجرای طرح قیمت تضمینی جو و ذرت کل کشور، معاملات گندم مورد نیاز صنف و صنعت و راه اندازی قرارداد آتی و اختیار معامله زعفران و زبره سبز، کشاورزان زیادی با کار کردهای این بورس آشنا شده اند. همچنین بررسی معاملات سال ۹۷ تالار محصولات کشاورزی بیانگر آن است که ۱۰ محصول در ویتترین این تالار قرار گرفته که کارشناسان و مسوولان نوید تنوع بیشتر معاملات این حوزه در سال ۹۸ را می دهند. براساس آمار، گندم، جو، ذرت، شکر، زعفران، خرما، مرغ، جوجه یک روزه، دانه های روغنی و روغن خام طی سال گذشته در بورس کالا مورد دادوستد قرار گرفته است.

سال گذشته با توجه به فراز و نشیب‌های قیمت‌های جهانی انواع کالاهای و از طرفی رکود ادامه‌دار در اقتصاد، بورس کالای ایران توانسته است برای حمایت از کشاورزان، با انتشار اوراق سلف موازی استاندارد گندم، بزرگ‌ترین تأمین مالی بخش کشاورزی را رقم بزند.

همچنین به باور کارشناسان طی مدت فعالیت بورس کالای ایران، پذیرش و قابل معامله شدن انواع محصولات کشاورزی در زیرگروه‌هایی مثل کنجاله، ذرت، شکر، پسته، پنبه، زیره، زعفران، عدس، نخود، جو، برنج، خرما، روغن، کشمش، گندم، چای، مرغ منجمد، دانه‌های روغنی، تخم مرغ و سایر محصولات، امکان مبادله طیف وسیعی از کالاهای کشاورزی را برای فعالان میسر کرده است.

کشاورزی فراهم شده است.

علی‌وقف‌چی، عضو کمیسیون کشاورزی مجلس هم بر این باور است که بورس کالا بهترین بستر برای عرضه محصولات کشاورزی است؛ به طوری که اگر بتوانیم با استفاده از ظرفیت‌های بورس کالا و رفع برخی موانع و مشکلات، عمده محصولات کشاورزی را در این بازار عرضه کنیم به طور یقین شاهد شفافیت در معاملات و حذف واسطه‌ها از این بازار خواهیم بود. بر این اساس عرضه گسترده محصولات کشاورزی بویژه گندم در بورس کالا یکی از اقداماتی است که اگر با حمایت همه دستگاه‌ها صورت بگیرد بدون شک علاوه بر تمدید خودکفایی گندم، انگیزه مضاعفی به کشاورزان به منظور تولید بیشتر و با کیفیت تر می‌دهد.

از این رو سیاست دولت مبنی بر عرضه محصولات در بورس کالای طی چند سال اخیر، با وجود نبودن این اقدام، ثمرات زیادی را برای کشاورزان و اصلاح ساختاری بخش کشاورزی به همراه داشته و این روند باید تسریع شود؛ در این بین نکته حائز اهمیت، لزوم اطلاع‌رسانی و آموزش درباره مزایای بورس به کشاورزان است.

در مجموع می‌توان گفت اصلاح ساختار سنتی بخش کشاورزی، کمک به استانداردسازی و ارتقای کیفی محصولات کشاورزی، بازار یابی محصولات کشاورزی، مدیریت و کاهش نوسانات قیمتی، افزایش مزیت نسبی کشور در تولید محصولات کشاورزی و تقویت توان صادراتی کشور از طریق افزایش توان رقابت، ایجاد و امکان حرکت منابع بانکی به بخش کشاورزی از طریق ابزارهای نوین مالی و سازوکارهای جدید معاملاتی و ... از جمله نقش‌ها و تاثیرات مثبت بورس کالا در توانمندسازی بخش کشاورزی است که خوشبختانه در چند سال گذشته با فعالیت‌های صورت گرفته به دست آمده‌اند.

از این رو نگاهی به عملکرد بورس کالای ایران در بخش کشاورزی نیز موید این مطلب است و نشان می‌دهد که طی چند

قیمت تضمینی

بازی دوسر پر دولت و کشاورزان

کشاورزی فرآیند تولید مواد غذایی، علوفه، الیاف و دیگر محصولات مورد نیاز انسان از راه کاشت گیاهان معین و پرورش میوه‌انان اهلی و شامل طیف وسیعی از تخصص‌ها و فنون، از جمله راه‌هایی برای گسترش زمین‌های مناسب برای زراعت گیاه، مفر کانال‌ها و فرم‌های مختلف آبیاری می‌باشد. این موضوع تا به آنجا اهمیت دارد که آن را مرحله مهمی از تاریخ بشر دانسته که منجر به ظهور تمدن شده است.

در اهمیت صنعت کشاورزی همین بس که در سال ۲۰۰۷، حدود یک سوم از کارگران جهان در بخش کشاورزی شاغل بوده‌اند که به این آمار باید افراد شاغل در بخش‌های دیگر کشاورزی مانند اقتصاد کشاورزی را هم اضافه کرد. به گواه تاریخ، ایران از نفستین کشورهای جهان است که در آن کشاورزی و زراعت آغاز شده است. با این حال طبق آمار اگر چه تقریباً یک سوم زمین‌های ایران قابلیت کشاورزی را دارند، اما به دلیل فاک نامرغوب و نامناسب بودن توزیع آب در بیشتر نواحی در اکثر زمین‌های قابل کشت در ایران کشت و زرعی انجام نمی‌شود. این در شرایطی است که با نگرانی‌های مومود و کمبود منابع، نیاز است تا کشاورزی را به سوی کشاورزی پایدار و صنعتی و نیز بازار سرمایه مهور شدن عرضه و تقاضا پیش ببریم تا بتوانیم این مشکلات را برطرف کنیم.

مهدی حاجی‌وند

اختصاص دهد که این موضوع دست و بال دولت را در تأمین منابع برای سایر بخش‌ها و هزینه‌های کشور بسته‌تر کرده است. در این راستا در تیرماه سال ۱۳۸۹ قانونی در مجلس تصویب شد با نام قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی که در ماده ۳۳ این قانون به جایگزینی سیاست قیمت تضمینی به جای خرید تضمینی محصولات کشاورزی با استفاده از ظرفیت‌های بورس کالا اشاره شده است.

در توضیح این قانون باید گفت در سیاست قیمت تضمینی، دولت قیمت تضمینی را اعلام کرده و کشاورز محصولش را در بورس کالا عرضه می‌کند. بر این اساس اگر قیمت کشف شده محصول در بورس پایین‌تر از قیمت تضمینی اعلامی از سوی دولت باشد، وجه حاصل از فروش محصولات در بورس ظرف دو روز به حساب کشاورز واریز می‌شود و مابه‌التفاوت قیمت نیز از سوی دولت پرداخت می‌شود. به این ترتیب کشاورزان بر اساس سیاست قیمت تضمینی تنها پس از دو روز که محصولشان در بورس به فروش رفت به پولشان می‌رسند که این اتفاق به افزایش انگیزه کشاورزان برای تولید بیشتر، رشد کیفیت محصولات به دلیل عرضه محصولات در بورس و همچنین استقرار نظام انبارداری منجر می‌شود. اگر هم محصول کشاورز در بورس با قیمتی بالاتر از قیمت تعیین شده در طرح خرید تضمینی به فروش رسید، همه در آمد حاصل از آن نصیب کشاورز می‌شود. ضمن این که در این طرح هزینه تحمیلی خرید تضمینی به دولت و بودجه‌اش نیز از بین می‌رود.

به عبارت دیگر قیمت تضمینی در مقابل سیاست خرید تضمینی که تأخیر فراوانی پرداخت دستمزد کشاورزان داشت، شفافیت و سرعت بیشتری به روند دادوستد محصولات می‌بخشد و دولت به جای تعهد خرید کالا، قیمت آن را تضمین می‌کند و از طریق معامله کالا در بورس، مابه‌التفاوت قیمت فروش کالا در بورس را با قیمت تضمینی به کشاورز پرداخت می‌کند.

از سوی دیگر در سیاست قیمت تضمینی کیفیت محصولات کشاورزی برای عرضه در بورس ارزیابی می‌شود، بنابراین اگر محصول با کیفیت باشد خریدار پول بیشتری در قبال آن می‌دهد که این موضوع نیز از یک سو به سودآوری بیشتر کشاورزان می‌انجامد و در آنها برای ایجاد محصول با کیفیت‌تر انگیزه ایجاد می‌کند و از دیگر سوی، سیاست قیمت تضمینی به ارتقای صنعت

از این رو نگاهی به شرایط صنعت کشاورزی در کشور نشان می‌دهد این صنعت مهم و استراتژیک در ایران بسیار پرهزینه و البته کم‌بازده است که از مواردی همچون مکانیزه نبودن کشاورزی، ادامه فعالیت‌های سنتی در این صنعت در تمامی مراحل کاشت، داشت و برداشت، نبود برنامه‌ریزی فراگیر برای تولید محصولات، عدم اجرای سیاست‌های مطلوب و به روز حمایتی از کشاورزان، کم‌توجهی به بازار سرمایه به عنوان یکی از راهکارهای تجربه شده در دنیا برای حل مشکلات این صنعت و ... می‌توان به عنوان مشکلات صنعت یاد کرد که در نهایت بهره‌وری پایین را در کشاورزی برای کشور به ارمغان آورده است.

از این رو یکی از اقدامات صورت گرفته در کشور به منظور سامان‌دهی مشکلات کشاورزی طی دهه‌های گذشته، تصویب قانونی با عنوان تضمین خرید محصولات اساسی کشاورزی در سال ۱۳۶۸ است که موجب تعادل در نظام تولید و جلوگیری از ضایعات محصولات کشاورزی و ضرر و زیان کشاورزان می‌شد.

از آن سال‌ها بر اساس این قانون، دولت موظف شد همه ساله خرید محصولات اساسی کشاورزی شامل گندم، برنج، جو، ذرت، چغندر قند، پنبه، دانه‌های روغنی، سیب‌زمینی، پیاز و حبوبات را تضمین کند و با اعلام حداقل قیمت خرید تضمینی، نسبت به خرید محصولات کشاورزی از طریق مراجع ذی‌ربط اقدام نماید. در این زمینه وزارت کشاورزی هم موظف شد همه ساله قیمت خرید تضمینی را تعیین و آن را تا آخر تیرماه همان سال به هیئت دولت اعلام کند، به نحوی که قیمت‌ها در شهر یور آن سال قابلیت عملیاتی شدن داشته باشد. این قیمت تضمینی که بر اساس بهای تمام شده، تعیین می‌شود و ارتباطی با مکانیسم عرضه و تقاضا ندارد، تا حدودی موجبات اطمینان کشاورز را از فروش محصول فراهم کرده است؛ با وجود این با گذر زمان، رفته رفته مشکلات آن نیز نمایان شده است. به عنوان مثال همه ساله دولت باید بودجه قابل توجهی را متناسب با تورم اقتصادی برای این کار

کشاورزی در کشور منجر شده و دغدغه‌های دولت را در این زمینه کاهش می‌دهد.

علاوه بر این بزرگ‌ترین مزیت این سیاست، پرداخت به موقع وجه به کشاورزان است. ضمن این که سیاست تضمینی بار مالی دولت را نیز کاهش داده و به بخش خصوصی اجازه عرضه اندام بیشتری در اقتصاد و صنعت کشاورزی کشور می‌دهد. همچنین با توجه به بازار مستقیمی که اجرای این سیاست ایجاد می‌کند، موجب کاهش هزینه‌های فروش و بازاریابی می‌شود و همان گونه که اشاره شد استاندار سازی محصولات کشاورزی، شفافیت اطلاعات بازار و معاملات و حذف رانت هم از دیگر نکات مثبت این طرح هستند.

بنابراین به نوعی می‌توان این گونه اظهار داشت که قیمت تضمینی، بازی دو سر برد برای دولت و کشاورزان است.

بر این اساس نگاهی به تاریخچه اجرای سیاست قیمت تضمینی نشان می‌دهد در اردیبهشت ماه سال ۹۴ هیات دولت اجرای ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی در قالب طرح قیمت تضمینی را روی دو محصول ذرت و جوی استان‌های خوزستان و کرمانشاه از طریق بورس کالای ایران ابلاغ کرد و به موجب آن ذرت برداشت شده در استان خوزستان به انبارهای پذیرش شده در بورس کالا منتقل و معاملات گواهی سپرده کالایی این محصول دوم آذرماه سال ۹۴ در بورس کالای ایران آغاز شد. مراسم راه‌اندازی رسمی معاملات گواهی سپرده کالایی در بورس کالای ایران نیز در ۱۹ اسفندماه همان سال به صورت رسمی برگزار شد تا روند اصلاحی سیاست‌های قبلی با سرعت بیشتری به محصول گندم برسد. در سال ۱۳۹۶ نیز سیاست قیمت تضمینی برای گندم چهار استان کشور اجرایی شد که نتایج مثبتی به همراه داشته است. به عنوان مثال چندی پیش معاون پشتیبانی امور دام با موفقیت آمیز خواندن اجرای این طرح، به آمارهای موجود استناد کرد که بر اساس آنها، طرح قیمت تضمینی در سال اول اجرای خود توانست حدود ۲۰ درصد رشد از نظر وزنی در میزان محصول تحویلی به انبارها را در پی داشته باشد.

همچنین به گفته یکی از اعضای کمیسیون بازار پول و سرمایه اتاق بازرگانی تهران در شرایط کنونی اقتصاد کشور لازم است تا در چه شفافیت در اقتصاد بیش از پیش فزونی یابد که در

این زمینه بازار سرمایه از ابزارهای اصلی رسیدن به شفافیت اقتصادی است؛ به طوری که نحوه عرضه کالاهایی که در بورس کالا عرضه می‌شوند به مراتب دارای شفافیت بیشتری نسبت به کالاهایی هستند که در خارج از بورس عرضه و توزیع می‌شوند. ضمن این که انجام معاملات محصولات در بورس کالا و شفافیت موجود در این بازار باعث شده تا همه از روند دادوستد کالاها مطلع باشند و اگر خللی در روند عرضه و تقاضای محصولات استراتژیک در حال رخ دادن باشد، سریع نمایان شود. این در شرایطی است که با تقویت هر چه بیشتر عرضه محصولات در بورس کالا شاهد حذف واسطه‌های غیر ضروری از مبادلات کالاها خواهیم بود، چرا که در دنیا از ظرفیت بورس‌های کالایی به مراتب استفاده بیشتری می‌شود که ما نیز باید از مجموعه بازار سرمایه و بورس کالا در راستای توسعه و شفافیت اقتصادی نهایت بهره را ببریم.

از نگاهی دیگر می‌توان این گونه اظهار داشت که تصویب و اجرای سیاست قیمت تضمینی به نوعی اعتماد دولت به ظرفیت‌های موجود در بورس کالا تلقی می‌شود؛ چرا که به عنوان مثال در پی اجرای این سیاست وزیر جهاد کشاورزی با تقدیر از اجرای طرح قیمت تضمینی در بورس کالا از کاهش قابل توجه هزینه‌های دولت با اجرای این طرح خبر داد و با اشاره به لزوم و مزایای جایگزینی قیمت تضمینی به جای خرید تضمینی اعلام کرد با این اقدام، دولت ۷۰۰ میلیارد تومان نقدینگی کمتری به خرید تضمینی اختصاص داد.

بر این اساس توجه و تاکید بر مزایا و لزوم اجرای سیاست قیمت تضمینی تا به آنجا پیش رفته که کارشناسان بر این باورند که در ارائه لایحه بودجه سالانه کل کشور، دولت باید دست به اصلاح سیاست خرید تضمینی و جایگزینی آن با طرح قیمت تضمینی کند؛ چرا که این موضوع علاوه بر این که موجب کاهش بار مالی

حامد سلطانی نژاد همچنین در مورد چرایی عدم اجرای قانون قیمت تضمینی معتقد است ذیل ماده ۳۳ قانون افزایش بهره‌وری بخش کشاورزی و منابع طبیعی وزارت جهاد کشاورزی باید تعیین کند که کدام محصولات در قالب قیمت تضمینی عرضه شود که برای سال ۹۷ فقط ذرت انتخاب شد ولی حجم معاملات آن هم محدود بود. متأسفانه در فاز عرضه، دادوستد و توزیع این محصولات ذی نفعان بسیاری وجود دارند که تمایل به دادوستد در چارچوب قیمت تضمینی (با فرض شفافیت معاملاتی) وجود نداشت. این در حالی بود که در گذشته نزدیک به ۸۵ هزار کشاورز به صورت مستقیم وجه حاصل از معاملات محصولات خود را مستقیماً دریافت می‌کردند که یک ویژگی بسیار مهم برای این بازار به‌شمار می‌رفت.

در هر حال تا زمانی که یارانه تخصیصی به بازار محصولات کشاورزی و مواد غذایی این‌گونه بی‌هدف و گسترده ارائه می‌شود، نمی‌توان از بهبود دائمی و قطعی بازارها سخن گفت. به صورت دقیق‌تر باید این یارانه از سیستم توزیع حذف شده و به صورت واقعی به مصرف‌کننده نهایی برسد که یکی از این مسیرها اعطای همین رقم یارانه به صورت نقدی به مصرف‌کننده است.

در مجموع باید گفت قیمت تضمینی مساوی است با شفافیت آماری که با اجرای آن، مشکلات طرح خرید تضمینی مانند نداشتن برآوردی از نیاز سالانه محصولات و برنامه‌ریزی برای تولید حل می‌شود و در طرف مقابل به دلیل امکان رصد معاملات، نوسانات قیمتی به صورت منطقی به دور از واسطه‌گری و با قابلیت پیش‌بینی رخ می‌دهد که باید به این مزایا مواردی چون شفافیت در معامله و حذف رانت، تسهیل در آمارگیری، کاهش هزینه‌های دولت و ورود بخش خصوصی، کاهش تأخیر در پرداخت و جوجه به کشاورزان، استانداردسازی محصولات و امکان برنامه‌ریزی برای تولیدات آینده بر اساس نیاز بازار را نیز اضافه کرد.

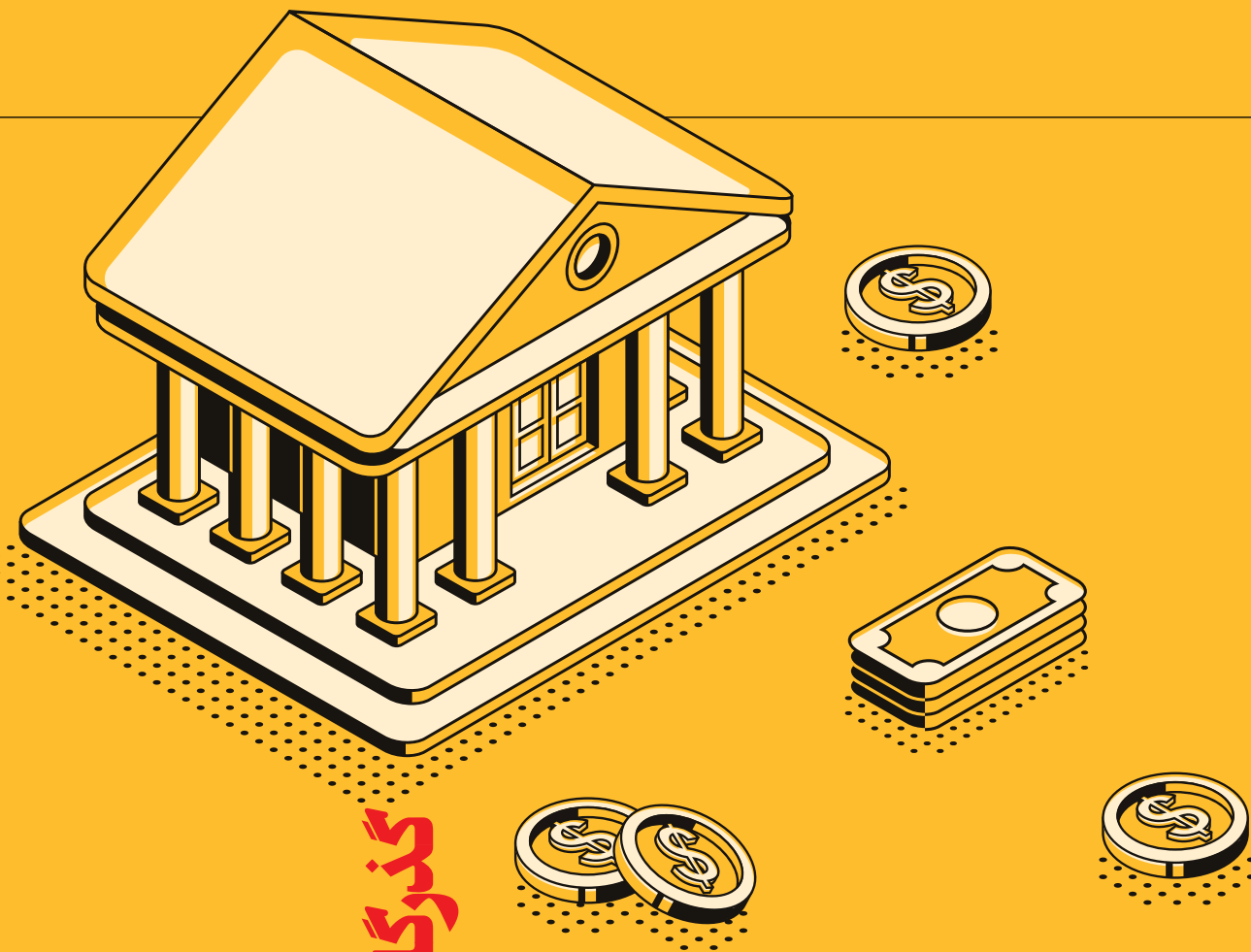
ضمن اینکه به باور کارشناسان، پتانسیل صادرات از بورس کالا و ارزآوری، امکان معاملات آتی و تأمین مالی کشاورزان حتی در زمان کاشت، امکان ایجاد حمایت‌های بیمه‌ای گسترده، مدیریت فراگیر با تکیه بر مکانیزم بازار، پوشش ریسک خطرات احتمالی، شفافیت بازار و امکان توسعه سطح زیرکشت با مدیریت فروش در زمان کاشت و بسیاری از موارد مشابه دیگر را می‌توان از جذابیت‌ها و مزیت‌های عرضه‌گندم در بورس کالا در کنار دیگر محصولات کشاورزی به‌شمار آورد که قطعاً به مدیریت بازار محور محصولات کشاورزی منجر خواهد شد.

و بودجه‌ای دولت می‌شود، ایجاد انگیزه و بهبود کیفیت و کمیت تولید در محصولات کشاورزی را نیز به همراه خواهد داشت.

با وجود این اما بنظر می‌رسد سیاست قیمت تضمینی و مزایای آن تاکنون به شکل طرحی ملی و ضروری مورد توجه مسوولان امر قرار نگرفته است که شاید باید عمده دلیل آن را در عدم آشنایی تصمیم‌گیران و متولیان اقتصادی با مفاهیم و مزایای این سیاست گره زد.

این در حالی است که در شرایط کنونی اقتصاد کشور که نقل و انتقال ارز به داخل کشور با موانع و اما و اگرهای جدی روبرو است، ادامه اجرای سیاست خرید تضمینی و عدم تطابق قیمت‌های اعلامی دولت با تورم اقتصادی موجب شده تا کشاورزان از انگیزه‌های لازم برای فعالیت برخوردار نبوده و این موضوع به معنای باز شدن درهای کشور به روی واردات محصولات مختلف از جمله گندم و خروج بیشتر ارز از کشور است.

علاوه بر این عدم آگاهی کشاورزان در خصوص مزایای سیاست قیمت تضمینی نیز از دیگر موانع موجود در این زمینه است که در این میان رسالت رسانه‌ها در آگاهی‌رسانی به افکار عمومی در خصوص جزئیات و مزایای این طرح بیش از پیش نمایان می‌شود. از سوی دیگر یکی از عوامل توسعه سرعت اجرای سیاست قیمت تضمینی را باید در ساختار و سازوکارهای اقتصاد کشور جستجو کرد. در این میان مدیرعامل بورس کالای ایران در خصوص نقاط ضعف و قوت در قیمت‌های تضمینی و دلایل کاهش محسوس حجم معاملات محصولات کشاورزی در بورس بر این باور است که بخشی از کاهش حجم معاملات به شرایط اجرای سیاست قیمت تضمینی در سال‌های ۹۵ و ۹۶ بازمی‌گردد؛ در آن سال‌ها این بند قانونی به صورتی مطلوب در مورد جو و ذرت اجرا شد اما از سال ۹۷ که قیمت‌های بازار بالاتر از نرخ‌های مصوب بود توانمندی اجرایی این شیوه معاملاتی به شدت محدود شد، چرا که انگیزه‌های برای اجرای این طرح وجود نداشت. همچنین وقتی قیمت‌ها در بازار آزاد بالاتر است و قیمت‌های بورس کالا بر پایه نرخ‌های مصوب با میزان نوسان نرخ مشخص تعیین می‌شود، چندان هم جذابیتی برای عرضه و دادوستد در بورس کالا باقی نمی‌ماند، ولی همین کشف نرخ عادلانه در این بازار رسمی به معنی شفافیت قیمتی در این بازار مشخص است که شاید برای برخی چندان جذاب نباشد.

گذرگاه رونق تولید

گفت و گو با دو کارشناس اقتصادی

بازار سرمایه

مهتابه انوشه

که سهم بازار سرمایه در تأمین مالی بنگاه‌ها و صنایع کشور به خصوص بخش خصوصی و غیردولتی افزایش یافته و نقش موثرتری را در اقتصاد و توسعه ایفا نماید. به گفته این کارشناس اقتصادی، یکی از بهترین تجربه‌های جهانی برای توسعه و پیشرفت اقتصادی، الزام به خصوصی سازی در کشور و اجرای کامل آن است و هر زمان مسولیت اداره امور اقتصادی کشور را از عهده دولت خارج و به بخش خصوصی واگذار نماییم، مطمئناً کارایی و بهره‌وری در زمینه اداره و هدایت شرکت‌ها و صنایع در حد رشد مورد انتظار حرکت خواهد نمود.

وی با اشاره به ثبات نسبی ارز در ماه‌های اخیر گفت: ارز تثبیت شده و تک‌نرخ‌ی یکی از راهکارهای افزایش انگیزه صادرات و

و توجیهات خود را نیز دارد. وی افزود: در ایران اغلب مجاری تأمین مالی در فضای اقتصادی بازار پول و شبکه بانکی است و این موضوع با رسالت آن تضاد دارد و موجب انباشتگی مطالبات و افزایش دارایی‌های بلند مدت و غیر نقدشونده می‌گردد. آقابزرگی ادامه داد: از طرفی در حوزه درآمدهای کشور نه تنها درآمدهای نفتی همواره تداوم نخواهند داشت بلکه اتلاق سرمایه و دارایی به جای در آمد لغت مناسب‌تری در ارزیابی و توصیف این موضوع است. بنابراین مادامی که سرمایه کشور به فروش می‌رود انتظار بر این است که سرمایه‌گذار مناسبی هم از همین محل و با هدف توسعه افزایش بنبیه اقتصادی به انجام برسد. در این میان با تغییرات و رویکردهای اقتصادی جدید دولت، امید است

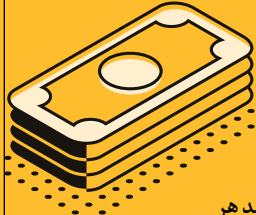
سال ۹۸ در شرایطی به عنوان رونق تولید لقب گرفته که تحلیل‌های متفاوتی در خصوص نقش بازار سرمایه در تحقق واقعی این رونق انجام شده است. از این رو «پیام اقتصادی بورس کالا» در گفت و گو با دو تن از کارشناسان اقتصادی و بازار سرمایه به بررسی زوایای عملیاتی به منظور تحقق رونق تولید از دریچه بازار سرمایه پرداخته است.

فردین آقابزرگی کارشناس بازار سرمایه در گفت و گو با «پیام اقتصادی بورس کالا» می‌گوید: تحقق رونق اقتصادی و تولید در قدم اول با تجهیز و تأمین منابع مالی مورد نیاز هر بنگاه اقتصادی حاصل می‌شود که در ادبیات اقتصادی محل تأمین مالی بنگاه‌ها در بازه زمانی کمتر از یکسال را بازار پول و بیش از یکسال را بازار سرمایه تعریف نموده‌اند و دلایل

اقتصاد کشور داشته و می‌تواند با اتکا به ایجاد مشارکت گسترده مردم و توزیع ارزش افزوده، بهترین شکل اقتصاد مردمی را ایجاد کند. در همین حال بورس بهترین مکان برای تحقق اقتصاد دانش بنیان و ایجاد این گونه شرکت‌ها به صورت سهامی عام است و در نهایت جایگاهی است که می‌تواند با حل مشکل نقدینگی به عنوان مهمترین مشکل در مسیر رونق اقتصادی کمک شایانی به اقتصاد انجام دهد.

دارایی گفت: در همین حال باید توجه داشت که بازار سرمایه دو بال بورس کالا و انرژی را داد که هر دو در زمینه بنگاه‌ها و اقتصاد آن‌ها می‌توانند با اتکا به توانایی‌های بالفعل و بالقوه خود اقدامات ارزشمندی انجام دهند.

وی ادامه داد: اگر به

اقتصاد بنگاه‌های

امروز نگاه کنیم

می‌بینیم مشکل

نقدینگی و مشکل

فروش - ناشی

از رکود - در صدر

مشکلات قرار می‌گیرند هر

چند مشکلاتی نظیر بیمه و مالیات

نیز وجود دارد که نیازمند اصلاح قوانین و مقررات است. اما برای حل دو مشکل اولیه یعنی کمبود نقدینگی و فروش بیشتر دو بورس کالا و انرژی امکانات وسیعی از جمله امکان فروش سلف، انتشار اوراق کالا محور، صندوق‌های کالایی و ابزارهای مشتقه را در اختیار دارد که می‌تواند به میزان زیادی از مشکلات دوره کود بنگاه‌ها را کم کند.

به گفته این کارشناس بازار سرمایه، در این چنین شرایطی تحقق انتظارات از بازار سرمایه البته نیازمند درک درست میان مدیران کلان اقتصاد کشور در مورد توانایی‌های بازار سرمایه و محدودیت‌های پیش روی این بازار است.

دارایی اظهار داشت: در حال حاضر بازار سرمایه پس از دهه‌ها در حاشیه بودن و همچنین زیر سایه نظام پولی کشور ماندن فرصتی یافته است تا در تأمین مالی بنگاه‌های اقتصادی دست بالاتر را داشته باشد و در شرایطی که نظام پولی درگیر مسائل و مشکلاتی است بتواند روبرو بیکر مستقل و قابل توجه‌ای را ایفا کند. همچنین بازار سرمایه به مدد موقعیت خود بهترین بازار برای تأمین مالی بنگاه‌های دانش بنیان و شرکت‌های نوپا در اقتصاد است که از سوی فارغ التحصیلان دانشگاهی و جوان کشور ایجاد می‌شوند؛ شرکت‌های که امکان تأمین مالی آنها در سایر مراکز نظیر بانک‌ها وجود ندارد.

و در پایان اذعان داشت که با توجه به این شرایط پر بیراه نیست که بگویم بدون هیچ شک و تردیدی بازار سرمایه یکی از معابر و گذرگاه‌های اصلی اقتصاد کشور جهت رسیدن به رونق تولید و توسعه اقتصادی ایران امروز است.

نمایند و در این ارتباط لازم است سیاست گذاری اقتصادی به گونه‌ای باشد که تضادی در هر یک از بازارهای سرمایه و پول ایجاد نشود.

وی افزود: کشوری می‌تواند خود را روبه پیشرفت و توسعه ببیند که بازار سرمایه روبه رشد و تعالی داشته باشد و از کلیه ظرفیت‌های موجود برای ارتقای جایگاه اقتصادی خود بهره‌مند شود. در این بین بخش عمده‌ای از سیاست‌های اقتصادی در کشور منوط و قائم به بازار پول است و شکاف بین مدت زمان تأمین مالی بنگاه‌ها بین بازار سرمایه و پول باعث شده است که بخشی از نقدینگی در بازه زمانی بلند از بازار پول تأمین شود و بالعکس در بازه زمانی کوتاه از بازار سرمایه تأمین شده است که این مقیاس باید تغییر کند.

وی در ادامه گفت: همچنین بازار سرمایه مکانی مناسب برای تقویت بنیه مالی و تجهیز منابع لازم برای شکل‌گیری استارت‌آپ‌ها و شرکت‌های دانش بنیان است و در این مقوله بورس ما جای رشد بسیار خوبی دارد و انتظار بر این است که قانون‌گذار نیز در این خصوص تمهیدات لازم و قانونی را پیش‌بینی ننموده و مقررات و معافیت‌های لازم را برای امر سرمایه‌گذاری در صنایع و شرکت‌های دانش بنیان فراهم آورد.

آقابرگی در پایان به بورس کالای ایران اشاره کرد و گفت: بورس کالا دارای ظرفیت بالایی در حوزه ایجاد شفافیت و شکل‌گیری بازارهای قانونمند برای سرمایه‌گذاران حوزه کالا است به شرطی مسوولان تصمیم‌گیر بر لزوم حرکت از ساز و کارهای سنتی به بازارهای مدرن تأکید کنند که در این شرایط نقش بورس کالا روز به روز در اقتصاد ایران پررنگ‌تر می‌شود.

بورس، بهترین شکل اقتصاد مردمی همایون دارایی کارشناس بازار سرمایه به نیز در گفت و گو با «پیام اقتصادی بورس کالا» به تحقق اهداف رونق تولید از مسیر بازار سرمایه اشاره می‌کند. به گفته دارایی، بازار سرمایه به عنوان یکی از دو قلب پمپاژ نقدینگی در اقتصاد کشور نقشی مهم در تحقق برنامه‌های اقتصادی کشور می‌تواند ایفا کند. اگر نگاهی به نقشه راه اقتصاد کشور در خلال دو دهه اخیر بیندازیم در می‌یابیم که مقام معظم رهبری در دو برنامه کلی تبیین اصل ۴۴ و اقتصاد مقاومتی مسیری را برای اقتصاد کشور ترسیم کردند که مؤلفه‌های اصلی آن ایجاد اقتصاد مردمی، مقاوم و متکی به فن‌آوری و دانش بنیان باشد؛ در راستای تحقق این برنامه، نقشه راه سال جاری به عنوان رونق تولید ملی نامیده شده که خود نشان دهنده ادامه مسیر تبیین شده در دو برنامه کلی یاد شده است.

وی افزود: بازار سرمایه در این میان نقشی منحصر به فرد در تحقق نقشه راه کلی

تولیدکنندگان است که می‌تواند به عنوان یکی از مؤلفه‌های اثرگذار بر توسعه بازار سرمایه و نقش آفرینی بیشتر آن نمایان شود.

این کارشناس بازار سرمایه تصریح

کرد: اعمال سیاست‌های پولی و مالی هماهنگ و همسو می‌تواند موجبات گسیل منابع مالی را به امر سرمایه‌گذاری برای بخش خصوصی فراهم نماید و متقابلاً همین مساله یکی از عوامل اثرگذار بر توسعه بازار سرمایه در مقایسه با کل اقتصاد خواهد بود و موجب حرکت منابع سرگردان به سمت فعالیت‌های تولیدی و اقتصادی خواهد شد.

وی معتقد است، اگر ابزارهای مالی بازار سرمایه متنوع و فرهنگ‌سازی مناسبی در این زمینه انجام شود و ورود و پذیرش شرکت‌ها به بورس افزایش یابد، مسلماً تحولی بنیادین در توسعه بازار سرمایه و در پی آن اقتصاد کشور را شاهد خواهیم بود؛ در آن صورت در مقایسه با سهم فعلی ۸۰ درصدی تأمین مالی بنگاه‌ها که از طریق بازار پول صورت می‌گیرد، شاهد تغییر اساسی خواهیم بود و بازار سرمایه سهم قابل توجه‌تری پیدا خواهد نمود.

او گفت: در راستای توسعه سهم بازار سرمایه و ایفای نقش پررنگ‌تر در ایفای تقاضای تأمین مالی، ابتدا باید زیرساخت‌های مناسب برای تحقق این موضوع فراهم شود و یکی از اساسی‌ترین روش‌ها برای رسیدن به چنین درجه‌ای از توسعه، انجام مطالعات تطبیقی و الگو گرفتن از کشورهای توسعه یافته است و قدر مسلم این کشورها باید دارای پیشینه و قدمت در حوزه بازارهای بورس باشند که می‌توانند در انتقال دانش و تجربه به اقتصاد ما نقش مهمی را ایفا نمایند.

آقابرگی اظهار داشت: بازار سرمایه می‌تواند به عنوان بزرگ‌ترین تأمین‌کننده مالی بخش خصوصی به شمار آید و برای تحقق این امر مهم همدلی و یکسویی همراه با درک مشترک منافع ملی بسیار مؤثر و چاره‌ساز است و کلیه دستگاه‌ها اعم از اقتصادی و غیر اقتصادی باید در اجرای این برنامه دست در دست هم و هماهنگ در جهت تعالی و توسعه حرکت کنند. وی تصریح کرد: کاهش نرخ سود تسهیلات که یکی از آرزوهای بخش خصوصی و بنگاه‌های اقتصادی برای تجهیز و تأمین منابع مالی بانرخ متناسب با هزینه‌های توسعه است، تحقق نمی‌یابد مگر با ایجاد فضای رقابتی بین بازار پول و بازار سرمایه که با اتکا به مکانیزم عرضه و تقاضا نرخ بهره مشخص و معیار و مقیاس، انجام پروژه شرکت‌ها و صنایع خواهد بود.

به گفته این کارشناس بازار سرمایه،

اصولاً بازار سرمایه رقیب بازار

پول نبوده و هر کدام وظایف

و مسولیت خود را باید ایفا

مهرداد اکبریان از الزامات رونق تولید می‌گوید

در تله قیمت گذاری

وی در ادامه می‌گوید: از سوی دیگر با توجه به اینکه بودجه‌های عمرانی در داخل کشور به حداقل رسیده و بسیاری از پروژه‌هایی که هر ساله برای آن تقاضا وجود داشت، دیگر نیست، تولیدکننده‌ها را بیش از پیش با تهدید مواجه می‌کند.

رئیس انجمن سنگ آهن اذعان می‌کند که موارد فوق باعث کاهش آمار تولید و به دنبال آن، کاهش آمار عرضه و در نهایت محدود شدن کار صنایع مانند فولاد، آهن اسفنجی، گندله و... خواهد شد و سرمایه‌گذارانی که تا پیش از این چشم‌انداز بلندمدت برای تولید خود داشتند، در شرایطی کنونی باید با تصمیمات و سیاست‌های آنلاین و روزانه از عهده فشارها برآیند.

اکبریان همچنین به آمار تولید مورد انتظار در چشم‌انداز ۱۴۰۴ اشاره کرد و گفت: ایران برنامه تولید ۵۵ میلیون تن را در سال ۱۴۰۴ پیگیری می‌کند و در سال جاری وزارت صمت از رسیدن این رقم به ۳۶ میلیون تن خبر داد.

وی خاطر نشان کرد: واحدهای تولیدی هم در حال حاضر دو برابر ظرفیت خود تولید کرده‌اند که این مساله نیز به معضلی تبدیل شده زیرا بودجه مشخصی صرف آن شده و سرمایه‌گذاران روی آن حساب کرده‌اند اما در صورتی که وضعیت بازار به منوالی که گفته شد ادامه پیدا کند، قطعاً تقاضا پایین

ثبات نسبی آن توانسته تا حدود زیادی ترمز رشد قیمت کالاها و خدمات را بکشد. در این میان مسوولان تاکید دارند که همه فشارهای تحریمی بر اقتصاد ایران وارد شده و در واقع گزینه جدیدی برای تحریم اقتصاد ایران باقی نمانده که این اتفاق می‌تواند در تفکر صحیح‌تر برای دور زدن تحریم‌ها کمک کننده باشد.

«پیام اقتصادی بورس کالا» به منظور بررسی شرایط تولیدکنندگان و راه‌های بهبود اوضاع به گفت و گو با رئیس انجمن تولیدکنندگان و صادرکنندگان سنگ آهن نشست است. مهرداد اکبریان که سابقه حضور ۷ ساله در انجمن تولیدکنندگان و صادرکنندگان سنگ آهن را دارد، مشکلات و دغدغه‌های صنایع پایین‌دستی را از نگاه تجربی بیان می‌کند.

اکبریان ضمن بیان اینکه هم‌اکنون فضای سخت و ظالمانه تحریم، بسیاری از صنایع را تحت تأثیر قرار داده است به بخشی از ابعاد آزار دهنده آن اشاره و اظهار می‌کند: مشکل حمل و نقل، جابجایی پول، گران شدن بیمه و در ادامه آن، بی‌میل شدن خریداران به کالاهای ایرانی و به تدریج کاهش حجم صادرات، از ابعاد تأثیرگذاری است که سبب لزوم اتخاذ سیاست‌های جدی برابر تحریم‌های اخیر می‌شود.

صحبت از رونق تولید آن هم در شرایطی که آینده اقتصاد برای فعالان صنایع غیر قابل پیش‌بینی باشد، کمی نامأنوس به نظر می‌رسد دورانی که همه فعالان اقتصادی در سال ۹۷ با آن روبه‌رو بودند. اما امسال اوضاع کمی تفاوت دارد، در شرایطی که بسیاری از کارشناسان در اواخر سال گذشته بدون تردید نسخه رکورد تومی را برای امسال می‌پیچیدند اما کاهش بهای ارز و

سیاست‌های کلیشه‌ای خود همچون قیمت گذاری دستوری را ادامه دهد، مجدداً به دست و پای تولیدکننده‌ها زنجیر زده و کاری از پیش نمی‌رود. وی تأکید می‌کند: اما در سیاست رهاسازی که البته با نظارت همراه خواهد بود، دولت با کاهش حجم مقررات و بخشنامه‌ها، از تورم قوانین کم می‌کند و در کنار آن با کاهش مطالبات نقدی، این فرصت را به تولیدکننده‌ها می‌هد تا با دغدغه کمتر به فکر مناسب‌ترین واکنش نسبت به بازار بحرانی باشند؛ تجربه نشان داده که در چنین شرایطی تولیدکننده‌ها به خصوص در صنایع پایین دستی، با روش‌های جدید بازار را به نوعی مدیریت می‌کنند تا از عهده تحریم برآیند.

بورس کالا محبوب بخش خصوصی

رئیس انجمن سنگ آهن در ادامه اظهارات خود به نقش بورس کالا در رونق تولید اشاره و اظهار می‌کند: بورس کالا همواره مورد تأیید بخش خصوصی بوده زیرا از قدیم الایام، خصوصی‌ها از اقتصاد دولتی بیزار بوده‌اند و دلیل آن را انحصار طلبی واحدهای دولتی در بازار و برخورداری از مزایای دولتی عنوان کرده‌اند. اکبریان تأکید می‌کند: بورس کالا می‌تواند بستری مناسبی برای کشف قیمت‌ها، تهیه و ارائه آمار دقیق از تولید، حذف واسطه‌ها و حتی دریافت تحلیل و پیش‌بینی آتی بازار جهت برنامه‌ریزی برای تولید و عرضه و مارکتینگ واحدهای تولیدی به شمار رود و از این طریق به رونق و حتی افزایش تولید کمک کند.

رئیس انجمن سنگ آهن در پایان عنوان می‌کند که اتفاقاً اگر بعضاً برخی افراد در بخش خصوصی نسبت به بورس کالا انتقاد دارند به همین ورود دولت و کنترل‌ها در بورس است در شرایطی که خود بورس هم موافق این موضوع نیست. به هر حال ما فعالان بخش خصوصی معتقدیم که رهاسازی همزمان با نظارت دولت آن هم در بستری مانند بورس که دارای شفافیت کامل است باید از مؤلفه‌های اصلی و برنامه‌های دولت برای رونق تولید باشد تا علاوه بر احترام به ماهیت بورس یعنی عرضه و تقاضا، ما تولیدکنندگان نیز بتوانیم برای آینده برنامه‌ریزی کنیم.

بروز مشکل، آن‌ها را جایگزین کند و به عنوان مثال در شرایط کنونی، با حمایت از واحدهای تولیدی و توقف طرح‌های توسعه‌ای، به عبور از مرحله بحران بیاید. طبق اظهارات رئیس انجمن سنگ آهن، واحدهای تولیدی انتظار چندانی از دولت ندارند و فقط خواستار اصلاح حجم مطالبات نقدی، بخشنامه‌ها و مقررات هستند.

سیاست رهاسازی و رونق تولید

اکبریان در ادامه به راهکار دیگری برای حمایت از تولید و رونق آن به دولت پیشنهاد می‌کند و می‌گوید: به نظر فعالان حوزه صنایع اگر دولت در این برهه از زمان، از سیاست انقباضی خارج شده و سیاست رهاسازی را دنبال کند، می‌تواند به رونق بیشتر در تولید کمک کند.

رئیس انجمن سنگ آهن در توضیح بیشتر خاطر نشان می‌کند: دولت در سیاست انقباضی کنترل و مدیریت واحدهای تولیدی را به حداکثر می‌رساند و قیمت‌ها را در چارچوب باید‌ها و نیاید‌های خود قرار می‌دهد و این امر سبب ایجاد حاشیه‌هایی در کنار تولید همچون دلان و سودجویان شده و در نهایت این روش موفق نخواهد بود و هزینه‌ها جبران نمی‌شود. به گفته اکبریان، به عبارت دیگر دولت اگر بخواهد

خواهد آمد و واحدهایی که وام‌های کلان گرفته‌اند، با مشکلات عدیده‌ای مواجه خواهند شد. اکبریان در خصوص خطر بزرگتری که اقتصاد صنایع به ویژه صنایع پایین دستی را تهدید می‌کند نیز می‌گوید: در زمینه صادرات در بازه‌های زمانی نزدیک به هم، شاهد افزایش کرایه کشتی‌ها و محدود شدن تعداد آنها، گران تر شدن بیمه و دشواری‌هایی برای نقل و انتقال پول هستیم و این مساله نه تنها صنایع فولاد را به خطر می‌اندازد، بلکه تهدیدی برای سایر واحدهای تولیدی مانند نفت، پتروشیمی و لوازم خانگی به شمار می‌رود.

انتظار واحدهای تولیدی از دولت

رئیس انجمن سنگ آهن به واکنش دولت در چنین شرایطی اشاره کرده و می‌گوید: دولت نخستین اقدامی که به ذهنش می‌رسد، این است که اولین فشار را به واحدهای تولیدی بیاورد و این در حالی است که ما در سال رونق تولید و اشتغال به سر می‌بریم و تولید باید در مرحله مشخصی قرار داشته باشد.

وی تصریح می‌کند: نداشتن برنامه مدون نکته‌ای است که بدترین ضربه را وارد می‌کند زیرا دولت در روزهای بحران باید علاوه بر برخورداری از پلان A، پلان‌های B و C هم داشته باشد تا به محض

گفت و گو با دبیر انجمن تولیدکنندگان فولاد

به اهداف افق ۱۴۰۴ نزدیک شده‌ایم

سرعت مطلوب توسعه صنعت فولاد در سال‌های اخیر باعث شده تا کارشناسان به ریشه‌های این توسعه بپردازند. در این بین یکی از عوامل اصلی که تقریباً همه کارشناسان روی آن تاکید دارند، میسر شدن رشد صنایع بالادستی و پایین دستی فولاد به مدد مکانیسم بازار بوده است. «پیام اقتصادی بورس کالا» به منظور بررسی شرایط فعلی صنعت و عوامل مؤثر در توسعه صنعت فولاد با سید رسول فیلیفه، سلطان‌ی دبیر انجمن تولیدکنندگان فولاد ایران به گفت و گو نشست. است که در ادامه می‌فوانید.

سحر نمایی

خود را انجام می‌دهند و تمامی این‌ها امکانات خوبی محسوب می‌شود.

از سوی دیگر بورس کالا ضامن عرضه‌های بالا است و عرضه‌های زیاد باعث رقابتی کردن قیمت می‌شود و لازم است که تشویق‌ها و مشوق‌ها برای افزایش عرضه‌ها در بورس کالا بیشتر شود. همچنین بورس کالا باید مقررات خود را آسان‌تر کند تا همه تولید کنندگان برای عرضه محصولات و تولیدات خود در بورس کالا ترغیب شوند.

در پایان اینکه دولت نیز باید با استفاده از بورس کالا دیگر به سمت قیمت گذاری کالاها نرود چراکه در بورس همه چیز شفاف و براساس عرضه و تقاضا معامله

می‌شود و به نظر می‌رسد که بهترین اتفاق برای رونق تولید نیز همین باشد.

با بازار برخورد شود، مشکل خاصی در تنظیم بازار داخلی وجود نخواهد داشت.

به طور نسبی فولاد تولیدی به جز در برخی از اقلام کفاف نیاز داخلی را می‌دهد؛ اقلامی مانند ورق، میلگرد و تیر آهن و غیره نیازهای داخلی را مرتفع می‌کند البته در برخی اقلام ورق ساخت داخل، هنوز کمبودهایی ممکن است وجود داشته باشد؛ اما در مجموع بازار فولاد کشور توانسته رسالت‌های خود را در سال‌های اخیر انجام دهد که نشانه آن همان تأمین نیاز داخلی کشور است.

حدود یک دهه گذشته مثلاً در سال ۸۶ کشور سالانه ۱۱ میلیون تن فولاد وارد می‌کرد که از این حیث جزو بزرگترین واردکنندگان فولاد در جهان محسوب می‌شدیم؛ اما این روند در حال حاضر کاملاً برعکس شده و رقم ۱۱ میلیون تن واردات فولاد به کمتر از دو میلیون تن رسیده و از سوی دیگر صادرات فولاد هم به ۸ میلیون تن در سال بالغ شده است.

بورس کالای ایران طی سال‌های اخیر تا چه حد توانسته به توسعه، فروش محصولات فولادی و رونق بازار این محصول کمک کند؟

بورس کالا نقش بارزی در توسعه صنعت فولاد کشور ایفا می‌کند، در حقیقت این بازار مالی دارای ابزارهایی است برای کمک به حذف تشریفات زاید توسعه، تولید و فروش فولاد به طوری که کمپانی‌های بزرگ دیگر نیازی به برگزاری مناقصه ندارند و خریدهای خود را در بورس کالا انجام می‌دهند و یا تولیدکنندگان نیز با عرضه و فروش محصولات فولادی در بورس کالا نیازی به تشریفات ندارند و بدون نیاز به حضور در پروسه‌های زمانبر، فروش

وضعیت تولید و فروش صنعت فولاد کشور به عنوان یکی از صنایع بزرگ و مهم به چه نحوی بوده و سهم داخلی و میزان مصرف داخلی چه میزان است و برای افزایش سهم صادرات این محصول چه اقداماتی صورت گرفته است و چه چشم اندازی برای این صنعت ترسیم می‌شود؟

یکی از شاخص‌های مهم صنعت فولاد طی سال‌های اخیر رشد سالانه آن است؛ صنعت فولاد یکی از صنایعی است که به اهداف آن در افق سال ۱۴۰۴ نزدیک شده‌ایم به طوریکه تولید فولاد کشور در حال حاضر به میزان ۲۵ میلیون تن رسیده و با طرح‌های در دست اجرا به ۳۰ میلیون تن و بعد از آن به ۳۵ میلیون تن خواهد رسید که رشد چشمگیری در این صنعت مهم کلیدی کشور به شمار می‌رود. این روند مطلوب باعث شده که تولید فولاد ایران در سال جاری میلادی با سه پله رشد از رتبه سیزدهم به جایگاه دهم دنیا برسد.

یکی از جنبه‌های مهمی که باید به آن توجه داشته باشیم بحث صادرات فولاد است؛ به عبارت دیگر اگر نیمی از تولید ۲۵ میلیون تن به مصرف داخلی اختصاص می‌یابد باید نیم دیگر آن را به صادرات اختصاص دهیم که این میزان توانایی بالایی محسوب می‌شود.

برای افزایش صادرات این محصول استراتژی یک چه اقداماتی انجام شده و یا لازم است انجام شود و از سوی دیگر آیا با رشد صادرات، مشکلی در تأمین نیاز بازار داخلی وجود خواهد داشت یا خیر؟

یکی از مهمترین مباحث در صنعت فولاد توجه دولت به سیاست مقررات زدایی بوده که لازم است این موضوع به شدت پیگیری شود تا با کمک آن صادرات فولاد به خوبی و با سهولت بیشتری انجام شود.

در سیاست‌های تنظیم بازار داخلی به دلیل فراوانی و تولید بالا مشکلی وجود ندارد و چنانچه با آرامش

گفت و گو با مدیرعامل فولاد کویر

عینک خوش بینی از آینده صنعت فولاد

فولاد یکی از محصولات اصلی بورس کالا از ابتدای راه اندازی تاکنون بوده که همه زمان‌ها از آرامش تا التهاب بازار آمار قابل قبولی از این محصول بر تابلوی بورس نقش بسته است. «پیام اقتصادی بورس کالا» به همین بهانه با احمد شورش مدیر عامل فولاد کویر گفتگویی انجام داده است.

وضعیت صنعت فولاد کشور طی سال‌های اخیر چگونه بوده و این صنعت مهم ایران امروز در چه جایگاهی قرار دارد؟

فولاد یکی از استراتژیک‌ترین محصولات کشور است که صادرات آن ارزآوری مطلوبی به دنبال دارد و می‌تواند راه صنعتی شدن را هموارتر کند. همچنین توسعه بیشتر این صنعت می‌تواند به گونه‌ای باشد که در آینده فولاد جایگزینی برای نفت باشد. در این بین چنانچه دولت بازنگری در وضعیت مالیات و برخی مسائل این چینی صنعت فولاد داشته باشد می‌تواند منجر به ارزش افزوده شده و حتی تمام مناطق کشور را مرتقی کرده و اشتغالزایی به همراه داشته باشد.

بر اساس آمارها نیز صنعت فولاد کشور طی نیمه دوم دهه ۸۰ و پس از آن در دهه ۹۰ دچار تحولات و اتفاقات مثبتی شد به طوری که تولید محصول خام فولاد با رشدی قابل توجه به حدود ۲۴ میلیون تن رسیده که البته تحول بزرگی محسوب می‌شود.

در این شرایط امید است مسائلی و مشکلاتی که به واسطه تحریم‌ها برای این صنعت مهم و استراتژیک کشور ایجاد شده هر چه سریع‌تر حل شده تا صادرات این محصول روبه افزایش باشد. البته برخی مشکلات توسعه صنعت فولاد کشور به مسائل داخلی بازمی‌گردد که توجه بیشتر وزارت صمت را در این زمینه می‌طلبد. در این حوزه به تازگی وزارت صنعت، معدن و تجارت حرکت‌هایی را برای حل مسائل و مشکلات صنعت فولاد و صادرات آن آغاز کرده و اتاق فکری در این رابطه ایجاد شده است.

وضعیت فروش محصولات فولادی در بازارهای بین‌المللی چگونه است و تحریم‌ها تا چه حدی بر فروش، بازار و مشتریان محصولات فولادی تأثیر گذاشته است؟

توجه به بازارهای بین‌المللی و رقبا در سطح بین‌المللی نیز باید مورد توجه قرار گیرد؛ زیرا کسب بازارهای بین‌المللی یک یادآور روز اتفاق نمی‌افتد و بنابراین باید به هر طریقی به فکر حفظ آن باشیم؛ لازمه آن نیز صادرات است و تنها از طریق صادرات می‌توانیم بازارهایی را که داشته‌ایم همچنان حفظ کنیم؛ در غیر اینصورت کسب دوباره

بازار و مشتری کار مشکلی است. به هر حال آمار سال گذشته از صادرات مطلوب فولاد حکایت دارد که امیدواریم در پایان سال ۹۸ آمارهای به مراتب بهتری در حوزه صادرات به ثبت رسیده باشد.

نقش بورس کالا در توسعه صنعت فولاد و شفافیت قیمت‌ها چگونه بوده و بورس کالا تا چه حد توانسته در این زمینه مؤثر باشد؟

بورس کالای ایران مرجع مناسب و خوبی است که می‌تواند صنعت فولاد را در جهت صحیح واقعی کردن قیمت‌ها یاری رساند. در سال‌های ابتدایی فعالیت بورس تنها چند شرکت فولادی در بورس کالا فعال بودند و محصولات خود را ارائه می‌کردند اما طی چند سال اخیر شرکت‌های فولادی در این زمینه بسیار فعال شده‌اند که این امر به فراهم شدن زیرساخت‌ها در بورس بوده تا آنجا که در حال حاضر گستردگی عرضه محصولات فولادی را بیش از گذشته در بورس کالای ایران شاهد هستیم.

با حضور شرکت‌های فولادی در بورس کالا مصرف‌کنندگان نهایی این محصول می‌توانند از قیمت‌های واقعی اطلاع حاصل کنند و بر این اساس است که گفته می‌شود بورس کالا مرجع خوبی برای محصولات فولادی در راستای کشف قیمت است.

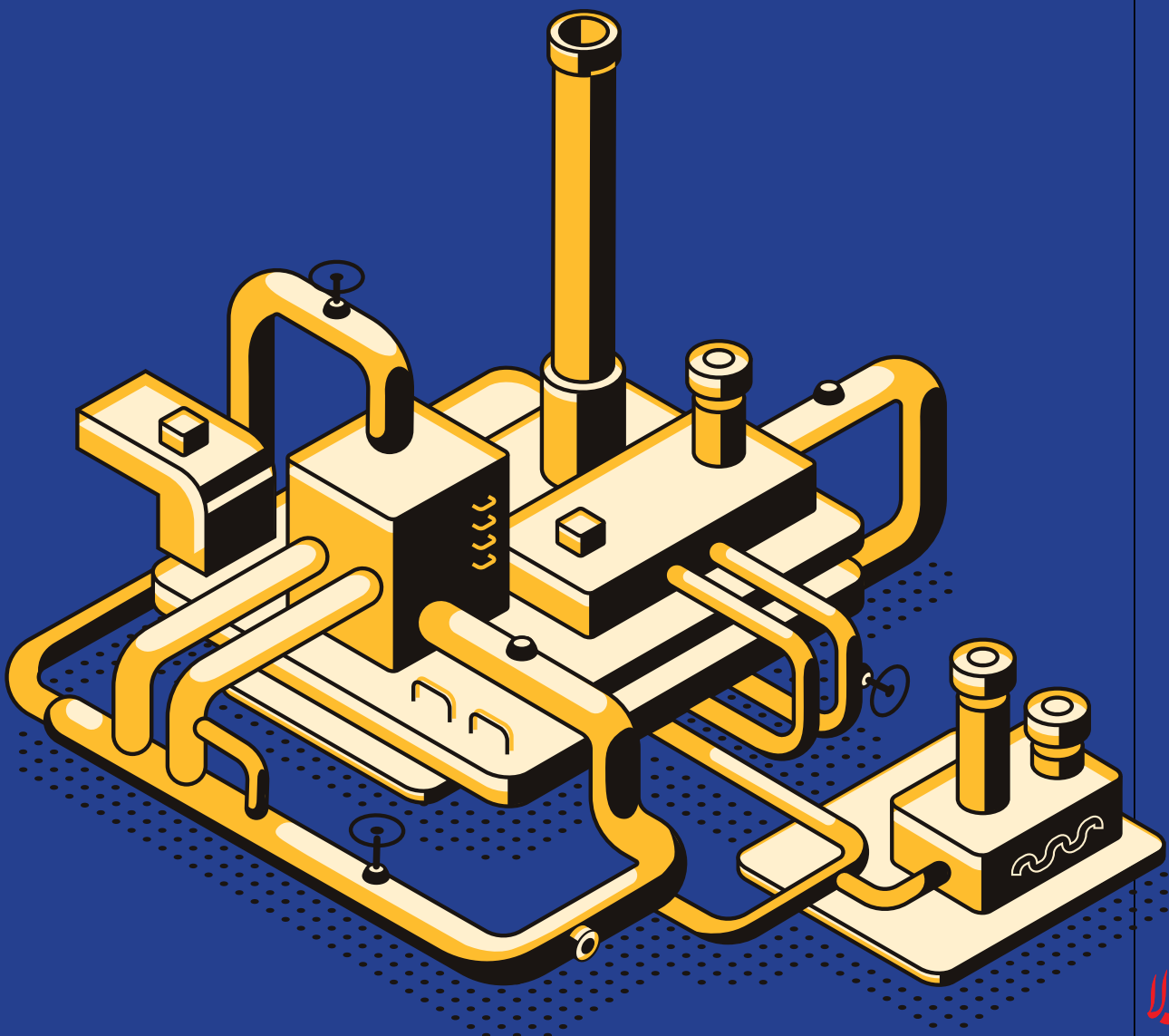
این در حالی است که برخی موانع به ویژه برای بخش خصوصی از جمله سپرده گذاری‌ها، وثایق و اخذ تضامین بلندمدت وجود دارد که بر اساس مذاکرات انجام شده این موضوعات در حال برطرف شدن است که با همه این تفاسیر می‌توان در خصوص آینده صنعت فولاد و حضور همه جانبه این محصول در رینگ بورس کالا امیدوار بود.

بهرس کالا تسهیل کننده تولید در زنجیره صنایع پتروشیمی

ارتباط معنادار حجم معاملات و رشد تولید

محمد حسین بابالو

بورس کالا

بررسی دقیق تر بازارها استفاده کرد. البته محصولات مورد معامله در این گروه کالایی از گستردگی بالایی برخوردار است و از برخی محصولات نفتی و فرآورده‌ها تا محصولات پتروشیمیایی و حتی معدنی و صنعتی و یا مواد مورد استفاده در تولید محصولات غذایی را شامل می‌شود. همچنین گستردگی صنایع مصرف کننده در این گروه کالایی هم برجسته است تا جایی که از صنایع تولید چسب و رزین گرفته تا تولید مصالح ساختمانی تا تولید سایر پلیمرها را شامل می‌شود. مثلاً اسید استیک یا جوش شیرین با مصرف در صنایع غذایی در کنار سود کاستیک با مصرف در تولید سرامیک و یا حتی ترکیبات الکلی در این گروه کالایی جای می‌گیرند. همین وضعیت در کنار اهمیت بالا در فرآیند تولید موجب شده تا شرکت‌های مختلفی حاضر باشند به هر قیمتی مواد اولیه مورد نیاز خود را خریداری کنند زیرا عدم تزریق یک کالای خاص به معنی بلااستفاده ماندن سایر مواد اولیه و وقفه در فرآیند تولید خواهد شد. این ویژگی‌ها به معنی نیاز به گسترده‌ای از شیوه‌های معاملاتی و ابزارهای مالی است که تنها در بورس کالای ایران جمع می‌شود.

آمارهای معاملاتی نشان می‌دهد که با ورود محصولات پتروشیمیایی و ترکیبات شیمیایی به بورس کالا وضعیت معاملات این گروه کالایی از تعادل مطلوبی برخوردار شده است. به عنوان مثال در سال ۹۰ حجم معاملات ترکیبات شیمیایی در بورس کالا چیزی نزدیک به ۸۱۶ هزار تن بوده است که این رقم در سال گذشته به بیش از ۱ میلیون و ۴۳۳ هزار تن رسیده که از رشدی ۷۵ درصدی برخوردار است. البته برای سال جاری برآورد می‌شود این نرخ به بیش از ۱ میلیون و ۵۰۰ هزار تن برسد اگرچه انتظارات در این بازار چیزی بیش از این ارقام است. این در حالی است که در همین بازه زمانی حجم دادوستد پلیمرها در بورس کالا رشدی ۱۴۹ درصدی داشته که تقریباً ۲ برابر رشد حجم معاملات ترکیبات شیمیایی در بورس کالا است. ضعف نسبی عرضه‌ها و سرمایه‌گذاری‌های محدود برای تولید این گروه‌های کالایی در کنار واردات ناچیز از دلایل اصلی عدم رشد جدی این حجم معاملاتی در بورس کالا است. البته برخی از محصولات همچون جوش شیرین از این بازار خارج شده است ولی برخی از محصولات معدنی به جای آن به عرضه‌ها افزوده شده که بخشی از ضعف در رشد عرضه‌ها را جبران می‌کند. هم‌اکنون روال معاملاتی در این گروه کالایی صعودی است و برای سال‌های آینده به احتمال قوی شاهد رشد بیشتر از برآورد برای تقویت حجم معاملات ترکیبات شیمیایی در بورس کالا خواهیم بود.

است چیزی نزدیک به ۶،۴ برابر است. البته برای سال جاری برآورد می‌شود که این نرخ یعنی حجم معامله پلیمرها در بورس کالا به بیش از ۳،۵ میلیون تن برسد که یک رکورد معنی‌دار و تاریخی در این بازار است. در سال ۹۷ به نسبت مدت مشابه سال قبل از آن حجم معاملات پلیمرها در بورس کالا ۱۳،۷۸ درصد رشد داشته اگرچه به دلیل بحران‌های اقتصادی و تکان‌های قیمتی، بخش مهمی از پتانسیل رشد حجم معاملات از حالت بالقوه به بالفعل بدل نشده است. به عنوان نمونه در سال ۹۶ حجم معاملات پلیمرها در بورس کالا در مقایسه با مدت مشابه سال قبل از آن بیش از ۲۷ درصد رشد داشته این داده به این معنی است که برای سال ۹۸ می‌توان به رشد بیشتر حجم معاملات به نسبت سال قبل از آن خوش بین بود. البته نوسان قیمت‌ها با محوریت بهای ارز مورد محاسبه در نرخ‌های پایه خود یکی از داده‌های اثرگذار بر بازار بوده و در صورتی که شاهد ثبات نسبی نرخ و کاهش قیمت‌های پایه در بورس کالا باشیم می‌توان به رونق بیشتر معاملات در بورس کالا بیش از پیش خوش بین بود. از سوی دیگر سرمایه‌گذاری‌های جدید در صنایع بزرگ بالادستی به رغم تحریم‌ها هنوز در دستور کار قرار دارد و با توجه به تکمیل اغلب واحدهای تولیدی در مسیر خط لوله اتیلن غرب می‌توان به رشد بیشتر حجم تولید در صنایع بزرگ و افزایش عرضه در بورس کالا خوش بین بود که می‌تواند بستر برجسته‌ای برای حمایت از صنایع داخلی باشد.

رنگار رشد گام به گام در بازار محصولات شیمیایی

بازار محصولات شیمیایی در بورس کالا یکی از مهمترین و شاید حساس ترین بازار صنعتی در گروه محصولات پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی به شمار می‌رود. مصرف کنندگان این گروه کالایی اغلب شرکت‌های بزرگی هستند که تداوم تولید در گروه عرضه و تزریق این کالا به صنعت است بنابراین پتانسیل جهش‌های قیمتی و یا وقفه در فرآیند تولید برای این گروه کالایی از اهمیت بالاتری برخوردار است. با توجه به ویژگی‌های فنی این محصولات امکان نقل و انتقال سریع و یا انبارداری گسترده برای این محصولات محدود است بنابراین اغلب واسطه‌ها توجه چندانی به سفته‌بازی بر این گروه کالایی از خود نشان نمی‌دهند. این شرایط به صورت کلی موجب شده تا نوسان حجم معاملات محصولات شیمیایی به وضوح وضعیت تولید در کشور و همچنین شرایط مصرف در صنایع میان‌دستی و پایین دستی حوزه محصولات پتروشیمی را نشان دهد که می‌توان از این داده برای

ورود محصولات پتروشیمی به بورس کالا اگرچه سابقه‌ای به قدمت تشکیل بورس کالای ایران با ابعاد و ویژگی‌های فعلی دارد، ولی قدرت‌نمایی رشد حجم معاملات را می‌توان به افزایش ظرفیت تولید در صنایع بزرگ پتروشیمی در سال‌های گذشته مرتبط دانست. البته حجم معاملات در بورس کالا از دو پست اصلی رشد عرضه و رشد تقاضا توأمان انرژی می‌گیرد یعنی رشد حجم معاملات را می‌توان به معنی افزایش توأمان حجم تولید در صنایع بزرگ بالادستی و صنایع کوچکتر پایین دستی دانست. این سیگنال اگرچه در نگاه اول یک داده بدیهی به شمار می‌رود ولی در ذات خود حمایت واقعی و عملیاتی از زنجیره تولید و افزایش ارزش افزوده را برجسته می‌سازد. به ازای هر تن رشد حجم معاملات در بورس کالا می‌توان بقیه داشت که همین میزان به تولید واقعی در کشور اضافه شده است بنابراین حمایت از حجم معاملات در بورس کالا را باید یک الزام ملی به شمار آورد مخصوصاً در حوزه محصولات پتروشیمی که از اشتغال‌زایی بالایی نیز برخوردار بوده و هست.

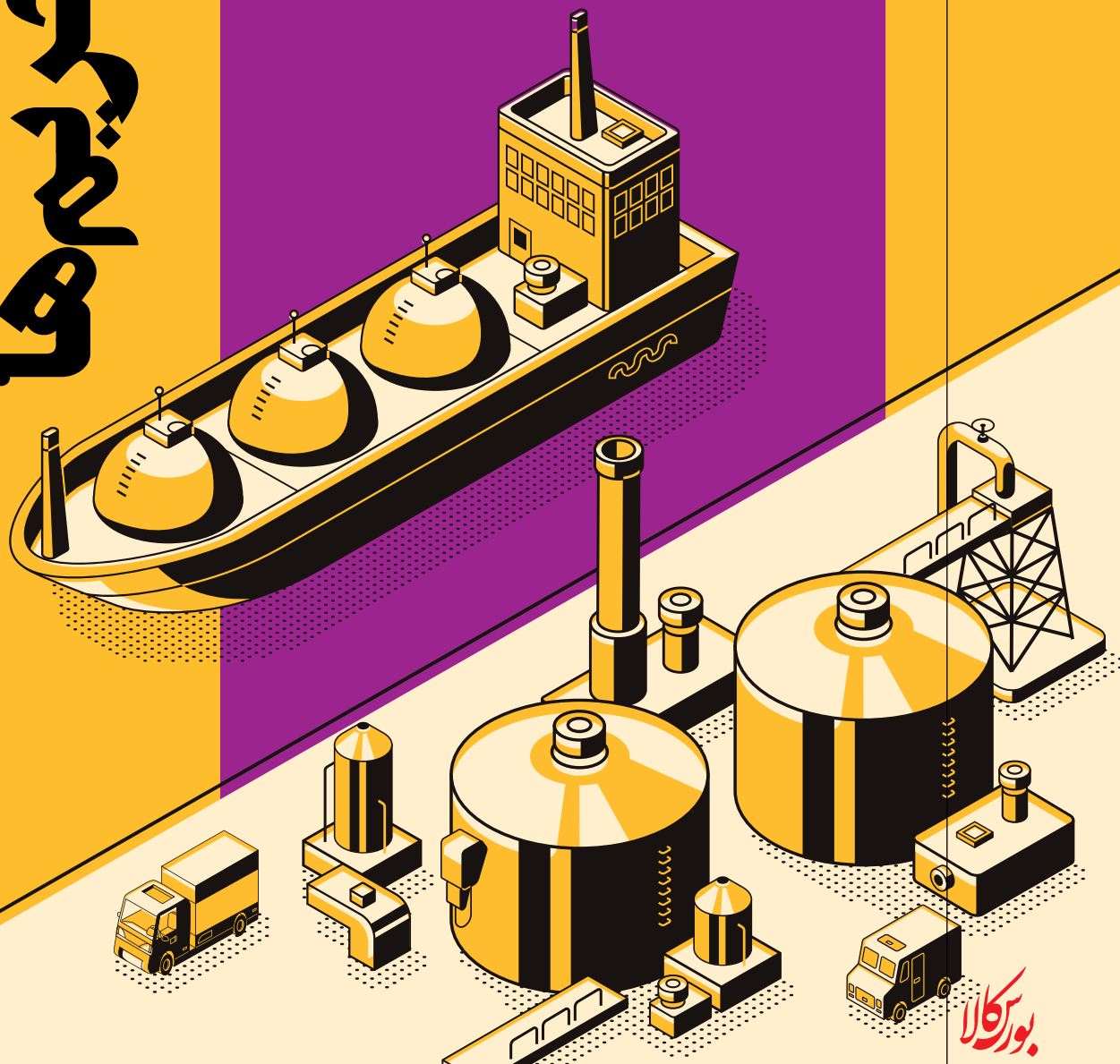
بازر پلیمرها را می‌توان قلب تپنده معاملات محصولات پتروشیمی در بورس کالا به شمار آورد که از یک سو از بیشترین حجم معاملاتی به نسبت سایر گروه‌های کالایی در حوزه محصولات پتروشیمی برخوردار بوده و از سوی دیگر با مصرف هر تن پلیمر می‌توان انتظار داشت که به همان میزان محصول نهایی در کشور تولید شده است. این در حالی است که صنایع جانبی بسیاری در حوزه صنایع تکمیلی در صنعت پتروشیمی با محوریت پلیمرها فعال هستند که به افزایش راندمان و بازده تولید و رشد کیفیت محصولات تولیدی کمک می‌کنند.

هر هفته حجم معاملات پلیمرها در بورس کالا مورد رهگیری دقیق قرار می‌گیرد و این حجم را می‌توان به عنوان یک حد فرضی بین رونق و رکود به شمار آورد. البته این روند کلی همه ساله در حال بهبود و تغییر است و در این بازار شاهد رشد حجم معاملات سالانه برای اغلب سال‌های اخیر بوده‌ایم همچنین وضعیت واقعی تولید را می‌توان در همین آمارهای ذکر شده مشاهده کرد.

در سال گذشته بیش از ۳ میلیون و ۲۰۰ هزار تن از انواع پلیمرها در بورس کالای ایران مورد معامله قرار گرفته است. این در حالی است که این میزان در سال ۸۷ چیزی نزدیک به ۵۰۰ هزار تن بوده است یعنی در فاصله سال‌های ۸۷ تا ۹۷ حجم معاملات در بورس کالا بیش از ۶ برابر شده است. این یعنی میزان ظرفیت واقعی تولید که از بستر بورس کالای ایران در خلال این سال‌ها تغذیه واقعی شده

تأمین آسان مواد اولیه با وجود تحریرها

بازار محصولات پتروشیمی در بورس کالا اغلب با محوریت بازار پلیمرها شناخته می‌شود. آن‌هم در شرایطی که مواد اولیه مورد معامله اغلب به صورت مستقیم در وامدهای مصرف‌کننده به محصولات نهایی بدل می‌شوند. در این میان آمارها مکایت از بهبود بازار در ماه‌های آینده دارد. بهبودی که از مسیر رشد تقاضای مؤثر فواید بود و معرفی از تقویت بنیادین بازار به شمار می‌رود. در این رخدادهای تولیدکنندگان واقعی در صنایع تکمیلی مهمترین بازیگران این بازار بوده و هستند آن‌هم در شرایطی که کمتر وارد مصرف‌کننده‌ای می‌تواند در ماه‌های اخیر از عدم تأمین کالا و مواد اولیه مورد نیاز خود شکوه کند. نوسان قیمت‌های پایه با اهرم دلار نیمایی هم دیگر نگرانی بزرگی برای بازار به شمار نمی‌رود. به احتمال قوی شهریورماه شاهد بهبود ملمس معاملات و تقویت تولید در صنایع تکمیلی خواهیم بود همان‌گونه که اولین شواهد از رونق مجدد بازار در تیرماه با رشد ملمس معاملات و رسیدن به رقمی نزدیک به ۲۰۰ هزار تن داد و ستد ماهانه ممقق شده است.

سال جاری بورس کالا است. البته پایین بودن حجم معاملات در فروردین ماه بیشتر به دلیل نیمه تعطیل بودن نیمه اول فروردین در بازارهای غیر رسمی است که نشان دهنده پایین بودن حجم تولید در این ماه به شمار می‌رود. البته در دو ماه خرداد و تیر در بازارهای داخلی یک رکود نسبی حاکم شد که این رکود اثرات خود را بر بازار پلیمرهای بورس کالا نیز به اثبات رساند تا جایی که حجم معاملات خرداد ماه رقمی نزدیک به ۱۷۸ هزار تن بود که کمترین حجم معاملات ماهانه در سال جاری است. اما به مرور زمان با کاهش شتاب رشد قیمت‌های پایه به دلیل نوسان نرخ دلار نیمایی، حجم تقاضا نیز افزایش یافت تا جایی که حجم معاملات تیر ماه باز هم به روال افزایشی خود بازگشت. در این ماه نزدیک به ۲۰۰ هزار تن از انواع پلیمرها در بورس کالای ایران مورد معامله قرار گرفت که با توجه به این روند افزایشی، می‌توان گفت که بازار خود را با ویژگی‌های ذاتی خود وفق داده و در مسیر رشد حجم معاملات و تقویت تولید در صنایع تکمیلی گام برداشته است. این وضعیت البته برای مرداد ماه احتمالاً نمود عینی بیشتری خواهد داشت و به سادگی می‌توان تخمین زد که حجم معاملات در دو ماه پایانی تابستان ۹۸ در مسیری صعودی قرار خواهد گرفت. این در حالی است که قیمت دلار آزاد و نیمایی هم به یکدیگر بسیار نزدیک شده و این رشد انتظاری حجم معاملات به معنی بهبود بنیادین بازار از مسیر تولید واقعی در صنایع تکمیلی ایجاد شده است. این روند در صورت تداوم به محرک مهمی برای صنایع تکمیلی بدل شده که می‌تواند با تقویت واقعی بازارها، منافع اغلب افراد را بر آورده سازد. رقابت در بازارهای بین‌المللی هم اگرچه با نوسان قیمت دلار آزاد تغییر می‌کند ولی شرایط کلی معاملات نشان می‌دهد که روند افزایشی حجم معاملات ادامه خواهد یافت و واحدهای مصرف‌کننده پلیمرها بالاخره گلیم خود را از آب بیرون می‌کشند. آینده این بازار با فرض عرضه گسترده مواد اولیه در بورس کالا روشن است آن هم در شرایطی که پتانسیل سفته بازی و واسطه‌گری تقریباً وجود ندارد.

پتانسیل حمایت از تولید را فراهم کرده است آن هم در شرایطی که قیمت‌های دلار نیمایی و نرخ دلار آزاد به یکدیگر بسیار نزدیک شده‌اند. این وضعیت یعنی نزدیک تر شدن نرخ‌های رسمی و غیر رسمی در بازار آزاد که سال‌ها به عنوان یک آرزو برای بسیاری از فعالان اقتصاد و تصمیم‌سازان اقتصاد ایران باقی مانده بود؛ ولی در شرایط فعلی آن هم با وجود تحریم‌ها، این اتفاق در حال خودنمایی است. البته نزدیک تر شدن این دو نرخ به معنی افزایش فشار بر قیمت دلار رسمی است و با کاهش نرخ دلار در سامانه سنا، قیمت ارز نیمایی هم در مسیر نزولی بنیادین قرار خواهد گرفت. از هم‌اکنون شاهد افزایش عرضه ارز به سامانه نیما هستیم که جرقه‌های مهمی از کاهش این نرخ را پس از چندین هفته رشد قیمت‌های نیمایی به همراه داشته است. احتمالاً این روند ادامه خواهد یافت و همین سیگنال به معنی کاهش نرخ‌های پایه در بورس کالا است و میزان بیشتری از خریداران را به خرید ترغیب خواهد کرد. ذات رقابت داده دیگری است که به خوبی در شرایط فعلی ایفای نقش می‌کند و دیگر هر تولیدکننده کوچک و بزرگی نمی‌تواند بر مبنای نرخ ارز از سودهای بادآورده برخوردار شود آن هم در شرایطی که دیگر فرآیندی تحت عنوان توزیع رانت را شاهد نیستیم. البته به سادگی می‌توان تخمین زد که روزهای سخت پیشین تداومی نداشته و با کاهش قیمت دلار نیمایی، بهای پلیمرها در بورس کالا نیز تعدیل خواهد شد که به معنی بازگشت تقاضا به این بازار است.

آمارهای معاملاتی در بورس کالا

در ماه‌های اخیر دو روند متفاوت بر حجم معاملات پلیمرها در بورس کالا اثرگذار است. تا اواخر اردیبهشت ماه شاهد یک روند صعودی در حجم معاملات بودیم که در ماه‌های بعدی این روند اندکی تعدیل شد. فروردین ماه از ۲۴۰ هزار تن عرضه پلیمرها، ۲۱۸ هزار تن آن مورد معامله قرار گرفت که این حجم داد و ستد در اردیبهشت ماه به نزدیکی ۳۳۰ هزار تن رسید که تاکنون بالاترین حجم معاملات ماهانه پلیمرها در

بازار پلیمرها در بورس کالا به عنوان مهمترین بازار در گروه محصولات پتروشیمی در سال جاری به نسبت مدت مشابه سال قبل و یا حتی متوسط سال گذشته با تغییرات بسیاری روبه‌رو شده است. در سال گذشته به دلیل الزام به عرضه محصولات پتروشیمیایی با نرخ پایه دلار ۴۲۰۰ تومانی و بدون احتساب نوسان آزاد قیمت‌ها و الزامی بودن سقف مجاز رقابت، شاهد هجوم خریداران بودیم. در سال گذشته این روند در نهایت تعدیل شد و بازار با روال منطقی تری همراه گشت هر چند که هنوز هم برخی نقدها به ساز و کار قیمت‌های پایه به مبنای دلار نیمایی وجود دارد ولی در مقایسه با سال قبل اوضاع به شدت تغییر کرده است. البته با کاهش قیمت دلار آزاد و نزدیک تر شدن دلار نیمایی و سنا (نرخ ارز در صرافی‌ها) شاهد هستیم که تقاضای کاذب به شدت کاهش یافته و واقعیت‌های قیمتی بر پایه مکانیزم عرضه و تقاضا نقش آفرینی برجسته تری داشته باشد که برای تحلیل منطقی شرایط فعلی باید تمامی این موارد را به وضوح مورد بررسی قرار داد.

کاهش حجم معاملات یکی از این موارد است. به عنوان یک مثال مشخص، متوسط حجم معاملات هفتگی در بورس کالا در سال گذشته کمتر از ۶۳ هزار تن بوده است ولی در اغلب هفته‌های اخیر، حجم معاملات واقعی پلیمرها در بورس کالا کمتر از این میزان بوده و هست. این شرایط اگرچه یک گام عقب‌نشینی بازار به شمار می‌رود ولی از داده‌های بسیار مهم و جذابی هم برخوردار شده است. به عنوان یک نمونه دیگر در سال جاری و مخصوصاً در ماه‌های خرداد و تیر، شاهد رقابت‌های محدودی در بورس کالا برای خرید پلیمرها بودیم تا جایی که حتی گریدهای جذاب پلیمری همچون پلی‌پروپیلن‌ها و بی‌پلی‌اتیلن‌های ترفتال‌بتری هم از رقابت‌های گسترده برخوردار نشده‌اند یعنی تمامی خریداران واقعی به سادگی می‌توانند مواد اولیه مورد نیاز خود را خریداری کرده و پتانسیل واسطه‌گری و سفته‌بازی به حداقل خود رسیده است. هم‌اکنون می‌توان ادعا کرد که هر خریدار و یا مصرف‌کننده واقعی در صنعت می‌تواند نیاز خود را از بورس کالا تأمین کرده و نوسان نرخ نیز محدود بوده و هست. به این ترتیب ذات خرید با آزادی عمل کامل یک مزیت برجسته به شمار می‌رود که هم‌اکنون در دسترس است. این روند تا جایی ادامه خواهد یافت که بهبود بنیادین بازار از مسیر رشد تقاضای واقعی در کنار عرضه مکفی در بورس کالا،

وضعیت معاملات ماهانه پلیمرها در بورس کالا - تن

عرضه	حجم معاملات	تقاضا	تیر ۹۸
۳۶۸۳۶۲,۲	۱۹۹۹۹۰,۷	۲۸۶۲۳۲,۹	تیر ۹۸
۳۰۶۱۴۲,۸	۱۷۷۹۵۹,۳	۲۵۷۵۳۶,۳	خرداد ۹۸
۳۶۶۵۷۱,۳	۳۲۹۳۲۷,۵	۵۴۰۵۹۶	اردیبهشت ۹۸
۲۴۰۸۶۷,۱	۲۱۸۶۸۸,۷	۳۶۲۳۹۸,۹	فروردین ۹۸

تبدیل دارایی‌ها به اوراق، توان بالقوه افزایش کارایی بازارها

مدیریت طلایی

فرآیند تأمین مالی

مبلغ آنها به جریانات نقدی حاصل از دارایی‌های اصلی بستگی دارد.

نیازسنجی در بورس‌های کالایی

در دنیا تاریخچه‌ای برای بورس‌های کالایی تعریف شده است. در ابتدا بورس‌های کالایی محلی برای انجام معاملات نقد بودند. سپس با این تفکر که می‌توانند این روند را به آینده نیز تعمیم دهند ابزاری به نام فورواردا اختراع کردند. بعد از آن فکر کردند کالاهایی که معامله می‌کنند در بسیاری از مواقع جایجا کردن آن با هزینه‌های بالایی همراه است از همین رو گواهی سپرده کالایی را منتشر کردند.

باتاریخچه فوق می‌توان دریافت که بدون آنکه ابتدا گام دوم یعنی انتشار گواهی سپرده کالایی برداشته شود، اگر بخواهیم سراغ ابزارهای پیشرفته نظیر آپشن و آتی برویم، به نوعی امکان پذیر نیست. به نظر می‌رسد در قدم اول باید اوراق بهاداری وجود داشته باشد که بتوان بر مبنای آن دارایی پایه اقدام به معامله کرد. تجربه‌ای که در بورس‌های کالایی دنیا هم صورت گرفته، همین است. گرچه در مورد دارایی‌هایی نظیر سکه طلا که چند ویژگی از قبیل «بازار پرترفسدار»، «نقدینگی بالا»، «بازار نقد قوی» و «بازیگران زیاد» را دارد،

دارایی‌ها به اوراق بهادار، فرصتی بسیار جذاب و طلایی برای تأمین مالی به شمار می‌آید.

مفهوم تبدیل به اوراق بهادار کردن دارایی‌ها برای نخستین بار در ایالات متحده آمریکا و در دهه ۱۹۷۰ ابداع شد. این تکنیک در ظرف چند دهه به عنوان یک محصول مالی بسیار مهم و ارزشمند در بخش بانکداری متعارف مورد پذیرش قرار گرفت و از آن پس، بهره‌گیری از فرآیند اوراق بهادار سازی دارایی‌های یکی از راهکارهای اصلی جهت تولید جریان وجوه نقد به شمار می‌رود.

تبدیل دارایی‌ها به اوراق بهادار

«اوراق بهادار کردن دارایی‌ها» عبارت است از تبدیل دارایی‌های غیر نقد به اوراق بهادار قابل معامله در بازار سرمایه. به عبارت دیگر، این روند شامل فرآیند ادغام مجموعه‌ای از وام‌ها یا به طور کلی دارایی‌های مالی همگن و انتقال آن به شرکت یا یک کسب و کار و انتشار اوراق بهادار به پشتوانه آن است.

«تبدیل به اوراق بهادار کردن دارایی‌ها» با بدهی وثیقه دار یا وام دادن سنتی بر پایه دارایی‌ها که در آن وام‌ها یا دیگر انواع حق مالی به شخص ثالثی معمولاً یک شرکت یا یک کسب و کار با هدف خاص تخصیص یافته یا فروخته می‌شود، متفاوت است. این ابزار دارایی هدف خاص به نوبه خود، یک یا چند ابزار بدهی اوراق بهادار به پشتوانه دارایی انتشار می‌دهد که بهره و اصل

یکی از مهمترین نهاده‌های تولید در هر فعالیتی، سرمایه است که به صورت‌های مختلفی از جمله نیروی کار، وجوه نقد و وسایل فیزیکی ظاهر می‌شود و برای فراهم کردن آن حالت‌های مختلفی وجود دارد که یکی از این حالت‌ها تأمین مالی است. در این بین بهترین مزایای تأمین مالی حذف واسطه‌گری مالی است، یعنی اوراق بدهی قابل فروش مستقیم به دست خریداران می‌رسد.

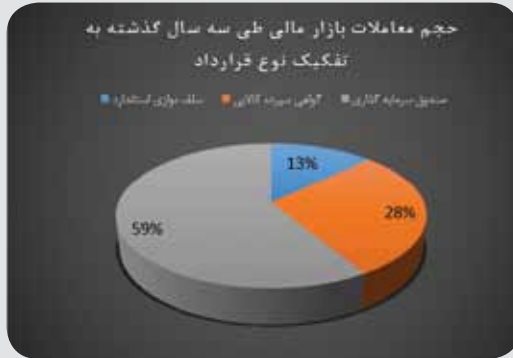
تأمین مالی روش‌های زیادی دارد که از مهم‌ترین آن‌ها می‌توان به تبدیل به اوراق بهادار کردن دارایی اشاره کرد و شاید بتوان گفت انقلابی‌ترین تغییر در بازارهای مالی، حرکت به سمت عدم واسطه‌گری باشد که باضعیف کردن رابطه بین بانک‌ها و مشتریانشان و همزمان با آن افزایش روابط مستقیم بین عرضه کنندگان نهایی و استفاده کنندگان منابع مالی است. در این رابطه، تبدیل به اوراق بهادار کردن دارایی‌ها به یک واحد تولیدی این امکان را می‌دهد که از طریق برداشتن واسطه‌هایی چون وام دهندگان بانکی که قبلاً بین شرکت و منبع نهایی پول بازارهای مالی قرار می‌گرفتند، منابع مالی کم هزینه‌تری را به دست آورد. به این ترتیب، شرکت برای تأمین مالی هزینه‌های هنگفت تأمین مالی را که توسط بانک‌ها و مؤسسات مالی دریافت می‌شود، متحمل نمی‌شود. از این رو، می‌توان گفت تبدیل

جدول یک

شرح	سال ۱۳۹۵		سال ۱۳۹۶		جمع تا سال گذشته	
	ارزش (میلیارد ریال)	مقدار (تن)	ارزش (میلیارد ریال)	مقدار (تن)	ارزش (میلیارد ریال)	مقدار (تن)
سلف سوئی استاندارد	۲۴,۰۱۲,۹۵۱,۱۸۸	۲۹,۵۸۱,۳۳۵	۲۵,۳۳۹,۹۰۰	۲۰,۳۶۶,۶۳۸,۸۸۵	۱۹,۸۸۳,۶۹۵	۱۷,۵۲۵,۳۱۰,۵
گواهی سپرده کالایی	۲,۶۲۹,۸۳۶,۶۲۲	۲۵,۳۱۹,۲۰۵	۵,۰۰۲,۶۶۹,۶۲۲	۴۹,۵۲۹,۳۲۴	۹۵,۸۱۹,۳۲۰	۲۷,۲۵۶,۶۹۵,۶۹۷
صندوق سرمایه گذاری			۹۶,۲۴۸,۰۰۰	۲۸,۶۹۵,۶۶۹,۶۵۸	۲۰,۵۷۳,۳۲۱	۲۹,۷۰۱,۶۵۸,۳۲۷
جمع برابری	۲۶,۶۴۲,۷۸۷,۸۱۰	۵۴,۹۰۰,۵۴۰	۳۱,۹۷۷,۸۰۰	۷۹,۵۹۱,۶۲۲	۴۰,۴۵۶,۳۳۶	۴۶,۷۸۳,۶۶۶

نمودار یک

از نگاه آمار

بررسی آمار معاملات در بورس کالا ماکه از آن است که طی سه سال گذشته در بازار مالی بورس کالای ایران و در قالب سه ابزار سلف موازی استاندارد، گواهی سپرده کالایی و صندوق های سرمایه گذاری مبتنی بر کالا بیش از ۳ میلیارد و ۶۷۳ میلیون قرارداد به ارزشی بیش از ۱۴۹ هزار و ۵۰۳ میلیارد ریال منصفه شده است. بطوریکه طی سه سال گذشته اوراق سلف موازی استاندارد مبتنی بر کالا در بورس، تأمین مالی حدود ۸۲ هزار و ۵۴۵ میلیارد ریالی را برای صاحبان صنایع رقم زده است. در حوزه اوراق سپرده کالایی نیز رقمی بیش از ۲۷ هزار و ۲۵۶ میلیارد ریالی تأمین مالی در قالب اوراق قبض انبار صورت گرفته است. ارزش معاملات صندوق های مبتنی بر کالا نیز طی سال های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ به رقمی بیش از ۳۹ هزار و ۷۰۱ میلیارد ریال رسیده است. (مجدول یک) تفکیک ارزش معاملات در بازار مالی بورس کالا ماکه از آن است که سهم اوراق سلف موازی استاندارد با نسبت ۵۵ درصدی در تأمین مالی صنایع بیشتر از سایر ابزارها بوده است. حال آنکه از نظر حجم معاملات این ابزار کمترین حجم معاملاتی را داشته است. (نمودار یک) تبدیل به اوراق بهادار کردن دارایی ها مهم ترین نوآوری مالی مدرن است. یکی از مهم ترین نتایجی که می توان از این تمایز گرفت، این است که «تبدیل به اوراق بهادار کردن»، فرصتی طلایی و توان بالقوه ای در جهت افزایش کارایی بازارهای پول، سرمایه و بیمه است. این ابزار با استفاده کارا تر از سرمایه ها و بنابراین کاهش هزینه سرمایه به عمیق تر شدن بازارهای مالی کمک مهمی می کند. این ماهیت ابزارهای جدید است که باعث کاهش فطر و توزیع مجدد ریسک شده، نقدشوندگی و روان بودن بازار را افزایش داده و عمق و کارایی و اندازه بازار را گسترش می دهند.

راه اندازی بازار مشتقه با رونق همراه بوده است؛ اما در مورد کالاهای دیگر به نظر می رسد ابتدا باید بازار اوراق بهادار مبتنی بر فروروارد و گواهی سپرده شکل بگیرد و از سوی دیگر صندوق های کالایی هم تشکیل شوند، سپس سراغ ابزارهای پیشرفته تر برویم.

پژوهان اوراق سلف موازی استاندارد نمونه ای دیگر

زمانی که برای فعالان صنعت و تولید از ابزارهایی مانند آپشن و آتی صحبت می شود، آنجا که آشنایی کاملی از آن ندارند بنابراین انگیزه ای برای ورود به این ابزارها برای فروش محصولات از خود نشان نمی دهند. اما زمانی که بخواهیم گواهی سپرده کالایی را برای همان فعال توضیح دهیم و از قبض انبار و قابلیت معامله ثانویه آن در بازارهای معاملاتی بورس بگوییم این فرد به راحتی توجیه خواهد شد. یا توضیح ساده در باره ابزارهای دیگر مانند سلف موازی و... نیز همین نتیجه را در پی خواهد داشت و آن تولیدکننده می تواند اقداماتی همچون تأمین مالی، برنامه ریزی برای تولید و واردات، تسهیل فرایند فروش و... را با استفاده از ابزارهای موجود در بورس کالا عملیاتی کند.

این روش تأمین مالی کم هزینه که مزایای متعددی برای یک شرکت به همراه دارد، از سال ۱۳۹۴ از مهم ترین اولویت های کاری و اهداف اصلی بورس کالای ایران قرار گرفته است تا شاهد تبدیل بورس کالا از مکان صرف عرضه محصولات به جایگاهی باشیم که بتواند علاوه بر فروش فیزیکی، در تأمین مالی شرکت ها، راه اندازی معاملات اوراق مبتنی بر کالا، معرفی ابزارهای جدید معاملات، ایجاد مشوق برای حضور فعالان صنایع و قیمت گذاری دقیق کالاها نیز

نقش داشته باشد.

مزایای تبدیل به اوراق بهادار نمودن دارایی ها

اوراق بهادار سازی دارایی ها از جمله روش هایی است که احتمال دارد یک شرکت جهت تأمین مالی دارایی های خود به کار برد. به طور کلی هفت دلیلی که می توان برای چرایی

استفاده از فرآیند اوراق بهادار سازی دارایی ها به وسیله شرکت ها نام برد عبارتند از:

افزایش بازدهی سرمایه: معمولاً فرآیند تبدیل به اوراق بهادار نمودن دارایی ها نسبت به تأمین مالی به شیوه سنتی به سرمایه کمتری نیاز دارد؛ افزایش روش های تأمین مالی در صورت عدم وجود سایر اقسام تأمین مالی (در شرایط رکودی، بانک ها اغلب تمایلی به اعطای وام ندارند و طی دوران رونق اقتصادی نیز در اکثر مواقع نمی توانند پاسخگوی تقاضای وام مشتریان خود باشند)؛

بهبود بازدهی دارایی ها: فرآیند اوراق بهادار سازی می تواند منبع ارزانی برای تأمین مالی باشد، گرچه این موضوع به هزینه های مربوط به منابع تأمین مالی جایگزین ارتباط دارد. در این میان متنوع نمودن منابع مالی دست یافتنی، کاهش میزان مواجهه با ریسک اعتباری برای دارایی های خاص و هماهنگی و تنظیم منابع مالی جهت دستیابی به انواع معینی از دارایی ها از دیگر مواردی است که می توان در این بخش به آن اشاره کرد. کسب مزیت نظارتی و سیاست گذاری: از آن جایی که معمولاً فرآیند اوراق بهادار سازی دارایی ها مخاطراتی که موجب نگرانی برخی از ناظران و قانون گذاران می شوند را برطرف می نماید، از نظر وجود برخی از شیوه های تأمین مالی می تواند منفعتی را به دنبال داشته باشد (به عنوان نمونه، در کشور انگلستان شرکت های وام ساختمان فرآیند اوراق بهادار سازی دارایی ها را به عنوان ابزاری جهت کنترل موانع موجود در برابر توانایی های تأمین مالی وسیعشان مورد توجه قرار می دهند).

لذت سرمایه‌گذاری حرفه‌ای در بازار آتی و آپشن

داشت.

سرمایه‌گذارانی هم که از دو گروه قبلی ریسک‌پذیرترند، ترجیح می‌دهند خودشان مستقیماً سهام شرکت‌ها را خریداری کنند، چون احتمال می‌دهند در ازای پذیرش این ریسک، می‌توانند سود بیشتری به دست بیاورند و در نهایت، افرادی که اقدام به خرید و فروش قراردادهای آتی می‌کنند، باید بسیار حرفه‌ای و متخصص باشند؛ زیرا قراردادهای آتی، جزو اوراق بهادار پرریسک محسوب می‌شود.

برگزار آتی، تجربه یک سرمایه‌گذار حرفه‌ای

شاید از نخستین روزهایی که بشر تغییرات رابطه ارزشی با برابری کالاها در قبال یک دیگر را مشاهده کرد، متوجه تأثیرات ناشی از ریسک بازار بر ارزش دارایی‌های خود شده بود. اصطلاح ابزار مشتقه بازارهای ارزی و پولی از اواخر دهه هشتاد میلادی مورد استفاده قرار گرفت.

ابزارهای مشتقه از بازارهای پایه‌ای شامل کالا، انرژی، ارز، پول و سرمایه مشتق شده‌اند که در زمان معاملات اصل دارایی جابه‌جا نشده و عملکرد قیمت آن ناشی از تغییرات قیمت یا قیمت‌گذاری کالای مربوطه در بازار پایه است. مقابله با ریسک در بازار سرمایه، از طریق به کارگیری ابزارهای مشتقه انجام می‌شود. اطلاق مشتق به این ابزارها به آن دلیل است که ارزش این ابزارها براساس ارزش اوراق یا دارایی‌های دیگر تعیین می‌شود و در واقع مشتق از دارایی‌های دیگر است.

معامله‌گران این ابزارها، بر آنند که با پذیرش هزینه‌های اندک، از ریسک زیاد نوسان قیمت اجتناب کرده و آن را به سایر سرمایه‌گذاران منتقل کنند.

در بازارهای مالی دنیا بیشتر سرمایه‌گذاران خرد از ابزار مشتقه مرتبط با سهام یا شاخص استفاده می‌کنند تا بتوانند بازده معقولی کسب کنند؛ در حالی که سرمایه‌گذاران حقوقی، بزرگ و حرفه‌ای از ابزارهای مشتقه برای مدیریت ریسک دارایی خود استفاده وسیع‌تری دارند و در بازارهای رسمی از ابزارهای مشتقه با درآمد ثابت، مشتقه مرتبط با سهام و مشتقه کالا استفاده می‌کنند و در بازارهای خارج از بورس از ابزارهای مشتقه ارزی و ابزارهای مشتقه اعتباری استفاده می‌کنند.

بورس کالای ایران نیز با گام نهادن در حوزه سرمایه‌گذاری حرفه‌ای، به سمت توسعه استفاده از اوراق مشتقه مالی به ویژه در حوزه قراردادهای آتی و اختیار معامله روی کالاهایی مانند سکه، زعفران و زیره سبز حرکت کرده است و طی این سال‌ها توسعه این ابزارها به قدری فراوان بوده است که حجم معاملات آن‌ها از معاملات نقدی فراتر رفته که این امر می‌تواند حاکی از حضور بورس بازان و سرمایه‌گذاران حرفه‌ای در این بازارها باشد. البته شاید بتوان ادعا کرد حرفه‌ای‌ترین معاملات در میان ابزارهای مالی فعال در بورس‌ها مربوط به قراردادهای آتی است. در این بازار حرفه‌ای، سه گروه بازیگر اصلی حضور دارند؛ پوشش‌دهندگان ریسک، آربیتراژگران و سفته‌بازان.

برگزار پوشش‌دهندگان ریسک

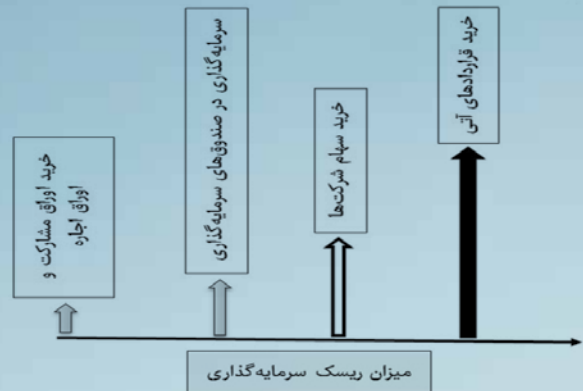
این معامله‌گران با استفاده از ابزارهای مشتقه به دنبال کاهش ریسکی هستند که از حرکت بالقوه آتی در یک متغیر ناشی می‌شود و در حقیقت قراردادهای آتی نیز برای این نوع معامله‌گران

سرمایه‌گذاری در علم اقتصاد به معنای تبدیل وجوه مالی به یک یا چند نوع دارایی است که برای مدتی در زمان آتی نگهداری خواهد شد. سرمایه‌گذاری از دیدگاه کلی نیز به معنای صرف نظر کردن از عایدات زمان حال به امید دریافت عایدات بیشتر در زمان آینده است. نکته حائز اهمیت در رابطه با این بحث آن است که سرمایه‌گذاری مستلزم مدیریت ثروت سرمایه‌گذاران است که این ثروت، در آمد فعلی و ارزش فعلی در آمدهای آتی سرمایه‌گذار را شامل می‌شود و یکی از انواع سرمایه‌گذاری‌ها، سرمایه‌گذاری روی دارایی‌های مالی است که در این حیطه سرمایه‌گذار اختیار دارد که هر نوع ریسک و بازدهی را انتخاب کند.

بررسی رابطه بین ریسک و بازده مورد انتظار برای همه سرمایه‌گذارانی که مایل هستند در دارایی‌های مالی سرمایه‌گذاری کنند، نشان می‌دهد که اوراق بهادار قابل تبدیل، گواهی خرید، اوراق اختیار معامله، قراردادهای و پیمان‌های آتی بیش از سایر ابزارهای سرمایه‌گذاری در بازار مالی دارای ریسک و بازده مورد انتظار هستند.

ابزارهایی که بیشتر در حوزه معاملات بورس‌های کالایی کاربرد دارد و سرمایه‌گذاری حرفه‌ای‌تری را نسبت به سایر سرمایه‌گذاری‌ها در بازار مالی از جمله اوراق خزانه، اوراق قرضه شرکتی و سهام عادی می‌طلبد.

نمودار ۱ میزان ریسک هر یک از اوراق بهادار که در بورس‌ها دادوستد می‌شود را نشان می‌دهد. همان‌طور که در نمودار نیز مشخص است، افرادی که به هیچ عنوان تمایلی به پذیرش ریسک ندارند، می‌توانند در بورس، اوراق مشارکت و یا اوراق اجاره خریداری کنند، چون این اوراق سود تضمین شده دارد. افرادی که میزان ریسک‌پذیری آن‌ها اندکی بیشتر است، احتمالاً سرمایه‌گذاری در صندوق‌های سرمایه‌گذاری را به خرید اوراق مشارکت و اوراق اجاره ترجیح می‌دهند. چون قابلیت کسب بازدهی بیشتر از بازدهی این نوع اوراق برای آنها وجود خواهد

نمودار ۱. میزان ریسک سرمایه‌گذاری در اوراق بهادار

ابداع شد تا تولید کنندگان و مصرف کنندگان بتوانند در حالت بدون ریسک اقدام به فعالیت نمایند. به طور مثال پالایشگری که نگران افزایش قیمت نفت خام است می تواند نفت خام با مشخصات مورد نظر را از بازار سلف به سر رسید مشخص خریداری کند و اگر نگران کاهش قیمت محصولات خود است می تواند در بازار آتی در موضع فروش محصولات خود قرار گیرد.

سفته بازان

این معامله گران به دنبال کسب سود از نوسانات بازار هستند که این خود مستلزم پذیرفتن ریسک بالا و انجام معاملات مکرر است. این معامله گران از زمان استاندارد شدن پیمان های آتی و شکل گیری قراردادهای آتی به وجود آمدند؛ زیرا قراردادهای آتی کاملاً استاندارد و واضح هستند که همین امر قابلیت معامله چند باره را نیز ایجاد می کند.

برای مثال سفته بازان در معاملات آتی طلا از نوسانات روزانه قیمت و به تبع آن قراردادهای آتی طلا در بازار معاملات آتی سود می برند. در صورت پیش بینی از افزایش قیمت طلا، اقدام به خرید قرارداد آتی و فروش آن در قیمت های بالاتر می کنند. اگر پیش بینی سفته بازان کاهش قیمت طلا در بازار باشد، می توانند در موقعیت تعهدی فروش قرار گیرند و با کاهش قیمت ها و خرید یک قرارداد آتی از بازار معاملات آتی خارج شوند. در واقع سفته بازان با پذیرش ریسک از نوسان قیمت ها استفاده می کنند و به دنبال سود هستند.

آربیتراژگران

آربیتراژ یعنی معامله همزمان در دو یا چند بازار برای بهره برداری از عدم توازن قیمت ها بین بازارهای مختلف. آربیتراژگران کسانی هستند که با انجام همزمان معاملات در دو یا چند بازار به دنبال کسب سودهای بدون ریسک هستند. به طور مثال، فروش قرارداد آتی در بورس کالای ایران که به مفهوم تعهد به تحویل دارایی پایه در سر رسید است و خرید همزمان این دارایی در بازار نقد در صورتی که اختلاف قیمت قابل توجه باشد، نمونه ای از آربیتراژ در بازار قراردادهای آتی است.

یکی از مهم ترین ویژگی های معاملات قراردادهای آتی امکان استفاده از اهرم مالی است؛ به همین دلیل معاملات قراردادهای آتی در برگیرنده ریسک بالایی بوده و به معامله گران فرصت به دست آوردن سود زیادی را می دهد؛ به طوری که معامله گر با یک سپرده اولیه اندک می تواند معادل کل ارزش دارایی تعهد شده، کسب سود یا زیان کند و دقیقاً به دلیل همین ماهیت اهرمی و ریسکی بازارهای آتی است که توصیه می شود افراد حرفه ای با سطح آشنایی و آگاهی بالا وارد این معاملات شوند.

مدیریت حرفه ای سرمایه گذاری طلایی

یکی دیگر از جنبه های سرمایه گذاری حرفه ای در بورس کالای ایران امکان مدیریت حرفه ای نقدینگی سرمایه گذاران خرد و غیر حرفه ای از طریق صندوق های سرمایه گذاری مبتنی بر طلاست. صندوق هایی که به واسطه حضور جمعی از مدیران و تحلیلگران حرفه ای و متخصص و مدیریت آنها بر سرمایه مردم با بهره گیری از نرم افزارهای تحلیلی کاربردی، امکان سرمایه گذاری غیر مستقیم برای افرادی که آشنایی و اطلاعات کافی برای سرمایه گذاری مستقیم ندارند را فراهم می کند.

بررسی صندوق های قابل معامله کالایی نیز نشان از آن دارد که این نهاد های مالی به دنبال جو مثبت حاکم در بازار نقدی سکه و طلا که در سال گذشته ایجاد شد، با مسیری صعودی همراه شدند. بطوریکه در حالی بازدهی سکه در سال ۹۷ به حدود ۱۸۵

درصد رسید که بازدهی صندوق های مرتبط با این موضوع نیز در همین محدوده قرار گرفت. به این ترتیب صندوق پشتوانه طلای لوتوس توانست سود ۱۷۴ درصدی را در سال گذشته کسب کند. همچنین صندوق در اوراق بهادار مبتنی بر سکه طلای کیان نیز در سال گذشته به سود بیش از ۱۴۶ درصدی دست یافت. صندوق با پشتوانه سکه طلای زرافشان امید ایرانیان نیز دیگر صندوق فعال در این حوزه بود که بازدهی ۱۲۷ درصدی را از خود به نمایش گذاشت.

مدیریت حرفه ای در صندوق های سرمایه گذاری مبتنی بر کالا در حالی امکان پذیر است که بر اساس طرحی که بورس کالای ایران در دست اقدام دارد، مقرر شده امکان عرضه و انتشار اوراق آتی مبتنی بر واحدهای صندوق های سرمایه گذاری کالایی نیز فراهم شود.

طرحی که در صورت اجرای آن، بازار صندوق های سرمایه گذاری کالایی به نوعی دوطرفه شده و جذابیت آن برای سرمایه گذاران حرفه ای افزایش می یابد و شرایط سرمایه گذاری غیر مستقیم در بازار کالاها را فراهم می کند. ضمن اینکه اجرای این طرح موجب می شود نقدینگی به سمت دارایی های مالی هدایت شود و این امکان را به سرمایه گذاران در واحدهای صندوق های کالایی می دهد تا از طریق خرید اوراق آتی این واحدها، ریسک خود را کاهش دهند.

بازار حرفه ای با معاملات آنلاین

یکی از مهم ترین نکات در سرمایه گذاری حرفه ای سهولت و سرعت در انجام معاملات است که فراهم شدن امکان انجام معاملات به صورت برخط (آنلاین تریدینگ) موجب توسعه این معاملات شده و دسترسی معامله گران به سامانه های معاملاتی به صورت برخط و بدون نیاز به مراجعه به کارگزار طی سال های اخیر در موفقیت و افزایش تعداد معامله گران بسیار تاثیر گذار بوده است.

در این زمینه می توان ادعا کرد که «آنلاین تریدینگ» فرآیند و تحولی بسیار ارزشمند در تاریخ بورس ها است که به افزایش حجم و تسریع و سهولت در انجام معاملات منجر شده است.

امکانی که در بورس کالای ایران نیز در بخش معاملات آتی و اختیار معامله مورد استفاده سرمایه گذاران و بورس بازان حرفه ای قرار گرفته و براساس آمارهای موجود در سال ۱۳۹۷ بیش از ۸۱ درصد از حجم معاملات قراردادهای آتی به صورت آنلاین و ۱۹ درصد مابقی از طریق کارگزاران انجام شده است.

بطوریکه در این بخش انعقاد بیش از ۲۵ میلیون و ۷۴ هزار قرارداد آتی از کل حدود ۳۰ میلیون و ۶۹۶ هزار قرارداد منعقد در بازار، به صورت آنلاین ثبت شده است. از نظر ارزش معاملات نیز، انعقاد قراردادهای آتی که طی سال گذشته به صورت آنلاین انجام شده ارزشی بیش از ۱۳۲ هزار و ۵۰۲ میلیارد ریال از کل ارزش ۱۶۴ هزار و ۶۵۳ میلیارد ریالی معاملات بازار آتی را رقم زده است. در بازار قراردادهای اختیار معامله نیز این نسبت به صورت ۵۱ درصد در قالب معاملات آنلاین و ۴۹ درصد از طریق کارگزاری های دارای مجوز فعالیت در بورس کالای ایران بوده است. به طوریکه از تعداد ۴۷ هزار و ۲۴۲ قرارداد اختیار معامله منعقد شده در سال گذشته انعقاد ۲۴ هزار و ۳۷۱ قرارداد به صورت آنلاین و مابقی از طریق کارگزاری ها بوده است.

به این ترتیب، با توجه به وجود این ابزارهای معاملاتی در کنار توسعه امکانات و زیرساخت های فنی و سامانه های معاملات آنلاین در بورس کالای ایران، معامله گران می توانند در فضایی شفاف هیجان سرمایه گذاری حرفه ای را در معاملات بازار مشتقه و صندوق های کالایی تجربه کنند.

ظلالی خندان

نفت سیرگرازان

حبیب علیزاده

است، در سال ۲۰۱۹ میزان تقاضا برای نفت این سازمان معادل ۳۰۶ میلیون بشکه در روز خواهد بود که یک میلیون بشکه نسبت به سال گذشته کاهش نشان می‌دهد. انتظار می‌رود این رقم در سال ۲۰۲۰ به سطح ۲۹۳ میلیون بشکه در روز کاهش پیدا کند.

در همین حال، آژانس بین‌المللی انرژی بر آورد خود از رشد تقاضای جهانی نفت خام در سال ۲۰۱۹ را به ۱٫۱ میلیون بشکه در روز کاهش داد و اعلام کرد، در صورت کند تر شدن آهنگ رشد اقتصادی جهان، این رقم را باز هم کاهش خواهد داد. سال گذشته، آژانس این رقم را ۱٫۵ میلیون بشکه در روز پیش‌بینی کرده بود. فاتح بیرو، مدیر اجرایی آژانس در این باره گفت: «اقتصاد چین پایین‌ترین نرخ رشد خود طی سه دهه گذشته را تجربه می‌کند. برخی اقتصادهای توسعه یافته نیز وضع مشابهی دارند. اگر روند کند تر شدن رشد اقتصادی جهان ادامه پیدا کند، ما در پیش‌بینی‌های خود تجدیدنظر خواهیم کرد.»

افت و برزبل و هند با افزایش رشد اقتصادی روبه‌رو خواهند شد و رشد روسیه تغییری نخواهد کرد. در سال ۲۰۲۰ بدهی سنگین کشورها یکی از ریسک‌هایی است که رشد اقتصادی جهان را تهدید می‌کند. بدهی زیاد از یک سو محدودیت‌های مالی را به کشورها تحمیل می‌کند و از سوی دیگر رتبه اعتباری آنها را کاهش می‌دهد. خروج بریتانیا از اتحادیه اروپا و جنگ تجاری بین چین و آمریکا نیز از جمله ریسک‌هایی به شمار می‌روند که اقتصاد جهان را تهدید می‌کنند.»

برزبل عرضه و تقاضا

او یک پیش‌بینی خود از رشد عرضه نفت خام تولیدکنندگان غیر اوپک در سال ۲۰۱۹ را با ۹۵ هزار بشکه کاهش معادل ۲۰۵ میلیون بشکه در روز اعلام کرد. بر این اساس، میانگین عرضه نفت این کشورها در سال جاری به ۶۴،۴۳ میلیون بشکه در روز خواهد رسید. دلایل این کاهش پیش‌بینی، همکاری داوطلبانه این کشورها با اوپک برای کاهش تولید و افت تولید برزبل و نروژ در سه ماه دوم امسال اعلام شده است. همچنین برای سال ۲۰۲۰ انتظار می‌رود که میزان تولید نفت این کشورها با ۲،۴ میلیون بشکه افزایش به ۶۶،۸۷ میلیون بشکه در روز برسد. بر اساس برآورد اوپک، سال آینده تولید نفت آمریکا، نروژ و کانادا با افزایش و تولید مکزیک، کلمبیا، بریتانیا، اندونزی و تایلند با کاهش روبه‌رو خواهد شد. در ماه ژوئن امسال، میانگین تولید نفت سازمان اوپک با ۶۸ هزار بشکه کاهش به ۲۹،۸۳ میلیون بشکه در روز رسید.

اما در مورد میزان تقاضای جهانی نفت، اوپک انتظار دارد که در سال ۲۰۱۹ میانگین رشد تقاضا معادل ۱،۱۴ میلیون بشکه در روز باشد و مجموع تقاضای جهانی نفت به ۹۹،۸۷ میلیون بشکه در روز برسد. برای سال ۲۰۲۰

هم پیش‌بینی می‌شود که میانگین تقاضای جهانی به بیش از ۱۰۱ میلیون بشکه در روز افزایش پیدا کند. این پیش‌بینی در حالی ارائه می‌شود که طی یک سال اخیر از آهنگ رشد اقتصادی جهان کاسته شده است. اوپک معتقد

بازارهای کالای جهان همچنان تحت تأثیر عوامل مختلف به فعالیت خود ادامه می‌دهند و بر این اساس، قیمت کالاها نیز نوسان می‌کنند. از جنگ تجاری چین و آمریکا که تأثیر منفی بر اقتصاد جهان داشته تا تنش‌های ژئوپلیتیک در منطقه خاورمیانه، از سیاست تغییر نرخ بهره بانک‌های مرکزی کشورهای توسعه یافته تا وضع تعرفه‌های تجاری جدید و از سطح تولید و عرضه تا میزان تقاضا و مصرف و رقابت پایدار بر سر کسب سهم بزرگتر از بازار، همه و همه بر قیمت کالاهای مختلف اثرگذار هستند. در میان این کالاها، نفت و طلا از جایگاه ویژه‌ای برخوردارند چرا که علاوه بر اهمیت اقتصادی، از نظر سیاسی نیز مهم هستند. در این نوشتار به بررسی تازه‌ترین تحولات در بازار این دو کالای پر دامیم و آخرین ارزیابی‌ها و پیش‌بینی‌ها درباره قیمت آنها را ارائه می‌کنیم.

برزبل خوشبینی اوپک

تازه‌ترین گزارش ماهانه اوپک نشان می‌دهد که بر خلاف برخی سازمان‌ها و نهادها، این مجموعه نفتی به آینده امیدوار است. بر اساس گزارش ماه جولای اوپک، میانگین نرخ رشد اقتصادی جهان برای سال ۲۰۱۹ معادل ۳،۲ درصد پیش‌بینی شده که رقم مناسبی است. اوپک انتظار دارد که امسال اقتصادهای آمریکا ۲،۶ درصد، منطقه یورو ۱،۲ درصد و ژاپن ۰،۵ درصد رشد را شاهد باشند. همچنین برای اقتصادهای نوظهور یعنی چین، هند، برزبل و روسیه به ترتیب ۶،۲ درصد، ۶،۸ درصد، ۰،۹ درصد و ۱،۴ درصد رشد پیش‌بینی شده است. این ارقام نشان می‌دهند که با وجود بی‌ثباتی‌ها و تنش‌ها، اقتصاد جهان در شرایط نسبتاً مطلوبی به سر می‌برد.

اوپک برای سال ۲۰۲۰ نیز در مجموع شرایط خوبی را پیش‌بینی کرده است. در گزارش جولای آمده است: «اقتصاد جهان در سال ۲۰۲۰ به طور میانگین نرخ رشد ۳،۲ درصدی را تجربه خواهد کرد. گرچه انتظار می‌رود سال آینده از آهنگ رشد آمریکا و چین کاسته شود اما بهبود شرایط اقتصادی برخی کشورها (عمدتاً کشورهای آمریکای لاتین و ترکیه) از کاهش رشد اقتصاد جهان جلوگیری خواهد کرد. نرخ رشد اقتصادی کشورهای عضو سازمان توسعه و همکاری اقتصادی (OECD) در سال ۲۰۲۰ با اندکی افت نسبت به امسال به ۱،۶ درصد خواهد رسید. در میان اقتصادهای نوظهور، چین با

پژواک ذخایر تجاری

داده‌های اولیه برای ماه می نشان می‌دهند که مجموع ذخایر تجاری نفت خام کشورهای OECD با ۴۱,۵ میلیون بشکه افزایش نسبت به ماه آوریل، به ۲ هزار و ۹۲۵ میلیون بشکه رسیده است. این رقم ۹۶,۸ میلیون بشکه بیشتر از می ۲۰۱۸ و ۲۵ میلیون بشکه بیشتر از میانگین پنج سال اخیر است. این میزان ذخیره معادل مصرف ۶۰,۵ روز این کشورهاست. حجم ذخایر تجاری نفت خام یکی از عوامل مؤثر بر قیمت این کالا به شمار می‌رود.

پژواک دلار آمریکا

در ماه ژوئن ارزش دلار در برابر ارزهای بزرگ عمدتاً سیر نزولی داشت. نرخ رشد اقتصادی آمریکا برای سال جاری ۲,۶ درصد و برای سال آینده ۲ درصد پیش‌بینی شده است. شواهد حکایت از آن دارند که دولت آمریکا برای حفظ این نرخ رشد (و دلایل دیگر) به فدرال رزرو فشار می‌آورد تا نرخ‌های بهره را کاهش دهد. بر این اساس در پایان نشست فدرال رزرو در ماه ژوئن، حدود نیمی از سیاستگذاران این بانک پیش‌بینی کردند که در سال جاری دست‌کم یک بار نرخ بهره کاهش خواهد یافت. انتظار بازارها نیز این است که فدرال رزرو آمریکا نرخ بهره بانکی را کاهش دهد. این اقدام تضعیف دلار را به همراه خواهد داشت که به نوبه خود به رشد قیمت کالاها کمک یا دست‌کم از کاهش بیشتر آنها جلوگیری خواهد کرد.

پژواک جنگ تجاری

جنگ تعرفه‌ها که به بزرگترین جنگ تجاری جهان مشهور شده و دامنه بسیاری از کشورها را نیز گرفته است، همچنان ادامه دارد. روسای جمهور آمریکا و چین در دیدار ماه ژوئن برای از سرگیری گفت‌وگوهای تجاری توافق کردند اما هنوز برنامه‌ای برای انجام این گفت‌وگوها اعلام نشده است. چین از رفتار آمریکا با شرکت هواوی و تحریم یک شرکت دولتی به دلیل خرید نفت خام ایران بسیار ناراحت و عصبانی است. در مقابل، آمریکا نیز از این شکایت دارد که چین بر خلاف وعده رئیس‌جمهور این کشور از خرید محصولات کشاورزی آمریکا یاری خودداری می‌کند. تقریباً همه کارشناسان بر این باورند که ادامه تنش‌های تجاری بین دو این قدرت بزرگ، برای اقتصاد جهان تهدیدی جدی به شمار می‌رود.

پژواک تنش‌های سیاسی

علاوه بر عوامل فوق، ادامه تحریم‌ها علیه ایران، توقیف نفتکش ایرانی در تنگه جبل الطارق و نفتکش انگلیسی در تنگه هرمز، افزایش هزینه بیمه نفتکش‌ها، تلاش آمریکا

برای ایجاد نیروی دریایی ویژه برای حفاظت از نفتکش‌ها و... نیز بازار جهانی نفت را دچار سردرگمی کرده است. به همین دلیل، به گفته بسیاری از کارشناسان، پیش‌بینی قیمت این کالای استراتژیک تا پایان سال ۲۰۱۹ تقریباً غیرممکن است. با این حال، بیشتر تحلیلگران معتقدند که برآیند نیروهای مختلفی که بر سطح قیمت‌ها تأثیر می‌گذارد، موجب نوسان قیمت نفت برنت در محدوده ۶۰ تا ۷۰ دلار و نفت آمریکا بین ۵۵ تا ۶۵ دلار در هر بشکه خواهد شد. گروه کوچکی نیز به آینده بدبین هستند و می‌گویند، با کاهش رشد اقتصادی جهان و افت تقاضا، رقابت ناسالم و افزایش تولید بی‌رویه تولیدکنندگان که منجر به اشباع بازار می‌شود، قیمت نفت خام تا پایان سال ۲۰۱۹ در مسیر نزولی قرار خواهد گرفت. این پیش‌بینی از استقبال چندانی برخوردار نیست چرا که یکی از فاکتورهای مهم، یعنی روسیه را نادیده گرفته است. بدون شک روسیه که وابستگی زیادی به صادرات انرژی دارد، تمام توان خود را به کار خواهد گرفت تا از سقوط قیمت‌ها جلوگیری کند. البته این پیش‌بینی‌ها تا زمانی اعتبار دارد که اتفاق مهمی در عرصه جهانی رخ ندهد.

پژواک طلای ۱۶۰۰ دلاری

شان برودریک، تحلیلگر ارشد بازار فلزات گرانبها در یادداشتی که در وبسایت "مانی‌اند مارکتس" منتشر شده، از آغاز روند صعودی قیمت طلا خبر داده است. برودریک در این یادداشت می‌نویسد: «در میان مدت، قیمت طلا به ۱۶۰۹ دلار خواهد رسید و در بلندمدت به سطوح بالاتری دست خواهد یافت. حتی تحلیلگران سیتی‌گروپ هم معتقدند که قیمت طلا تا پایان سال به ۱۵۰۰ دلار و طی ۱۲ ماه آینده به ۱۶۰۰ دلار در هر اونس خواهد رسید. پس خرید طلا و به ویژه سهام شرکت‌های معدنی آن، یک سرمایه‌گذاری سودآور خواهد بود.»

برودریک در ادامه دو دلیل مهم برای پیش‌بینی خود ارائه می‌کند که به شرح زیر است.

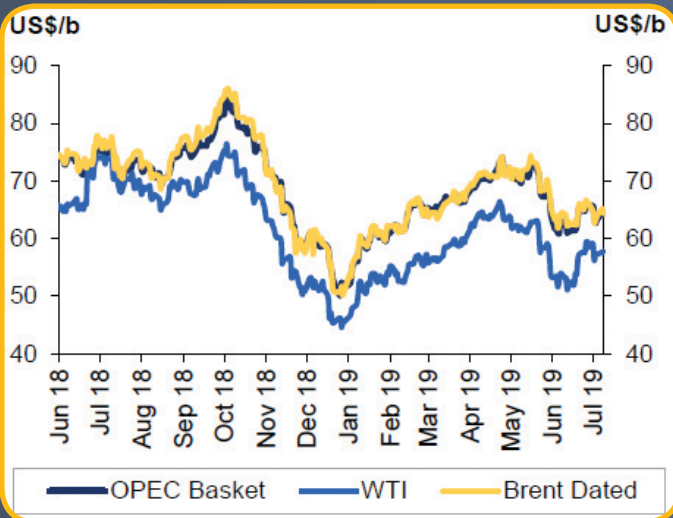
۱- اعطای پذیرایی فدرال رزرو - اخیراً جروم پاول، رئیس فدرال رزرو تمایل زیادی به کاهش نرخ‌های بهره نشان داده و دیگر مقام‌های بانک مرکزی آمریکا نیز پشت سرش ایستاده‌اند. او در برابر نمایندگان کنگره گفت: «جریان‌های مخالف دوباره

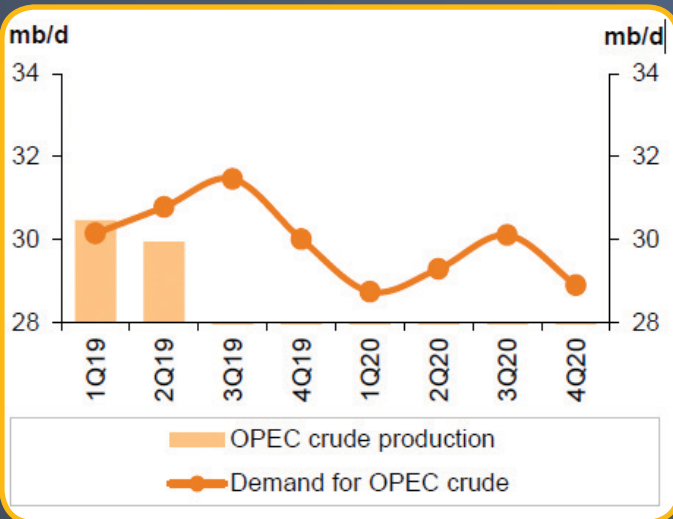
میانگین ۲۰ ساله قیمت طلا

نوسان قیمت نفت در یک سال گذشته

پیش بینی عرضه و تقاضای نفت اوپک

سر بر آورده‌اند.» اشاره او به فشارهایی است که رشد اقتصادی آمریکا را کاهش می‌دهند. پاول تاکید کرد: «فدرال رزرو برای حفظ روند بهبود اقتصادی، اقدامات لازم را انجام خواهد داد.» در آخرین نشست کمیته بازار آزاد فدرال رزرو، سیاستگذاران این بانک اعلام کردند که برای خنثی کردن تأثیر منفی جنگ تجاری با چین و جلوگیری از کاهش نرخ تورم به کمتر از ۲ درصد (سطح مورد نظر فدرال رزور)، نرخ‌های بهره باید کاهش پیدا کنند.

بر این اساس انتظار می‌رود که در آینده نزدیک برای نخستین بار طی حدود یک دهه، ما شاهد کاهش ۰.۲۵ درصدی نرخ بهره باشیم و این احتمال وجود دارد که تا پایان سال، دو کاهش دیگر هم اتفاق بیفتد. البته من تصور می‌کنم، دلیل واقعی بافشاری پاول بر کاهش نرخ‌های بهره این است که ترامپ او را تهدید به اخراج در صورت حفظ نرخ‌های بهره در سطوح کنونی کرده است. ظاهراً فدرال رزرو مطیع کاخ سفید است، هر چند برای ما اهمیتی ندارد. نرخ‌های بهره بالا از دلار حمایت می‌کند اما با کاهش آنها، دلار با افت ارزش روبه‌رو می‌شود. از آنجا که طلا با دلار قیمت گذاری می‌شود، پس در مسیر مخالف آن حرکت می‌کند. دلار که افت کند، طلا اوج می‌گیرد. به همین سادگی. البته عوامل دیگری نیز در این روند نقش دارند که از آن میان می‌توان به خرید کلان بانک‌های مرکزی اشاره کرد.

۲- شکستن سطح مقاومت - لازم نیست به نمودارهای هفتگی یا ماهانه اکتفا کنیم. کافی است روند سه سال گذشته را ببینیم. طلا از سطحی که طی سه سال گذشته در کمتر از آن قرار داشته، عبور کرده است. از آگوست ۲۰۱۶، طلا در مقابل مانع ۱۴۰۰ دلار قرار داشته و نتوانسته از آن عبور کند. اما حالا این سد شکسته و انتظار می‌رود طلا موفق به فتح قله‌های تازه‌ای شود. الگوهای موجود نشان می‌دهند که مسیر حرکت طلا به سمت ۱۶۰۰ دلار باز است.

در کنار مواردی که برودر یک معرفی کرده، برخی تحلیلگران به مسائل دیگری همچون ادامه تنش‌های منطقه‌ای و احتمال تشدید آنها اشاره کرده‌اند. ناآرامی و بی‌ثباتی در کنار جنگ تجاری چین و آمریکا که بسیاری از کشورها را تحت تأثیر قرار داده و رشد اقتصادی جهان را به خطر انداخته است، از جمله عواملی هستند که سودآوری برخی بازارها را کاهش می‌دهند. بنابراین طبیعی است که سرمایه‌گذاران برای حفظ دارایی‌های خود به بازارهای دیگر کوچ کنند. در چنین شرایطی، بهترین کالا برای خرید، طلاست.

پیش از این نیز لاری ادلسون، تحلیلگر ارشد بازار فلزات گرانبها از جهش قیمت طلا به سطوح باورنکردنی تا سال ۲۰۲۵ میلادی خبر داده بود. اساس پیش‌بینی او بر وقوع یک بحران مالی بزرگ تا آن سال و سقوط ارزش دلار استوار بود.

عصر کوپن یا پیت کوپن!؟

۵/۳ درصد بود. در مقابل سال‌هایی نیز شاهد رشد اقتصادی بالا و بعضاً دورقمی نیز بودیم به طوریکه ۲۲/۸ درصد در سال ۱۳۶۱، ۹/۷ درصد در سال ۱۳۶۲ و ۱۴ درصد در سال ۱۳۶۹؛ البته با توجه به تخریب ظرفیت‌های اقتصادی طی دوران استمرار رشد اقتصادی منفی، اینکه در چند سال خاص نرخ‌های رشد بالایی رقم بخورد چندان عجیب و دور از ذهن نیست؛ چنان که در بسیاری از اقتصادهای توسعه نیافته مشابه این پدیده را شاهد هستیم. همچنین نرخ ارز که در ابتدای دهه شصت ۲۷ تومان بود در انتهای آن از ۱۴۰ تومان عبور کرد و همزمان با کاهش شدن نظام دونه‌ری در کشور - با نگاهی به تجربه رویدادهای سال ۹۰ و ۹۷ حاصل از ارز دو نرخی - می‌توان تخمین زد چه حجمی از پتانسیل ناکارآمدی و فساد در تخصیص ارز وجود داشته است. در این میان طی سال‌های ۶۴ و ۶۹ تورم به زیر ۱۰ درصد نیز رسید، اما در مقابل اقتصاد کشور چهار سال با تورم بالای ۲۰ درصد دست و پنجه نرم کرد. اگر به سراغ رشد نقدینگی برویم، با این واقعیت مواجه می‌شویم که در برخی سال‌ها این شاخص ارقام بسیار پایینی را نشان می‌داد؛ اما با لحاظ وضعیت رشد اقتصادی در آن دوران و تعدد سال‌هایی که نرخ رشد نقدینگی بالای ۱۵ درصد بود، به نظر می‌رسد نمی‌توان این کنترل نقدینگی را مطلوب دانست. همچنین می‌توان اذعان داشت نامساعدترین وضعیت شاخص‌های کلان اقتصادی در آن دهه طی سال‌های ۶۵ تا ۶۷ رقم خورد. یعنی دورانی که نرخ تورم ارقام بیش از ۲۰ درصد را نشان می‌داد و تا اوج حدود ۲۹ درصدی نیز افزایش یافت، رشد اقتصادی سه سال پایانی به ترتیب منفی ۹/۸ درصد، مثبت ۰/۲ درصد و منفی ۵/۳ درصد بود. به این ترتیب همان‌طور که اشاره شد ثبت چنین عملکرد اقتصادی در دوران جنگ عجیب نیست اما طلایی عنوان کردن آن دوران و اسرار بر کارآمد بودن سیاست‌های آن زمان از جمله بازگشت کوپن به اقتصاد برای عصر حاضر، جای تامل دارد. همچنین در مولفه‌هایی چون نرخ بیکاری، در آمد سرانه و نسبت در آمد بالاترین دهک به پایین‌ترین دهک، در اغلب سال‌های دهه ۶۰ بهبودی دیده نمی‌شود.

با همه این تفاسیر و پس از مرور آمارهای اقتصادی دهه ۶۰، باید عنوان کرد اصل اینکه بسیاری از دولت‌ها ممکن است در شرایط خاص مثل جنگ نسبت به جیره‌بندی اقدام کنند، واقعیت دارد و حتی در شرایط عادی و برای اقشار خاص ممکن است یارانه کالایی یا پولی اختصاص داده شود، اما تقلیل سیاست‌گذاری اقتصادی به توزیع کالا و نادیده گرفتن شاخص‌های کلان اقتصادی که اساساً نمی‌توانست در آن شرایط وضعیت مطلوبی را نمایش دهد، نقطه ضعف اساسی استدلال

نظام برای مبارزه با اینگونه مفسده جویی‌ها تمهیداتی را بیندیشند و کالاهای ضروری مردم را به سهولت به دست آنان برسانند؛ برای تحقق این امر از ابزاری تحت عنوان کوپن و دفترچه‌های بسیج اقتصادی استفاده شد که به این ترتیب نخستین مرحله کوپن‌های ارزاق عمومی در آبان ماه سال ۱۳۵۹ توزیع شد.

برگزار: تحولات دهه ۶۰

بررسی تمام مولفه‌های اقتصادی ایران در دهه ۶۰ به جنگ تحمیلی ختم می‌شود. ایران در آن زمان همزمان با کاهش شدید درآمدهای نفتی با تحولاتی گسترده در ساختار مالکیت و گسترش دخالت‌های دولت روبه‌رو شد و به یک اقتصاد کاملاً بسته و دستوری در آمد. از مهم‌ترین تحولات اقتصاد ایران در دهه ۶۰ می‌توان به اقتصاد دولتی، دستوری، انحصاری و درون‌گرا، گسترش اقتصاد غیر رسمی و تغییر گسترده ساختار مالکیت و مداخلات گسترده دولت در بازارهای انرژی، ارز و محصول در کنار شوک جمعیتی و قانون غیر منعطف کار اشاره کرد (کتاب اقتصاد ایران، چگونگی گذر از ابرچالش‌ها) تا در شرایط جنگ تحمیلی شاهد کاهش تولید نفت و کاهش سطح در آمد سرانه در کنار ایجاد تورم از راه استقراض از بانک مرکزی و رشد بالای پایه پولی و در تنگنا قرار گرفتن معیشت خانوارهای ایرانی باشیم. این موارد که در بخش بعدی این نوشته با ارائه آمار مورد ارزیابی قرار می‌گیرد در شرایطی است که شماری از سیاست‌گذاران، امروز و در سال ۱۳۹۸ طوری از عصر کوپن و وضع اقتصاد در دهه ۶۰ سخن می‌گویند که گویی هیچ کاری برای برقراری عدالت اجتماعی و اقتصادی جز توزیع کوپن وجود ندارد. البته بخشی از مردم نیز پس از انتشار خبر احتمال بازگشت کوپن به اقتصاد ایران با تمجید از اقتصاد دهه ۶۰ این گزاره را راهی برای استقرار راه حداقلی در میان مردم به خصوص اقشار متوسط و ضعیف جامعه تلقی می‌کنند.

برگزار: آمارهایی که سخن می‌گویند

مروری بر آمارهای دهه ۱۳۶۰ شمسی و بررسی مولفه‌های اقتصادی اثرگذار بر زندگی مردم به خوبی بیانگر آن است که شاخص‌های اقتصادی از شرایط مساعدی برخوردار نبودند که البته تاکید می‌شود که اوضاع ویژه جنگ در این زمینه سهم عمده‌ای داشته است. براساس آمارها، رشد اقتصادی کشور از نیمه دوم دهه ۱۳۵۰ به سمت منفی حرکت کرد و در دهه ۶۰ نیز این تصویر تقریباً تکرار شد. در نیمی از سال‌های دهه ۶۰، رشد اقتصادی منفی یا حدود صفر به ثبت رسید. رشد اقتصادی سال ۱۳۶۰ منفی پنج درصد، ۱۳۶۳ منفی ۷/۶ درصد، ۱۳۶۵ منفی ۹/۸ درصد و ۱۳۶۷ منفی

چهاردهم اردیبهشت ماه ۱۳۹۸ خبری باین تیترو روی خروجی سایت‌ها و خبرگزاری‌ها قرار گرفت؛ «شاید کوپن برگردد». این خبر که نقل قولی از اسحاق جهانگیری معاون اول رییس جمهور بود به شرایط سخت اقتصادی کشور در سال ۱۹۸ اشاره داشت که این سختی‌ها شاید دولت را مجبور به استفاده از سهمیه‌بندی و توزیع کوپنی کالاها کند.

فارغ از همه بحث‌ها و نظرهای کارشناسی در خصوص احتمال بازگشت کوپن به اقتصاد ایران که بعضاً به جناح بندی‌های سیاسی نیز مرتبط شده است، نوشته حاضر می‌خواهد به این پرسش پاسخ دهد که اساساً استفاده از کوپن در دوران جنگ چه ارمانی برای اقتصاد ایران آورد و آیا تجویز نسخه در مان اقتصاد دهه ۶۰، برای مسائل دهه ۹۰ راهگشا است؟ رسیدن به پاسخی جامع در این زمینه کار آسانی نیست چراکه روایت‌کنندگان وضع اقتصادی دهه ۶۰ دو دیدگاه کاملاً متضاد دارند؛ عده‌ای از آن زمان به دلیل دشواری‌های جنگ و کار سخت دولت به عنوان دوران طلایی اقتصاد ایران یاد می‌کنند به طوری که دولت به مدد سیاست‌گذاری مناسب اقتصادی و با ابزارهایی مثل توزیع کوپنی کالاها، توانست با وجود جنگ تحمیلی، نبض اقتصاد را بدست بگیرد و با ثبت عملکردی مطلوب، رضایت مردم را جلب کند. اما در مقابل برخی اقتصاددانان بسیاری از مشکلات کنونی از جمله دولتی بودن اقتصاد ایران را ریشه در همان اقدامات دهه ۶۰ می‌دانند.

برگزار: آغاز عصر کوپن

مروری بر ورود کوپن به اقتصاد ایران نشان می‌دهد در آبان ماه سال ۱۳۵۹ شورای عالی دفاع اطلاعیه‌ای صادر کرد که در آن برنامه ریزان خواست در چند مورد با این شورا همکاری کنند که یکی از آن موارد عبارت بود از روش‌های ابداعی برای توزیع اوراق عمومی. در پی این اطلاعیه ستادهایی تحت عنوان ستادهای بسیج خدمات عمومی در هر منطقه ایجاد شد که وظیفه آن آمارگیری از جمعیت هر محله، جلب همکاری پزشکان و پرستاران و تهیه و توزیع کارت‌های ارزاق عمومی بود. به جهت این که یکی از مشکلات اساسی مردم در اوایل جنگ، تهیه و توزیع مرتب ارزاق عمومی، مواد سوختی و ایجاد پناهگاه برای مقابله با حملات هوایی دشمن محسوب می‌شد با حمله نظامیان عراق به استان‌های مرزی از جمله خوزستان، کرمانشاه و ایلام، ساکنان این مناطق هم‌به‌سایر استان‌ها مهاجرت کردند که این اقدام، نیاز مایحتاج مردم سایر استان‌هایی را که پذیرای جنگ زدگان بودند دوچندان می‌کرد. در این گیر و دار افراد سودجو و فرصت طلب شدیدا به دنبال منافع اقتصادی خود و ایجاد نارضایتی در میان مردم بودند. لذا لازم بود مسئولان

مدافعان سیاستگذاری دستوری و کوپنی شدن کالاها در عصر حاضر است.

پژاکارا قیاس مع الفارق

برای پاسخ به این پرسش که آیا فرمول استفاده از کوپن در دهه ۶۰ در شرایط به مراتب پیچیده تر اقتصاد امروز جوابگو خواهد بود یا خیر، به نظر می رسد که باید سطح رفاه و استانداردهای زندگی دو دوره را مورد ارزیابی قرار دهیم. همان طور که ذکر شد نخستین مرحله کوپن های ارزاق عمومی در آبان ماه سال ۱۳۵۹ توزیع شد که البته از تعداد و نوع آن اطلاع دقیقی در دست نیست. ولی در همین مرحله، کوپن های ارزاق عمومی ۱۰ نوع بوده تا در صورت لزوم کالاها بی که ممکن بود به علل مختلف کم یا گران عرضه شود سهمیه بندی شود. ۱۰ قلم کالایی که با شیوه کوپنی توزیع می شد عبارت بود از: روغن نباتی، قند و شکر، برنج، پودر شوینده، صابون، پنیر، کره، مرغ، تخم مرغ و گوشت قرمز. حال پرسش اساسی از مدافعان بازگشت به سیاست کوپنی شدن اقتصاد این است که آیا توزیع روغن نباتی، قند و شکر و ... به شکل کوپنی که در دهه ۶۰ رفاه برخی دهک ها را اساساً جابه جا کرد، امروز هم می تواند همان نتایج اقتصادی را تکرار کند؟ آیا واقعاً نیاز صنایع و مردم پس این حجم بزرگ شدن اقتصاد ایران با نسخه ۳۰ سال قبل بر آورده می شود؟ اصلاً چند درصد از دغدغه و استانداردهای زندگی مردم با آن دوران مشابه است که بتوان همان نسخه قدیمی را تجویز کرد؟ با همه این موارد می توان اذعان داشت که اگر به کارگیری روش های قدیم در اقتصاد ایران ممکن باشد، به طور حتم نتایج حاصل از اجرای آن روش ها به دلیل تغییر شرایط در همه جوانب، همان بازده قبل را نخواهد داشت و به این ترتیب اوضاع دهه ۶۰ و ۹۰ اقتصاد ایران سنجیتی باهم ندارند که بتوان از یک الگوی قدیمی برای بهبود امور بهره برد.

پژاکارا فرمول امروزی چیست؟

نگاهی به تحولات اقتصادی کشور پس از پایان یافتن جنگ بیانگر آن است که با عادی شدن شرایط اقتصادی، لزوم ادامه فعالیت ستاد بسیج اقتصادی به صورت گسترده منتفی شد و بر اساس تغییر نگرش و دیدگاه مسوولان، کاهش دخالت دولت در امر تولید، توزیع کالاها و خدمات در سرلوحه کار قرار گرفت. بر همین اساس از همان ابتدای دوره سازندگی بسیاری از امور تأمین کالا به مکانیزم بازار سپرده شد و شاهد کاهش محسوس تعداد کالاها از فهرست توزیع کوپنی بودیم و به تدریج نیز به دلیل میل قیمت کالاها به سمت نرخ های واقعی، قیمت های دستوری دولتی رفته رفته کنار رفت. در این گیرودار حدوداً اواخر دهه ۷۰ بود که نیاز

به وجود بازاری متشکل برای پیاده سازی نظام بازار در مبادلات کالایی کشور احساس شد که به جرات می توان گفت یکی از مهم ترین اقدامات اصلاحی در اقتصاد ایران به منظور عبور از سازوکار دولتی بازارها و حرکت به سمت اقتصاد بازار، راه اندازی بورس کالا بود. دولتمردان با بهره گیری از تجربیات بین المللی در صدد تشکیل بازاری قانونی و شفاف برای کشف قیمت محصولات استراتژیک و مواد اولیه واسطه ای برآمدند که در همین راستا شهر یور ماه سال ۱۳۸۲ بورس فلزات تهران راه اندازی شد. سازمان کارگزاران بورس کشاورزی نیز در سال ۸۳ پای به اقتصاد گذاشت تا در سال ۸۶ و پس از فراهم شدن شرایط با ابلاغ سیاست های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی (خرداد ۸۴) و توجه ویژه به امر خصوصی سازی و تصویب قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران (آذر ۸۴) بورس کالای ایران با ادغام بورس فلزات و کشاورزی راه اندازی شود. از این نقطه بود که تولیدکنندگان کشور برای نخستین بار طعم فروش محصولات با قیمت های واقعی را چشیدند تا با کنار رفتن ابزارهای دستوری و مواریدی همچون کوپن، روی ریل توسعه بیفتند. به هر رویه در شرایط کنونی نیز که برخی مسوولان امر از لفظ جنگ اقتصادی به دلیل خروج آمریکا از برجام و بازگشت تحریم ها سخن می گویند، نسخه اصلی نخبگان، اعتماد به مکانیسم بازار، عرضه حداکثری محصولات و مواد اولیه در بورس کالا و کشف قیمت واقعی کالاها و در نهایت حمایت مستقیم از مصرف کنندگان و مردم است تا

بارهایی از قیمت گذاری های دولتی، از ورود رانت به اقتصاد

جلوگیری به عمل آید. با این تفاسیر نسخه امروزی برای تعادل بخشی به بازار کالای کشور هیچ شباهتی با دوران جنگ و توزیع کوپن - که در آن مقطع توانست شرایط را برای برخی از دهک ها بهبود بخشد - ندارد و تنها فرمول برای حمایت از مردم و مصرف کنندگان کالاها، احترام به نظام بازار و بهره جستن از شفافیت بالای معاملات در بورس کالا است. بر اساس این نگاه، دولت باید اجازه دهد قیمت انواع کالاها بر اساس واقعیت های اقتصاد بر تابلوی بورس کشف شود و پس از آن اگر مصرف کنندگان و مردم نیاز به حمایت دولت داشتند به شکل مستقیم و هدفمند یارانه دریافت کنند؛ اتفاقی که در سال ۹۷ رخ نداد و به دلیل سیاست دستوری نرخ ارز، بار دیگر شاهد دورخی شدن بازارها و توزیع رانت بودیم.

دست آخر اینکه با توجه به آمارهای اقتصادی نه چندان مطلوب دوران جنگ، تحولات گسترده فاکتورهای اقتصادی جامعه که در آن زمان اصلاً وجود نداشتند و تفاوت فاحش مولفه هایی همچون سطح رفاه و استانداردهای زندگی بین دو دوران، می توان تاکید کرد که ارجاع به راهکارهای دهه ۶۰، آدرسی غلط برای حل مسائل دهه حاضر است؛ راستی امروز که خوب باید بودن توزیع کوپنی کالاها در ایران و احتمال بازگشت این شیوه برای رفع تنگناهای اقتصادی ذهن برخی افراد را به خود درگیر کرده است، شاهد فراگیر شدن بیت کوین به عنوان نوعی ارز دیجیتال برای تسهیل فرآیند تجارت در دنیا هستیم که البته بر اساس برخی اخبار، حجم تراکنش روزانه بیت کوین در ایران نیز به ۱۰ میلیون دلار

می رسد!

بازار مشتقه

پتروشیمی

صنعتی

کشاورزی

نفتی

معدنی

بازار مالی

بورس کالای ایران

شرکت بورس کالای ایران

Iran Mercantile Exchange

www.ime.co.ir

[imereport](https://www.instagram.com/imereport)

[@kalakhobar](https://www.t.me/kalakhobar)

imereport.ir

ایران، خیابان آیت الله طالقانی، نبش بندر اذلی، شماره ۳۵۱

نمابر: ۸۸۳۸۳۰۰۰

تلفن: ۲-۸۵۶۴۰۰۰۰